

BIBLIA SACRA

ex

SEBASTIANI CASTELLIONIS

interpretatione eiusque postrema recognitione

Cracouiae

Apud A. G. Th. Vidouicum

MMXXIV

EVANGELIUM AUCTORE MARCO

IN TOTUM MARCUM ARGUMENTUM

COSMAE INDICOPOLITAE

Hic secundus euangelista Marcus, Petro ei Romae mandante, conscripsit euangelium, incipiens suam euangelicam narrationem a Baptismate: qui est typus resurrectionis ex mortuis, per quam ad immortalem et immutabilem uitam regeneramur. Post quod principium etiam ipse narrat tum tentationes ac uictoriam, tum et Iudaeorum insidias, inuasionemque aut captiuitatem, mortemque, tum denique etiam resurrectionem: atque ita suam historiam absoluit. Meminit ipse quoque de Iohanne Baptista praedicante appropinquare regnum caelorum. Quae omnia concorditer cum beato Matthaeo pronuntiat: unus enim scopus est totius Sacrae Scripturae, nempe Christus. Hic igitur quoque Noui Testamenti praeco existens, eadem cum praecedente nobis descripsit, ab historia Baptismi ordiens: quod Baptisma est typus resurrectionis ex mortuis, dico autem nouae et caelestis conuersationis. Praeterea exposuit, quomodo sit baptizatus, in terra uersatus, interfectus, resuscitatus, et denique in caelum regressus; ubi fecundae futuraeque uitae locus et politia est. Gloria autem sit Deo, qui ista omnia nobis inde ab initio praeparauit, praeannuntiavit, et denique impleuit. Amen.

CAPUT 1

De Iohanne uaticinium: eiusdem locus, actio, concio, uestis, cibus. Christi baptismus et Iohannis. Baptizatus Iesus. Vox cum columba. Christi tentatio; ad hunc angeli; eius doctrina. Simonis, Andreae, Iacobi, Iohannis uocatio. Spiritus impurus. Petri socrus. Ad sacerdotem leprosus.

¹Initium euangelii Iesu Christi, Dei Filii, ²uti scriptum est in uatibus:

« Ego tibi meum praemittam nuntium,
qui tibi uiam praeparet;

³uox clamantis in solitudine:

« parate uiam Domini, dirigite semitas eius » ».

⁴Baptizabat Iohannes in solitudine et emendationis uitae baptisma publicabat ad peccatorum ueniam. ⁵Ad eumque proficiscebatur tota Iudaea regio ac Hierosolymitani, et ab eo baptizabantur omnes in Iordane

fluuio confitentes peccata sua. ⁶Erat autem Iohannes indutus camelinis pilis, lateribus pellicio cingulo cinctis, uescebaturque locustis et melle siluestri.

⁷Atque huiusmodi uerbis publice docebat: « Venit quidam post me, ad-eo me praestantior, ut ego non sim dignus qui eius calceorum corrigiam pronus soluam. ⁸Ego quidem uos aqua baptizaui; at is uos Sancto Spiritu baptizabit ».

⁹Accidit autem uti per eos dies ueniret Iesus a Nazareta Galilaeae isque a Iohanne baptizatus est in Iordane. ¹⁰Qui Iohannes simul ac ex aqua egressus est, uidit caelum findi et Spiritum quasi columbam descendere in eum; ¹¹exstititque uox ex caelo: « Tu es meus carissimus Filius; qui mihi acceptus es ».

¹²Statimque Spiritus eum egit in solitudinem. ¹³Ibique fuit in solitudine dies quadraginta tentatusque est a Satana; eratque cum feris, et ei ministrabant angeli.

¹⁴Postquam autem captus est Iohannes, uenit Iesus in Galilaeam diuini-que regni euangelium publicauit, ¹⁵dicens completum esse tempus, et instare Dei regnum; corrigerent se et euangelio crederent.

¹⁶Ambulans autem apud Galilaeae lacum uidit Simonem et Andream eius fratrem iacentes in lacum retia; erant enim piscatores. ¹⁷Et Iesus dixit iis: « *Venite post me, et efficiam, uti sitis hominum piscatores* ». ¹⁸Atque illi confestim, relictis suis retibus, eum secuti sunt. ¹⁹Inde paululum progressus uidit Iacobum Zebedaei filium et Iohannem eius fratrem, qui et ipsi in naui reficiebant fundas, ²⁰eosque protinus uocauit. Atque illi, patre suo Zebedaeo in naui cum mercenariis relicto, eum subsecuti sunt.

²¹Profecti sunt autem Capharnaum. Atque ille continuo ingressus Sabbatis in collegium docet, ²²illis ad eius doctrinam attonitis: quippe qui eos doceret uti potestate praeditus, non uti scribae. ²³Erat autem in eorum collegio homo impurum habens spiritum, qui sic exclamauit: ²⁴« Heu, quid tibi nobiscum rei est, Iesu Nazarene? Venisti perditum nos? Scio te quis sis: Sanctus Dei ». ²⁵At Iesus eum increpuit, dicens: « *Obmutesce et ex isto migra!* ». ²⁶Tum illum spiritus impurus lacerauit et ingenti cum clamore exiit ex eo. ²⁷Id quod admirati sunt omnes, ita ut inter sese disceptarent, quidnam id esset; quaenam ea foret noua

doctrina; quod per potestatem etiam impuris spiritibus imperaret, iique ei parerent. ²⁸ Itaque dimanauit celeriter eius fama in omnia Galilaea finitima.

²⁹ Simul ac autem ex collegio egressi sunt, uenerunt in aedes Simonis et Andreae cum Iacobo et Iohanne. ³⁰ Socrus autem Simonis iacebat febricitans; id quod illi ei statim dixerunt. ³¹ Atque ipse eam aggressus, eius manu prehensa alleuauit; eaque protinus liberata febre, coepit iis ministrare.

³² Sub uesperum autem, occidente sole, afferebantur ad eum omnes male affecti ac furiosi; ³³ totaque ciuitas conuenerat ad fores. ³⁴ Atque ille multos, qui uariis morbis uexabantur, sanauit, et multa daemonia eiecit neque sinebat dicere daemonia, se scire eum esse Christum.

³⁵ Mane autem, multa adhuc nocte, surrexit exiitque Iesus, et abiit in desertum locum atque illic orabat. ³⁶ Quem consecuti Simon et eius comites, ³⁷ eumque nacti, dicunt ei eum ab omnibus conquiri. ³⁸ Quibus ille: « Eamus — inquit — in finitima oppidula, ut illic quoque praedicem: hac enim de causa profectus sum ». ³⁹ Itaque publice docebat in eorum collegiis per totam Galilaeam et daemonia eiciebat.

⁴⁰ Aggressus autem eum leprosus congenueclans, huiusmodi uerbis rogauit: « Si uis, potes me purgare ». ⁴¹ Et Iesus miseritus, illum porrecta manu tetigit: « Volo — inquit ei — purgator! »; ⁴² et simul eo locuto, discesserunt ab illo leprae, isque purgatus est. ⁴³ Ei autem interminatus, eum protinus eiecit, ⁴⁴ et, « Vide — inquit — ne cui quid dicas; sed i ostensum te sacerdoti et offer ob tui purgationem, quae praecepit Moyses, ut iis essent testimonio ». ⁴⁵ At ille egressus coepit multa praedicare et rem ita diuulgare, uti Iesus non iam posset palam in urbes ingredi, sed foris desertis in locis esset; cum quidem ad eum ueniretur undique.

CAPUT 2

Paralyticus. In peccata Iesus. Leui. Cum Christo peccatores. Cui Christus. Pro discipulis de ieiunio ac spicis.

¹ Cum autem rursus post aliquot dies ingressus esset Capharnaum, ² ubi auditum est, eum esse domi, protinus tam multi conuenerunt, ut eos

ne uestibulum quidem caperet. ³Ad quos cum uerba faceret, ueniunt ad eum quidam membris captum ferentes, qui a quattuor portabatur. ⁴Qui cum ad eum accedere propter hominum turbam non possent, detexerunt tectum ubi erat ille; factoque foramine, demisere grabatum in quo iacebat sideratus. ⁵Eorum uisa fiducia, Iesus dicit siderato: « **Gnate, ignoscuntur tibi peccata tua** ».

⁶Erant autem scribarum quidam illic sedentes, qui cum suis animis sic cogitabant: ⁷« Qui fit, ut hic ita loquatur impie? Quis potest ignoscere peccata nisi unus Deus? ». ⁸Tum Iesus, cum protinus animo suo eos sic secum cogitare cognouisset, dixit iis: « **Quid ista cogitatis cum uestris animis?** ⁹**Vtrum facilius est dicere siderato: « Ignoscuntur tibi peccata », an dicere: « Surge et tolle grabatum tuum et ambula »?** ¹⁰Atque uti sciatis potestatem habere Filium hominis ignoscendi in terris peccata, ¹¹**tibi dico: — inquit siderato — surge et, sublato grabato tuo, abi domum tuam** ». ¹²Atque ille protinus surrexit, sublatoque grabato, exiit coram omnibus, adeo ut omnes attoniti Deum collaudarent, sese nihil umquam tale uidisse confitentes.

¹³Profectus est autem rursus ad lacum; et ad eum omnes uulgo ueniebant isque eos docebat. ¹⁴Praeteriens autem Iesus conspicatus Leuin Halphaei filium ad publicanorum mensam sedentem, dicit ei: « **Sequere me** ». Atque ille surrexit, eumque secutus est. ¹⁵Accidit autem uti, Iesu in illius aedibus conuiuante, cum multi publicani et improbi cum eo eiusque discipulis accumberent, — erant enim multi qui eum secuti fuerant — ¹⁶Scribae et Pharisei, eo uiso cum publicanis et improbis cibum capiente, quaerent ex eius discipulis, qui fieret, uti cum publicanis et improbis cibum potionemque sumeret. ¹⁷Quo audito, Iesus dixit iis: « **Non egent ualentes medico, sed male affecti; non ueni uocatum insontes sed sontes ad frugem** ».

¹⁸Cum solerent autem Iohannis et Phariseaeorum discipuli ieiunare, eum huiusmodi uerbis conuenerunt: « Qui fit, uti Iohannis et Phariseaeorum discipuli ieiunent, tui discipuli non ieiunent? ». ¹⁹Quibus Iesus: « **Posuntne qui nuptias celebrant, — inquit — dum iis sponsus adest, ieiunare? Quamdiu habent secum sponsum, non possunt ieiunare.** ²⁰**Sed ueniet tempus, cum iis sponsus auferetur; quo quidem tempore ieiunabunt.** ²¹**Neque uero quisquam panni rudis pittacium assuit ueteri uestimento; alioqui nouum illud eius supplementum auferret ueteris partem, atque ita deterior fieret fissura.** ²²**Neque quisquam uinum nouum in ueteres**

utres recondit, alioqui rumperet utres uinum nouum et uinum effunderetur et utres perderentur; sed est uinum nouum in novos utres condendum ».

²³ Accidit autem ut, eo per sata transeunte, cum Sabbati dies esset, eius discipuli iter facientes spicas uellerent. ²⁴ Itaque Pharisei dixerunt ei: « En, cur faciunt Sabbatis, quod non licet? ». ²⁵ Quibus ille: « Numquamne legistis — inquit — quid fecerit Dauid, cum aliquando egeret et esuriret ipse eiusque comites? ²⁶ Vti Dei domum ingressus, Abiathare pontifice, apposititios panes, quibus nonnisi sacerdotibus uesci fas est, comederit et suis etiam comitibus impertiuerit? ²⁷ Sabbatum — inquit iis — propter hominem factum est, non homo propter Sabbatum; ²⁸ itaque dominus Filius est hominis etiam Sabbati ».

CAPUT 3

Arida manus. Concilium in Iesum. Discipulorum numerus, legatio, uirtutes. Calumnia in Christum de Beelzebul. Peccatum inexpiabile. Quis Christo cognatus.

¹ Ingressus est autem rursus in collegium. Vbi, cum homo esset aridam habens manum, ² illi eum obseruabant, an Sabbato eum sanaret, ut eum incusarent. ³ Igitur ille homini siccam habenti manum dixit: « Surge in medium ». ⁴ Tum illos alloquens: « Licetne Sabbatis bene facere an male facere? Vitam seruare an interficere? ». ⁵ Cumque illi tacerent, ille eos irate circum intuitus, eorum animi callum dolens, dicit homini: « Extende manum tuam ». Atque ille extendit, eaque tam sana reddita est, quam erat altera. ⁶ Pharisei uero egressi protinus cum Herodianis consilium de eo perimendo ceperunt.

⁷ At Iesus sese cum suis discipulis recepit ad lacum. Eumque ingens hominum multitudo a Galilaea secuta est, et a Iudaea, ⁸ et a Hierosolymis, et ab Idumaea, et ab agro Transiordanino, Tyroque et Sidoni finitimi, cum audiissent quae faceret, ad eum ingenti multitudine uenerunt. ⁹ Itaque ille suis discipulis mandauit, uti sibi praesto esset nauicula propter turbam, ne ab illis premeretur.

¹⁰ Multos enim sanauerat, itaque ruebant in eum, ut eum tangerent, quotquot erant in aliquo cruciatu. ¹¹ Item spiritus impuri, cum eum

aspexerant, accidebant ei, et ita clamabant: « Tu es Dei Filius! ». ¹² Quos ille multum obiurgabat, ne se manifestum facerent.

¹³ Ascendit autem in montem et aduocauit quos uoluit, atque ubi illi ad eum uenerunt. ¹⁴ Constituit Duodecim, qui se comitarentur, et quos ad publice docendum dimitteret. ¹⁵ Quique potestatem haberent curandi morbos, et daemonia eiciendi: ¹⁶ imposuit autem Simoni nomen Petrum; ¹⁷ itemque Iacobum Zebedaei filium et Iohannem Iacobi fratrem, quibus nomina imposuit Boanerges, hoc est tonitrus filii; ¹⁸ et Andream et Philippum et Bartholomaeum et Matthaëum et Thoman et Iacobum Halphaei filium et Thaddaeum et Simonem Cananitam ¹⁹ et Iudam Iscariotam: eum a quo proditus est.

²⁰ Deinde ubi domum uenerunt, conuenit rursum multitudo, adeo uti ne cibum quidem capere possent. ²¹ Quo audito, sui ad eum capiendum profecti sunt: dicebant enim eum esse insanum.

²² Scribae autem, qui a Hierosolymis descenderant, dicebant eum habere Beelzebulem et per daemoniorum principem eicere daemonia. ²³ At ille eos aduocatos sic est per similitudines allocutus: « *Potestne Satanas Satanan eicere?* ²⁴ Quodsi quod regnum ab sese dissidet, id regnum stare non potest; ²⁵ aut si qua domus secum ipsa dissident, ea domus stare non potest. ²⁶ Quodsi Satanas secum ipse pugnat ac dissidet, stare nequit, sed finem habebit. ²⁷ Non potest quisquam alicuius potentis supellectilem, in eius aedes ingressus diripere, nisi prius potentem illum uinciat; atque ita demum eius aedes diripiat. ²⁸ Certo scitote: omnium hominum generi peccata et quaecumque maledicta dixerint, ea esse ignoscenda; ²⁹ sed qui Sancto Spiritui maledixerit, numquam assecuturus est ueniam, sed obnoxius est supplicio sempiterno ». ³⁰ Quoniam dicebant eum immundum habere spiritum.

³¹ Venerunt autem eius mater et fratres, forisque manentes curarunt eum arcessendum, ³² cum quidem eum circumsederet hominum multitudo. Cum igitur illi ei dixissent adesse foris eius matrem et fratres [et sorores] qui eum quaerent, ³³ ille sic iis respondit: « *Quae est mea mater meique fratres?* ». ³⁴ Tum circumspectis discipulis, qui se circumsedebant: « *Ecce mea mater — inquit — meique fratres:* ³⁵ quisquis enim Dei uoluntati paret, is meus frater et soror et mater est ».

CAPUT 4

Semen incientis parabola. Cur quibusdam per parabolas Christus. Obscuri declaratio. Lucernae locus, usus. An quid uere latens. Relatio par. Seminatore ac messor. Sinapis semen. Iesus in tempestates.

¹Rursus autem coepit ad lacum docere. Tantaque ad eum conuenit hominum multitudo, uti nauim ingressus sederet in lacu, et omnem multitudinem, quae apud lacum in terra erat, ² multa per similitudines doceret, et inter docendum sic iis diceret: ³ « **Audite. Profectus est aliquando quidam sator ad serendum.** ⁴Atque inter serendum accidit, ut aliud caderet apud uiam, id quod comederunt aereae uolucres quae superuenerunt. ⁵Aliud cecidit in saxetum, ubi non multam habebat humum, idque statim exortum est, quod profundam terram non haberet; ⁶deinde orto sole, aestuauit et, quoniam radicem non habebat, aruit. ⁷Aliud cecidit in spinas; quae spinae creuerunt idque suffocarunt, ita uti fructum non ediderit. ⁸Aliud cecidit in bonam terram, ediditque fructum: qui tanto incremento auctus est, ut extulerit partim cum tricesimo, partim cum sexagesimo, partim cum centesimo. ⁹Qui aures habet ad audiendum, — inquit iis — audiat ».

¹⁰Cum autem seorsum esset, interrogarunt eum sui cum Duodecim de ea similitudine. ¹¹Quibus ille: « **Vobis datum est — inquit — regni Dei arcanum nosse; at cum illis exteris omnia per similitudines aguntur,**

*¹²ut aspiciant neque uideant,
et audiant nec intellegant,
ne ad frugem redeant,
atque ita iis ignoscantur peccata.*

¹³An nescitis hanc similitudinem, — inquit iis — quo pacto uero similitudines omnes cognoscetis? ¹⁴Sator sermonem serit. ¹⁵Secundum uiam autem ubi seritur sermo, ii sunt qui simul ac audiuerunt, uenit Satanas tollitque satum in eorum animis sermonem. ¹⁶Similiter, qui in saxetum seruntur, ii sunt qui, cum sermonem audiunt, eum protinus accipiunt cum laetitia; ¹⁷uerum non habent in sese radicem, sed temporarii sunt; deinde orta propter sermonem calamitate aut insectatione, cito dimouentur. ¹⁸Qui autem in spinas seruntur, ii sunt qui sermonem audiunt; ¹⁹sed superueniunt huius uitae curae et diuitiarum

fallacia reliquarumque rerum cupiditates, quae sermonem ita suffocant, uti sit infructuosus. ²⁰At in bonam terram sati, ii sunt qui sermonem et audiunt et admittunt, et fructum ferunt partim tricecuplum, partim sexagecuplum, partim centuplum ».

²¹Item hoc dixit iis: « Numquid accenditur lucerna, uti sub modio ponatur aut sub lecto? Non ut in candelabro ponatur? ²²Nihil enim est tam occultum, quod non sit patefaciendum; neque quidquam tam arcane sit, quod non palam futurum sit. ²³Si quis aures ad audiendum habet, audiat.

²⁴Videte quid audiat: — inquit iis — qua mensura metiemini, metiendum uobis est et uobis addetur audientibus. ²⁵Nam qui habet, ei dabitur; qui uero non habet, etiam quod habet eripietur ei ».

²⁶Deinde dicebat: « Perinde est caeleste regnum, acsi quis iaciat humi semen; ²⁷deinde dormiat atque surgat noctes et dies, semenque germinet et grandescat, eo nesciente. ²⁸Nam terra sponte sua parit primum herbam, deinde spicam, deinde plenum in spica frumentum. ²⁹Simul ac autem fructus adoleuit, ille falcem immittit, quoniam messis adest ».

³⁰Item dicebat: « Cui assimilabimus regnum Dei aut qua id comparatione comparabimus? ³¹Perinde est ac granum sinapi quod, cum in terra satum est, est quidem omnium terrestrium seminum uel minimum; ³²sed cum est satum, crescit fitque omnium maximum holerum tantosque ramos procreat, uti possint sub eius umbra aereae uolucres nidulari ».

³³Huiusmodi similitudinibus multis ad illos uerba faciebat, prout audire poterant; ³⁴nec eos absque similitudine alloquebatur, sed seorsum discipulis suis explicabat omnia.

³⁵Dixit autem iis illo die sub uesperum: « **Traiciamus** ». ³⁶Itaque illi, omissa hominum multitudine, eum admiserunt, ut erat in naui; cum quidem aliae quoque nauiculae essent una cum eo. ³⁷Exstitit autem tanta uenti procella, uti fluctus adeo nauim inuaderent, ut ea iam repleretur, ³⁸cum esset ipse in puppi super ceruicali dormiens. Igitur illi eum excitant, et: « Magister, — inquiunt — nihilne hoc curas quod perimus? ». ³⁹At ille expergefactus uentum obiurgauit et lacui dixit: « **Tace, obmutesce!** ». Itaque, sedato uento, magna tranquillitas exstitit.

⁴⁰Et ille: « Adeone timidi estis; — inquit iis — qui fit, uti fiduciam non

habeatis? ». ⁴¹ Illi uero ingenti metu percussi, dicere inter sese: « Et quis est hic, ut ei uentus et lacus oboediant? ».

CAPUT 5

Daemoniacus a legione. Demersi sues. Iesus dimissus. Personati officium grati. Filia rediuiua. Profluuium uetus.

¹ Venerunt autem trans lacum in agrum Gadarenorum. ² Eique, simul ac ex naui egressus est, occurrit ex monumentis homo impurum habens spiritum, ³ in monumentis degere solitus; quem ne catenis quidem poterat uincere quisquam, ⁴ quippe a quo saepe compedibus catenisque uincto, discerptae fuerant catenae, et compedes comminutae, nec eum quisquam domare potuerat; ⁵ semper autem, noctes diesque in montibus et sepulcretis agens, clamabat et se ipsum lapidibus contundebat. ⁶ Is uiso procul Iesu accurrit eique honorem praebuit ⁷ et ingenti uoce clamans, inquit: « Quid tibi mecum rei est, Iesu, supremi Dei Fili? Obtestor te per Deum, ne me torqueas ». ⁸ Ille enim ei dicebat: « **Exi, impure spiritus, ex homine** », ⁹ eumque interrogabat quod ei nomen esset. Cui ille respondit: « Legio mihi nomen est, quoniam multi sumus » ¹⁰ eumque multum orabat, ne eos extra eam regionem mitteret.

¹¹ Erat autem illic apud montes porcorum grex ingens qui pascebat. ¹² Igitur eum rogarunt daemones omnes, uti se in porcos mitteret, ut in eos ingrederentur. ¹³ Id quod simul ac iis permisit Iesus, egressi spiritus impuri ingressi sunt in porcos. Atque grex per praeceps in lacum decurrit — erant autem circiter duo milia — inque lacu suffocati sunt. ¹⁴ Subulci autem fugerunt, idque et in urbe et per rura nuntiarunt. Itaque profecti homines ad uidendum quod accidisset ¹⁵ ueniunt ad Iesum, spectantque furiosum illum sedentem uestitumque et sanae mentis qui legionem habuerat, timueruntque. ¹⁶ Cumque iis narrassent qui uiderant, quid accidisset furioso itemque de porcis, ¹⁷ coeperunt eum orare, ut ex suis finibus discederet. ¹⁸ Eum autem in nauim ingressum, rogabat qui furiosus fuerat, ut esset ei comes. ¹⁹ Verum Iesus non permisit ei, sed dixit: « **Abi domum tuam ad tuos iisque nuntiatio quae tibi Dominus, tui miseritus, fecerit** ». ²⁰ Ita ille discessit coepitque per Decapolin praedicare quae sibi fecisset Iesus; id quod mirabantur omnes.

²¹Iesu autem, rursus in naui traiecto, conuenit ad eum frequens hominum multitudo. ²²Cumque esset apud lacum, uenit quidam magistrorum collegii nomine Iairus qui, eo uiso, ei ad pedes accidit ²³eumque multum orauit, dicens filiolum suam in extremo esse periculo; ueniret, eique manus imponeret, uti seruaretur ac reualesceret. ²⁴Ita ille cum eo abiit, tanta eum sequente hominum multitudine, ut eum premerent.

²⁵Quaedam autem mulier, quae sanguinis profluuium duodecim iam annos laborabat ²⁶et multa a multis passa medicis, omni sua re consumpta, non solum nihil profecerat, sed in deterius uenerat, ²⁷cum de Iesu audiuisset, uenit a tergo inter turbam eiusque uestimentum tetigit: ²⁸cogitabat enim, si uel eius uestes attingeret, se saluam fore. ²⁹Et protinus aruit eius fons sanguinis, sensitque se corpore esse ab ea miseria sanatam. ³⁰Et Iesus, statim apud sese uim a se profectam cognoscens, conuersus in turbam dixit: « **Quis mea uestimenta tetigit?** ». ³¹Cui eius discipuli: « Vides te turba premi et quaeris, quis te tetigerit? ». ³²Sed cum ille circumspiceret, ut eam uideret, quae id fecerat, ³³territa mulier et tremebunda, sciens quid sibi accidisset, uenit et ei accidit, remque omnem, uti sese habebat, dixit. ³⁴Et ille: « **Filia, — inquit ei — tua te fiducia seruauit. Abi salua et esto a tuo malo sana** ».

³⁵Adhuc eo loquente, ueniunt a magistro collegii qui ei dicunt: « Tua filia mortua est; quid iam molestus es magistro? ». ³⁶At Iesus, simul ac quid diceretur audiuit, dixit magistro collegii: « **Ne metue; tantum crede!** ». ³⁷Non siuit autem quemquam se subsequi, praeter Petrum et Iacobum et Iohannem Iacobi fratrem. ³⁸Deinde, ubi uenit in aedes magistri collegii, uidet tumultum et plorantes multumque eiulantes, ³⁹ingressusque dicit iis: « **Quid tumultuamini et ploratis? Puella non est mortua, sed dormit** ». ⁴⁰At illi eum deridere. Ipse, eiectis omnibus, assumpto puellae patre atque matre et suis comitibus, ingreditur eo ubi iacebat puella; ⁴¹eiusque manu prehensa, dicit ei: « **Talitha, cumi!** », quae uerba sic sonant: « **Puella, inquam tibi: surge!** ». ⁴²Statimque surrexit puella, et ambulare coepit; erat autem annorum duodecim. Vnde illi uehementer attoniti sunt. ⁴³Praecepit autem iis Iesus magnopere, ne quis id rescisceret, eique cibum dari iussit.

CAPUT 6

In patria propheta. Apostolorum missio, uirtutes, habitus, egestas, mandata, opera. De Iesu sententiae. Iohannis uincula, mors, humatio. Panes quinque, ac duo pisces. Malacia, alia.

¹ Illinc deinde profectus uenit in suam patriam, sequentibus eum eius discipulis. ² Atque ubi aduenit Sabbatum, coepit in collegio docere, ita uti multi audientes attoniti dicerent: « Vnde ei haec? Et quae est quae ei data est sapientia, et quae fiunt eius manibus miracula? ³ An non is est faber, Mariae filius, Iacobi et Iosetos et Iudae et Simonis frater, et nonne sunt hic apud nos eius sorores? ». Itaque in eo offendebantur. ⁴ Et Iesus dicebat iis, non esse uatem inhonoratum nisi in sua patria, et apud consanguineos domique suae. ⁵ Itaque non potuit illic ullum facere miraculum, nisi quod paucos aegrotos impositis manibus sanauit, ⁶ admiratus eorum infidentiam.

Obibat autem uicos undique finitimos docens.

⁷ Vocatosque Duodecim coepit binos dimittere iisque in spiritus impuros potestatem dedit; ⁸ praecepitque, ne quid ad iter circumferrent nisi baculum tantum: non peram, non panem, non aes in crumina, ⁹ sed sandaliis calcearentur neque binas induerent tunicas. ¹⁰ Item iis dixit: « Vbicumque domum ingressi fueritis, illic manetote, donec inde migretis. ¹¹ Et quicumque uos non admiserint nec audiuerint, uos illinc proficiscentes excutite puluerem, qui suberit uestris pedibus, quod sit iis testimonio. Hoc uobis confirmo: mitius actum iri cum Sodomis et Gomorrhis in die iudicii, quam cum illa ciuitate ».

¹² Igitur illi profecti, mores corrigere publice docebant; ¹³ multaque daemonia eiciebant et multos aegrotos oleo ungebant ac sanabant.

¹⁴ Id cum audiuisset rex Herodes, — nam celebre factum erat eius nomen — dicebat Iohannem, qui baptizare solitus fuerat, ex mortuis surrexisse, ideoque eum tam esse factis potentem. ¹⁵ Alii dicebant Elian esse, alii uatem esse, aut ut aliquem uatum. ¹⁶ Quo audito, Herodes dicebat quem ipse decollasset Iohannem eum esse, ex mortuis surrexisse.

¹⁷ Nam ipse Herodes Iohannem capiendum curauerat et in custodia uinciendum propter Herodiada Philippi sui fratris uxorem, quam ipse

duxerat in matrimonium. ¹⁸ Dicebat enim Iohannes Herodi, non lice-
re ei uxorem habere sui fratris. ¹⁹ Herodias autem imminebat Iohanni
eumque interficere uolebat; sed non poterat, ²⁰ propterea quod Herodes
Iohannem uerebatur, sciens uirum esse iustum atque sanctum, eumque
observabat eique multis in rebus auscultabat et eum libenter audiebat.
²¹ Accidit autem opportuna dies, qua Herodes optimatibus tribunisque
et primatibus Galilaeae natalicia dabat. ²² Et ingressa ipsius Herodiados
filia saltauit, Herodique et conuiuis ita placuit, uti dixerit rex puellae:
« Posce me quidquid uoles, tibi dabo », ²³ eique sic iurauit: « Quidquid
a me petieris, id tibi dabo: etiamsi sit regni mei dimidium ». ²⁴ At illa
egressa, consuluit suam matrem, ecquid peteret. Et mater iussit, uti
Iohannis Baptistae caput. ²⁵ Itaque illa statim, festinanter ad regem
ingressa, petiit his uerbis: « Volo uti mihi des protinus in catino caput Io-
hannis Baptistae ». ²⁶ Id quod dolens rex, tamen propter iusiurandum et
conuiuas noluit ei denegare; ²⁷ misitque confestim res speculatorem et
ei, ut illius caput afferret, imperauit. Ille eum in carcere decollatum iit
²⁸ et eius caput in catino attulit ac puellae tradidit, quod puella porro
suae matri dedit. ²⁹ Hoc audito, Iohannis discipuli uenerunt sublatum
eius corpus, idque in monumento posuerunt.

³⁰ Conuenerunt autem ad Iesum apostoli eique omnia, quaeque fecerant
quaeque docuerant, renuntiauerunt. ³¹ Et Iesus iussit iis, ut adessent
ipsi seorsum in desertum locum paululumque requiescerent. Erant enim
qui ueniebant et qui abibant tam multi, ut iis ne cibi quidem capiendi
otium suppeteret. ³² Ita discessit in desertum locum in naui seorsum.

³³ Quos cum uulgus abire uideret, agnouerunt eum multi et illuc pedes-
tres ex omnibus urbibus concurrerunt, eosque aggressi ad eum conue-
nerunt. ³⁴ Itaque egressus Iesus, tantam conspicatus multitudinem, mi-
seritus est eorum, quod erant perinde ac pastorem non habentes oues,
eosque multa docere aggressus est. ³⁵ Postquam autem iam sera uenit
hora, eius discipuli eum huiusmodi uerbis sunt aggressi: « Desertus est
hic locus et iam sera hora; ³⁶ dimitte eos, ut in finitimos pagos uicosque
profecti panes sibi comparent; nam quod comedant non habent ». ³⁷ Et
Iesus iis respondens: « **Praebete uos iis cibum** », inquit. Cui illi: « Ea-
mus emptum ducentis denariis panes, quibus eos pascamus? ». ³⁸ Et
ille: « **Quot panes habetis? — inquit iis — Ite uisum** ». Quo cognito,
cum quinque et duos pisces dixissent, ³⁹ iussit illos omnes discumbe-
re cateruatim in uiridi gramine. ⁴⁰ Ac, postquam in classes distributi
centeni et quinquageni discubuerunt, ⁴¹ ille, sumptis quinque panibus

et duobus piscibus, caelum suspiciens laudes egit fregitque panes et suis discipulis tradidit, ut illis apponerent, duosque pisces distribuit omnibus. ⁴²Comederuntque cuncti ad satietatem; ⁴³et sublata sunt fragmentorum duodecim canistra plena, necnon ex piscibus; ⁴⁴Et erant, qui comederant, uirorum circiter quinque milia.

⁴⁵Deinde confestim coegit discipulos suos nauim conscendere et ante trahere ad Bethsaidam, dum ipse turbam illam dimitteret. ⁴⁶Postquam illis uale dixit, discessit in montem orandi gratia. ⁴⁷Sub uesperum cum esset nauis in medio lacu, et ipse solus in terra, ⁴⁸uidit eos in remigando uexari, quippe cum uentus esset iis contrarius. Deinde circa quartam noctis uigiliam, uenit ad eos per lacum ingrediens eosque uolebat praeterire. ⁴⁹At illi eum lacu ambulantes conspicati, et spectrum esse rati, exclamare: ⁵⁰omnes enim eum uiderunt turbatique sunt. Tum ille continuo eos allocutus: « **Bono este animo, — inquit — ego sum; ne time-te!** ». ⁵¹Ad eosque ascendit in nauim et uentus posuit, id quod illi supra modum attoniti apud sese mirari: ⁵²non enim considerabant illos panes, utpote qui torpentibus essent animis.

⁵³Postquam traiecerunt, uenerunt in agrum Genezarethanum. ⁵⁴Ac simul ac appulsi ex nauis egressi sunt, incolae, eo cognito, ⁵⁵totam illam finitimam regionem percurrerunt coeperuntque in grabatis male affectos eo afferre, ubi eum esse audiebant. ⁵⁶Ac quocumque intrabat in uicos, in urbes aut pagos, proponebant per fora aegrotantes, eumque rogabant, uti uel eius togae limbum tangerent; ac quicumque eum tangebant sanabantur.

CAPUT 7

Pro discipulis illotis. Phariseorum increpatio. Nos foedantia. Syrophoenissae gnata, fides, gratia.

¹Conuenerunt autem ad eum Pharisei et quidam scribarum, qui Hierosolymis uenerant. ²Qui, cum uidissent quosdam eius discipulorum profanis, hoc est, illotis manibus cibum capere, reprehenderunt: ³nam Pharisei Iudaeique omnes non, nisi saepe lotis manibus, epulantur, tenentes ueterum institutum; ⁴item a foro non, nisi loti, epulantur; aliaque multa sunt, quae tenenda acceperunt: poculorum lotiones et urceorum et aeramentorum et lectorum. ⁵Deinde sic eum interrogant Pharisei et

scribae: « Cur non agunt tui discipuli, uti ueterum postulat institutio, sed illotis manibus cibum capiunt? ». ⁶ Quibus ille sic respondit: « **Recte de uobis simulatoribus uaticinatus est Esaias, uti scriptum est:**

*« Hic populus me labiis honorat,
cum eorum cor absit a me procul;
⁷ uerum frustra me uenerantur,
docentes doctrinas quae sunt hominum praecepta ».*

⁸ Nam, relicto Dei praecepto, tenetis hominum institutum; urceorum poculorumque lotiones et alia his consimilia multa facitis. ⁹ Probe — inquit iis — Dei praeceptum antiquatis, uti uestram conseruetis institutionem. ¹⁰ Moyses enim dixit: *« Honora tuum patrem atque matrem »*, et: *« Qui patri matriue maledixerit, morte plectatur »*. ¹¹ At uos dicitis: *« Si quis patri matriue dixerit: Corban, hoc est: donarium, quod a me proficiscetur, id tibi proderit »*. ¹² Ita non sinitis eum iam quidquam suo patri matriue praestare, ¹³ Dei dictum ista, quam tradidistis, institutione rescindentes; atque huiuscemodi multa facitis ».

¹⁴ Tum aduocata omni multitudine, dixit iis: « Audite me, omnes, et intellegite: ¹⁵ nihil est extra hominem quod in eum intret, quod eum possit inquinare; sed quae ex eo prodeunt, ea sunt quae hominem polluunt! ¹⁶ Si quis aures habet ad audiendum, audiat ».

¹⁷ Vbi autem a turba domum ingressus est, interrogarunt eum eius discipuli de illa similitudine. ¹⁸ Quibus ille: « Adeone uos quoque tardi estis? An nondum intellegitis nihil, quod extrinsecus in hominem intrat, posse eum coinquinare? ¹⁹ Vtpote, cum non in eius cor sed in uentrem et in latrinam feratur, expurgans omnes cibos. ²⁰ Sed quod ex homine exit — inquit — polluit hominem: ²¹ interne enim ex hominum corde prodeunt prauae cogitationes, adulteria, stupra, caedes, ²² furta, auaritiae, malitiae, fraus, libido, malus oculus, maledicta, superbia, dementia; ²³ haec omnia mala intrinsecus prodeunt et hominem polluunt ».

²⁴ Illinc profectus, discessit in Tyri Sidonisque confinia. Ingressusque domum nolebat id scire quemquam, sed non potuit latere. ²⁵ Nam cum de eo audiuisset quaedam mulier, cuius filia spiritum habebat impurum, uenit et ei ad pedes accidit. ²⁶ Erat autem mulier Graeca, genere Syrophoenissa. Ea rogabat eum, uti daemonium expelleret ex sua filia. ²⁷ At Iesus dixit ei: « **Sine prius satiari gnatos: non enim conuenit sumere gnatorum panem et catellis obicere** ». ²⁸ Et illa: « Etsi ita est, Domine,

— inquit ei respondens — tamen catelli sub mensa comedunt de puerorum micis». ²⁹Tum ille: «**Propter istud dictum — inquit ei — abi; migravit daemonium ex tua filia**». ³⁰Itaque illa domum suam profecta, inuenit egressum daemonium et iacentem in lecto filiam.

³¹Rursum profectus ex Tyriis Sidonisque finibus uenit ad Galilaeae lacum per medios fines Decapoleos. ³²Eique adductus est surdus tardiloquus, cui, uti manum imponeret, rogatus est. ³³Atque ille eo seorsum extra turbam seducto, immisit suos digitos in eius auris sputique et eius linguam tetigit ³⁴et, in caelum intuens, ingemuit eique dixit: «**Ephphatha**», hoc est: «**Aperitor**». ³⁵Ac protinus illius et aures apertae et solutum est linguae uinculum, ita uti recte loqueretur. ³⁶Praecipit autem iis, ut id nemini dicerent; sed quo magis iis praecipiebat, eo magis praedicabant ³⁷et maiorem in modum obstupescebant, dicentes eum omnia recte fecisse, uti surdi audirent, et uti muti loquerentur, efficere.

CAPUT 8

Septem panes. Ostentorum cupidi. Fermentum Pharsiaeorum. Caecus. Petrus de Christo. Iesu mors praedicta. Petrus Satan, piorum cruz.

¹Per dies erat permagna hominum multitudo nec habebant, quod comessent, et Iesus, aduocatis suis discipulis, inquit: ²«**Miseret me huius multitudinis, si quidem iam tres dies me comitantur nec habent, quod comedant;** ³**quodsi eos domum ieiunos dimisero, defetiscentur in uia: nam eorum nonnulli procul uenerunt**». ⁴Et discipuli eius sic responderunt: «Vnde possit eos quisquam panibus hic in solitudine satiare?». ⁵At ille eos interrogauit: «**Quot habetis panes?**». «Septem», inquiunt. ⁶Tum ille iussit multitudinem humi discumbere; sumptosque septem panes, actis gratiis, fregit suisque tradidit discipulis, ut apponerent; quos illi apposuerunt multitudini. ⁷Cumque paucos haberent pisciculos; ille, actis laudibus, iussit eos quoque apponi. ⁸Illi uero epulati sunt ad satietatem; suntque sublatae reliquorum fragmentorum sportae septem. ⁹Erant autem, qui comederunt, circiter quattuor milia.

¹⁰Quibus ille dimissis, confestim conscensa naui cum suis discipulis, uenit in tractus Dalmanuthanos. ¹¹Eo profecti Pharisei coeperunt cum eo contendere, postulantes ab eo signum de caelo, eius tentandi gratia.

¹² At ille animo ingemuit et dixit: « Quid signum quaerit haec natio? Pro certo habetote: nullum huic nationi signum datum iri ». ¹³ Deinde, relictis iis, rursum, conscensa naui, traiecit.

¹⁴ Obliti autem erant panes sumere nec nisi unum panem secum habebant in naui. ¹⁵ Itaque cum ille iis praeciperet, uiderent uti Pharisaeorum Herodisque fermentum cauerent, ¹⁶ illi inter sese cogitabant ac dicebant id eo pertinere, quod non haberent panes. ¹⁷ Quo cognito, Iesus iis inquit: « Quid cogitatis? Vos non habere panes? An nondum animaduertitis nec intellegitis? Adhuc torpentia habetis corda? ¹⁸ *Oculos habentes non uidetis, et aures habentes non auditis?* Neque meministis, ¹⁹ cum illos quinque panes ad hominum quinque milia fregi, quot canistra plena fragmentorum sustuleritis? ». « Duodecim », inquit ei. ²⁰ « Quid cum septem ad quattuor milia? Quot plenas fragmentorum sportas sustulistis? » « Septem », inquit. ²¹ Et ille: « Qui fit, — inquit iis — uti non animaduertatis? ».

²² Deinde ubi Bethsaidam uenit, allatus est ei caecus, quem uti tangeret, rogatus est. ²³ Et ille, prehensa caeci manu, eum eduxit ex uico, et eius oculos conspuuit eique manus imposuit et eum interrogauit, ecquid uideret. ²⁴ Et ille intuitus, dixit: « Video homines: nam arborum ritu uideo ambulantes ». ²⁵ Deinde rursus ille eius oculis manu imposuit effecitque, uti uideret; ita, uti restitutus, omnes perspicue discerneret. ²⁶ Atque ille eum domum dimisit uetans, ne uel in uicum ingrederetur, uel id cuiquam in uico diceret.

²⁷ Profectus est autem Iesus eiusque discipuli in uicos Caesareae Philippi, atque in uia suos discipulos huiusmodi uerbis interrogauit: « Quem me dicunt homines esse? ». ²⁸ Cui illi responderunt, Iohannem Baptistam, alii Elian, alii uatem aliquem. ²⁹ Et ille: « Vos uero, — inquit iis — quem dicitis me esse? ». Cui Petrus ita respondit: « Tu es Christus ». ³⁰ At ille iis interdixit, ne cui se indicarent.

³¹ Eosque docere coepit: oportere Filium hominis pati multa, et a senatoribus et pontificibus et scribis improbari ac interfici, et triduo post resurgere. ³² Dum ita aperte uerba facit,prehendit eum Petrus et obiurgare coepit. ³³ At ille conuersus discipulosque suos intuitus, Petrum his uerbis obiurgauit: « Abi post me, Satana, quandoquidem non diuina, sed humana, sapis ».

³⁴Tum aduocato uulgo cum suis discipulis, dixit iis: « Qui me pone uult sequi, renuntiet sibimet ipsi suamque crucem tollat et me sequatur. ³⁵Nam qui uolet animam suam seruare, eam perdet; qui uero animam suam mea et euangelii causa perdiderit, eam seruabit. ³⁶Quid uero proderit homini, si uel totum mundum lucratus fuerit, et animae suae iacturam faciat? ³⁷Aut quam dabit homo animae suae compensationem? ³⁸Nam quem mei meorumque dictorum in hac adulterina improbaque natione puduerit, eius uicissim pudebit Filium hominis, cum in Patris sui gloria uenerit una cum sanctis angelis ».

CAPUT 9

Christus transfiguratur, caelitus celebratur. Precum ac ieiunii contra spiritus uirtus. Praedicta mors et exsuscitatio. Piorum dominatus. Puerorum beatitas. Quis cum Iesu. Offensarum poena. Salis ac pacis momentum.

¹Tum iis dicit: « Hoc certo scitote: esse quosdam eorum qui hic adsunt, qui non ante mortem sensuri sint, quam Dei regnum uideant uenisse cum potentia ».

²Deinde sexto post die assumit Iesus Petrum et Iacobum et Iohannem, iisque in arduum montem solis seorsum ductis, transfiguratus est coram iis; ³eiusque uestimenta facta sunt fulgentia, tam alba, quam est nix, quomodo nullus in orbe fullo dealbare possit; ⁴iisque conspectus est Elias cum Moyse, qui cum Iesu colloquebantur. ⁵Tum Petrus sic Iesum allocutus est: « Rabbi, bonum est nos hic esse; itaque faciamus tria tabernacula: tibi unum, Moysi unum, et Eliae unum ». ⁶Nesciebat autem quid diceret, quippe cum essent territi. ⁷Exstitit autem nubes, quae illos inumbravit, uenitque uox ex nube dicens: « Hic est meus carissimus Filius, hunc audite ». ⁸Et subito circumspicientes, nullum iam uiderunt nisi Iesum solum cum ipsis.

⁹Descendentibus autem iis de monte, praecepit iis, ne cui, quae uiderant, narrarent, nisi postquam Filius hominis ex mortuis resurrexisset. ¹⁰Illi uero apud sese id dictum retinuerunt, quaerentes quid esset: ex mortuis resurgere. ¹¹Itaque eum interrogarunt de eo quod dicerent scribae: Eliau oportere uenire prius. ¹²Et ille respondens iis: « Elias quidem prius uenturus et omnia instauraturus est; idque quemadmodum

de Filio hominis scriptum est, multa passurum et contemnendum esse.
¹³Sed scitote: Elian uenisse, et illos ei, quae uoluerint, fecisse, quemadmodum de eo scriptum est ».

¹⁴Deinde ubi uenit ad discipulos, uidit circa eos ingentem hominum multitudinem et cum iis contententes scribas. ¹⁵Ac uulgo, simul ac eum uiderunt admirati, eum salutatum accurrunt. ¹⁶Ipse scribas interrogauit, quid cum illis contenderent. ¹⁷Cui unus ex turba respondit in hunc modum: « Magister, adduxi tibi meum filium, qui mutum habet spiritum; ¹⁸qui ubi eum corripuit, ita laceret, uti spumet et dentibus strideat ac tabescat. Eum ut eicerent, petii a tuis discipulis, sed nequiuerunt ». ¹⁹Tum ille ei respondens: « *O diffidens natio, — inquit — quousque tandem apud uos ero? Quousque tandem uos feram? Adducite eum ad me* ». ²⁰Atque ille ad eum adducitur; et simul ac ille eum uidit, conuulsit eum spiritus, ita uti collapsus humi uolutaretur spumans. ²¹Ille ex eius patre sciscitatus est, quamdiu esset cum id ei accidisset. Et pater respondit: « Iam a pueris; ²²ac saepe eum et in ignem iecit et in aquam, ut eum perderet; sed si quid potes, succurre nobis, nostri miseritus ». ²³Et Iesus: « *Siquidem potes — inquit ei — fide-re; omnia fieri possunt fidenti* ». ²⁴Hic protinus exclamans pueri pater cum lacrimis: « Fido, — inquit — Domine! Succurre meae diffidentiae ». ²⁵Videns autem Iesus uulgu accurrere, increpuit impurum spiritum dicens ei: « *Spiritus mute et surde, ego tibi impero, ut ex eo emigres nec amplius in eum intres* ». ²⁶Tum ille, exclamando eumque uehementer laniando, exiit. Atque is perinde fuit ac mortuus, ita uti multi mortuum esse dicerent. ²⁷At Iesus eum manu prehensum alleuauit, atque ille surrexit.

²⁸Eum autem domum ingressum, discipuli seorsum interrogarunt, cur ipsi eum expellere nequiuisent. ²⁹Quibus ille: « *Hoc genus — inquit — nulla re eici potest nisi precibus et ieiuniis* ».

³⁰Illinc profecti iter faciebant per Galilaeam; nec ille uolebat, ut id sciret quisquam. ³¹Docebat enim discipulos suos, iisque dicebat Filium hominis tradendum esse in hominum manus, qui eum interficerent; isque interfectus, tertio die resurgeret. ³²At illi eam rem ignorabant et eum interrogare uerebantur.

³³Venit autem Capharnaum. Atque ubi domum uenit, quaesiuit ex iis, quid in uia inter sese disceptassent. ³⁴Cumque illi silerent, — nam inter sese disputauerant in uia, quis esset maximus — ³⁵ille consedit et

uocatis Duodecim dixit: « Si quis primus esse uult, erit omnium ultimus omniumque famulus ». ³⁶ Tum puerum sumpsit, et in eorum medio statuit, eumque complexus ulnis, inquit iis: ³⁷ « Qui aliquem talium puerorum accipit meo nomine, me accipit; et qui me accipit, non me accipit, sed eum qui me misit ».

³⁸ Tum Iohannes sic eum est allocutus: « Magister, uidimus quemdam in tuo nomine eicientem daemonia, qui non sequitur nos; itaque eum prohibuimus, quoniam non sequitur nos ». ³⁹ At Iesus: « Ne prohibete eum; — inquit — nemo enim est qui meo nomine miraculum faciat, qui cito possit mihi maledicere: ⁴⁰ nam qui contra nos non est, a nobis est. ⁴¹ Etenim qui uobis uel aquae poculum meo nomine bibendum dederit, quod Christi sitis, certo scitote: eum non perditurum operam.

⁴² Et qui uel minimum eorum, qui mihi fidem habent, laeserit, satius esset ei, eius collo molarem lapidem circumponi, eumque in mare deici.

⁴³ Quodsi tibi tua manus officit, abscinde eam: satius enim est tibi mancum in uitam ingredi, quam duas habentem manus abire in gehennam, ignim inextinctum; ⁴⁴ *ubi nec eorum uermis interit, nec ignis exstinguitur.*

⁴⁵ Et si tibi pes tuus officit, abscinde eum: satius est te in uitam claudum ingredi, quam duos habentem pedes in gehennam conici, in ignim inextinctum; ⁴⁶ *ubi nec eorum uermis interit, nec ignis exstinguitur.*

⁴⁷ Et si tibi tuus oculus officit, erue eum: satius est tibi unoculum in Dei regnum ingredi, quam duos habentem oculos in ignis gehennam conici; ⁴⁸ *ubi nec eorum uermis interit, nec ignis exstinguitur.* ⁴⁹ nam et omnes igni saliendo, et omne sacrificium sale saliendo est. ⁵⁰ Bonum est sal; sed si sal insultum fiat, quo condietur ipsum? Habete in uobis salem et pacem inter uos gerite ».

CAPUT 10

Moyasis repudium. Christi coniugium, repudium. Puerorum salus ac faustitas. Bonus quis. Fortunarum discrimen. Dei omnipotentia. Piorum remuneratio. Instans letum Christi. A quo piis dignitas. Christus ad quid. Caecus Bartimaeus.

¹ Illinc profectus uenit in fines Iudaeae per Transiordaninum agrum; eumque rursum conuenit uulgus hominum, quos ille rursum, uti solitus erat, docet. ² Aggressi autem eum Phariseae interrogarunt, liceretne uiro uxorem repudiare, tentantes eum. ³ Quibus ille sic respondit: « **Quid uobis praecepit Moyses?** ». ⁴ Et illi: « Moyses permisit *scripto diuortii instrumento repudiare* ». ⁵ At Iesus respondens: « **Propter uestram** — inquit iis — **peruicaciam scripsit ille uobis illud praeceptum.** ⁶ Sed a creationis primordio *marem et feminam fecit eos* Deus. ⁷ *Huius causa homo, relicto suo patre atque matre, haerebit uxori suae,* ⁸ *fietque ex duobus una caro;* itaque non iam sunt duo sed una caro. ⁹ Quod ergo Deus coniunxit, homo ne disiungat ». ¹⁰ Itemque domi rursus eum eadem de re interrogarunt eius discipuli. ¹¹ Quibus ille: « **Quisquis uxorem suam repudiat aliamque ducit, adulterat in eam;** ¹² **et si uxor, repudiato uiro suo, nupserit alteri, adulterat** ».

¹³ Adducebantur autem ei pueri, ut eos tangeret; discipuli uero eos a quibus adducebantur, obiurgabant. ¹⁴ Quo uiso, indignatus Iesus, dixit iis: « **Sinite pueros ad me uenire, neue eos prohibete;** talium enim est Dei regnum. ¹⁵ **Hoc pro certo habetote: qui Dei regnum non acceperit uti puer, non esse in id ingressurum** ». ¹⁶ Deinde eos complexus ulnis et manibus iis impositis, iis bene precatus est.

¹⁷ Eo autem iter faciente, accurrit quidam, qui eum flexis ad eum genibus, sic interrogauit: « Magister bone, quid faciam uti uitam adipiscar aeternam? ». ¹⁸ Cui Iesus: « **Quid me dicis bonum?** — inquit — **Nullus est bonus, nisi unus Deus.** ¹⁹ **Praecepta nosti: ne adulterato, ne occidito, ne furator, ne falsum testimonium dicito, ne fraudato, honorato tuum patrem atque matrem** ».

²⁰ Et ille respondens: « Magister, — inquit — haec omnia a pueris seruauui ». ²¹ Hic Iesus eum intuitus amauit, eique dixit: « **Vnum tibi deest: i uenditum quidquid habes, et in pauperes erogato, habiturus in caelo thesaurum; deinde me, crucem ferens, secutum uenito** ». ²² At ille, eo dicto, maestus abiit dolens: quippe qui multis praeditus esset opibus.

²³ Et Iesus circum intuitus dicit discipulis suis: « **O quam difficulter, qui pecunias habent, in Dei regnum ingredientur** ». ²⁴ Hic, cum discipuli eius dicta demirarentur, Iesus rursum sic eos alloquitur: « **Gnati, quam difficile est fretos pecuniis in Dei regnum ingredi.** ²⁵ **Facilius est rudentem per foramen acus traici, quam diuitem in Dei regnum intrare** ». ²⁶ Cumque

illi uehementius stupeant, sic secum ipsi cogitantes: « Quis ergo seruari potest? ». ²⁷ Intuitus eos Iesus dixit: « Ab hominibus fieri non potest, at a Deo potest: omnia enim a Deo possunt fieri ».

²⁸ Tum Petrus sic dicit ei: « Nos quidem, relictis omnibus, te secuti sumus ». ²⁹ Et Iesus: « Hoc uobis confirmo: — inquit respondens — nullum esse, qui domum aut fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut liberos aut agros, mea et euangelii causa, reliquerit, ³⁰ quin sit et nunc hoc tempore centuplum domos et fratres et sorores et matres et liberos et agros inter aduersa, et in futuro aeuo sempiternam uitam consecuturus. ³¹ Sed multi et primi erunt ultimi, et ultimi primi ».

³² Cum autem Hierosolyma ascenderent, et eos antecederet Iesus, pauebant et inter sequendum formidabant. Et Iesus assumptis rursum Duodecim coepit iis euentura sibi praedicere: ³³ « Nos quidem ascendimus Hierosolyma; — inquit — et Filius hominis tradetur pontificibus atque scribis, qui eum morte damnabunt, exterisque tradent, ³⁴ illudendum, uerberandum, conspuendum, et interficiendum, et tertia die resurrecturum ».

³⁵ Conuenerunt autem eum Iacobus et Iohannes Zebedaei filii in haec uerba: « Magister, uelimus, uti quod a te postulabimus, id nobis praestes ». ³⁶ Quibus ille: « Quid uultis uti uobis praestem? ». ³⁷ Et illi: « Da nobis, — inquiunt ei — uti tibi alter ad dexteram, alter ad sinistram assideamus in tua gloria ». ³⁸ At Iesus dixit iis: « Nescitis quid postuletis. Potestis poculum potare, quod ego poturus sum, et eodem mecum baptismo baptizari? ». ³⁹ « Possumus », inquiunt. Et Iesus: « Poculum quidem, quod ego poturus sum, potabitis, eodemque mecum baptismo baptizabimini; ⁴⁰ sed uti mihi dextera laeuaque assideatur, non est meum dare, nisi quibus id paratum est ».

⁴¹ Hoc audito, decem coeperunt de Iacobo et Iohanne indignari. ⁴² At Iesus aduocatis iis dixit: « Scitis eos, quos uidemus imperare extraneis, in eos dominari, et eorum maximos quosque, in eos maxime potestatem obtinere. ⁴³ At in uobis non sic fiet, sed qui uestrum uolet fieri inter uos maximus, erit uester famulus; ⁴⁴ et qui uolet fieri uestrum primus, erit omnium seruus: ⁴⁵ nam Filius hominis non uenit, ut ipsi ministretur, sed uti ministret ipse animamque suam in multorum redemptionem impendat ».

⁴⁶Venerunt autem Ierichuntem. Eoque et eius discipulis ab Ierichunte cum frequenti multitudine discedentibus, Timaei filius Bartimaeus caecus, qui apud uiam sedens, mendicabat. ⁴⁷Vt audiuit Iesum esse Nazarenum, coepit ita clamare: « Daudide Iesu, miserere mei! ». ⁴⁸Ac multis eum, uti taceret, obiurgantibus, multo magis clamabat: « Daudide, miserere mei! ». ⁴⁹Tum Iesus restitit eumque iussit arcessi. Cumque illi eum arcesserent et: « Bono es animo; — dicerent — surge, arcessit te », ⁵⁰ille, abiecta ueste sua, surrexit et ad Iesum uenit. ⁵¹Et Iesus sic eum alloquitur: « **Quid tibi uis faciam?** ». Cui caecus: « Magister, — inquit ei — uti dispiciam ». ⁵²Et Iesus dixit ei: « **Abi, tua te fiducia seruauit** ». Atque ille protinus dispexit et Iesum in uia secutus est.

CAPUT 11

Christus ouans in urbem. In ficum dirae. Purgatum templum. Coniuratio in Iesum. Fidei uirtus ac precationis. In inuidos dementia. Sacerdotum confutatio.

¹Cum autem Hierosolymis propinquarent, ad Bethphage et Bethanian ad montem oliuarum, mittit suorum discipulorum duos: ²« **Ite — inquit — in uicum qui est e regione uestri, et protinus in eum intrantes inuenietis uinctum asellum, quem nullus hominum insedit; eum soluitote et mihi adducitote.** ³Quodsi quis ex uobis quaesierit, cur id faciatis?, dicitote: **Dominum eo egere, et statim eum huc dimittet** ». ⁴Ita illi profecti et asellum foris ad portam uinctum in biuio nacti soluunt. ⁵Et eorum quidam qui illic aderant, ex iis quaesiuerunt, quid facerent, qui asellum soluerent. ⁶Quibus illi dixerunt quemadmodum mandauerat Iesus. ⁷Atque ita, permittentibus illis, adduxerunt asellum ad Iesum eique sua uestimenta superiniecerunt; atque ille superinsedit. ⁸Frequentes autem suis uestimentis uiam insternebant, alii abscissas ex arboribus frondes per uiam sternere. ⁹Quique antecedeabant quique subsequebantur, sic clamare: « *Hosanna! Bene sit uenienti in nomine Domini!* ¹⁰Felix ueniens regnum in nomine Domini patris nostri Daudis! *Hosanna* in supremis! ».

¹¹Ingressus est autem Hierosolyma Dominus et in templum; omnibusque circumspectis, cum iam sera esset hora, profectus est Bethanian cum Duodecim.

¹²Postridie, iis Bethania egressis, esuriuit ¹³ficumque procul foliosam conspicatus accessit, si quid in ea forte inueniret; sed ut ad eam uenit,

nihil inuenit nisi folia: nec enim tempus erat ficum. ¹⁴Itaque sic eam allocutus est Iesus: « Numquam deinceps quisquam ex te fructum comedat ». Audiebant autem eius discipuli.

¹⁵Deinde ueniunt Hierosolyma. Et ingressus in fanum Iesus coepit eicere uendentes et ementes in fano, et nummulariorum mensas et sellas uendentium columbas euertit; ¹⁶neque sinebat quemquam per fanum ferre uasa. ¹⁷Atque his uerbis eos alloquens docebat: « Nonne est scriptum: « *Domus mea domus supplicationis uocabitur cunctis gentibus* »? Et uos ex ea *latronum speluncam* fecistis ».

¹⁸Hoc audito, scribae et pontifices eum perdere studebant; metuebant enim eum: quippe cuius doctrinam stuperet omne uulgus. ¹⁹Sub uesperum autem egressus est ex urbe.

²⁰Mane praetereuntes uident siccata a radicibus ficum. ²¹Id quod recordatus Petrus, dicit ei: « Rabbi, ecce ficus, quam tu exsecratus es, aruit ». ²²Et Iesus respondens inquit iis: « Habete fidem Deo! ²³Hoc uobis confirmo: si quis iusserit huic monti, ut amoueatur, et in mare iaciatur, nec animo dubitauerit, sed quae dicet crediderit euentura, continget ei quidquid dixerit. ²⁴Itaque sic uobis dico: quidquid orantes postulatis, credite uos assecuturos, et uobis continget. ²⁵Oraturi autem agnoscite, si quid habetis, quod de quopiam expostuletis, uti uester quoque Pater, qui in caelis est, uestra delicta uobis ignoscat. ²⁶Quod nisi ignoscetis, ne Pater quidem uester, qui in caelis est, uobis delicta uestra ignoscet ».

²⁷Deinde rursum ueniunt Hierosolyma. Eumque in fano ambulanti pontifices scribaeque et senatores conueniunt his uerbis: ²⁸« Qua potestate ista facis? Et quis istam tibi ista faciendi potestatem dedit? ». ²⁹Quibus respondens Iesus: « Interrogabo ego quoque uos quiddam; — inquit — quodsi mihi responderitis, dicam uobis, qua potestate haec faciam: ³⁰Iohannis baptisma a caelone erat an ab hominibus? Respondete mihi ». ³¹At illi sic secum cogitare: « Si < A caelo > dixerimus, dicet: < Cur ergo ei non credidistis? > ». ³²Sin < Ab hominibus > dixissent, metuebant populum: omnes enim Iohannem uere uatem esse ducebant. ³³Itaque Iesu responderunt nescire se. Et Iesus iis sic respondit: « Nec ego uobis dico, qua haec potestate faciam ».

CAPUT 12

Vinea bene instructa, serui, heres. Cultorum punitio, et uineae locatio. Lapis offendiculi. Deo Caesarique danda. Sadducaeorum confutatio. Deus quorum sit. Praecepta duo. Quaestio Christi de Dauide. Scribarum ambitio, auaritia, uiduae munusculum.

¹Tum per similitudines eos alloqui orsus est: « *Vineam conseuit quidam et saepe circumdedit et torcular defixit turrimque construxit et eam locauit agricolis, deinde peregre profectus est.* ²Post suo tempore misit ad agricolas seruum, ut ab iis de uineae fructu perciperet; ³at illi eum ceperunt uerberaruntque et inanem dimiserunt. ⁴Cumque rursus ad eos misisset alium seruum, illi ei quoque caput lapidibus contuderunt eumque contumeliose dimiserunt. ⁵Rursus alium misit, quem etiam interfecerunt, aliosque multos partim uerberarunt, partim necarunt. ⁶Igitur, cum adhuc unum haberet filium sibi carissimum, misit eum quoque ad illos ultimum cogitans fore, uti suum filium reuererentur. ⁷At illi agricolae sic inter sese dicere: «Hic est heres. Agite, interficiamus eum, et nostra erit hereditas». ⁸Itaque ceperunt eum necaruntque et ex uinea eiecerunt. ⁹Quid ergo faciet uineae dominus? Veniet agricolasque perdet et aliis uineam dabit. ¹⁰An ne illud quidem scriptum legis:

*«Quem lapidem improbauerant structores,
is adhibitus est ad caput anguli;*

¹¹*id quod a Domino profectum est
et nobis mirum uidetur?».*

¹²Quippe qui eum similitudinem illam contra ipsos dixisse intellexerent, sed metuerunt plebem. Igitur, eo relicto, digressi ¹³mittunt ad eum Pharisaeorum et Herodianorum quosdam, qui eum uerbis irretirent. ¹⁴Hi eum huiusmodi oratione aggressi sunt: «Magister, scimus ueracem esse te neque quemquam curare; quippe qui ad hominum personam non spectes, sed uere diuinam uitae uiam doceas. Licetne censum Caesari pendere an non? ¹⁵Pendamus an non pendamus?». At ille eorum simulationem intellegens: «Quid me tentatis? — inquit iis — Afferte mihi denarium, uti uideam». ¹⁶Cumque illi attulissent: «Cuius est, — inquit iis — imago haec et inscriptio?». «Caesaris», inquiunt. ¹⁷Et Iesus respondens iis: «Soluite igitur — inquit — Caesariana Caesari, et diuina Deo». Illi uero eum admirari.

¹⁸Tum eum conuenerunt Sadducaeï, qui quidem resurrectionem esse negant, et sic interrogarunt: ¹⁹« Magister, scripsit nobis Moyses, *si cuius frater moriatur, uxore superstite, nec liberos relinquat, uti ducat eius frater eius uxorem fratrique suo prolem suscitet.* ²⁰Septem fratres fuerunt: quorum primus, ducta uxore, mortuus est, nulla prole superstite; ²¹itemque secundus, eadem ducta, mortuus est, nec ipse prolem reliquit; similiterque tertius; ²²denique septem illi eam duxerunt neque progeniem reliquerunt. Postrema omnium mortua est etiam femina. ²³Igitur in resurrectione, cum resurrectum fuerit, cuius eorum erit uxor, cum septem eam habuerint in matrimonio? ». ²⁴Et Iesus respondens: « **Nimirum ideo erratis, — inquit iis — quod scripta non intellegitis neque Dei potentiam?** ²⁵Cum enim a morte resurrectum fuerit, nulla coniungentur conubia, sed erunt angelorum similes qui sunt in caelis. ²⁶De mortuis autem quod resurgant, non legistis in Moysis libro, in rubo ut eum sic allocutus sit Deus: *« Ego Deus Abrahami et Isaaci et Iacobi »?* ²⁷Non est mortuorum Deus sed uiuentium Deus! Itaque uos multum erratis ».

²⁸Tum scribarum quidam, auditis iis disceptantibus, uidens eum illis recte respondisse, accessit et ex eo quaesiuit, quodnam esset omnium praeceptorum primum?. ²⁹Cui Iesus sic respondit: « **Primum omnium praeceptorum est:** *« Audi, Israelita: Dominus Deus uester, Dominus unus est;* ³⁰*itaque Dominum Deum tuum toto corde, toto animo, tota mente, totisque uiribus amato* ». Hoc primum est praeceptum. ³¹Huic simile est alterum: « **Alterum uti te ipsum amato** ». His maius aliud praeceptum nullum est ». ³²Et scriba: « Recte, magister, profecto dixisti. « *Nam unus est Deus, praeterea nullus;* ³³*quem toto corde, omni studio, toto animo, summaque ope amare* », necnon « *alios uti se ipsum amare* », plus est quam omnes uictimae et sacrificia ». ³⁴Hic Iesus eum cordate respondisse uidens, dixit ei: « **Non procul abes a regno Dei** ». Ac deinceps eum interrogare audebat nemo.

³⁵Et Iesus in fano docens, sic uerba fecit: « **Qui fit, uti dicant scribae fore, uti Christus genus ducat a Dauide,** ³⁶cum ipse Dauid, Sancti Spiritus instinctu, dixerit:

*« Ait Dominus Domino meo: sede ad meam dexteram,
donec efficiam ex hostibus tuis tuorum pedum subsellium ».*

³⁷Cum igitur eum dicat ipse Dauid Dominum, unde fit, uti sit eius prognatus? ».

Cumque frequens hominum multitudo eum libenter audiret, ³⁸sic iis inter docendum dicebat: « Cauete a scribis, qui stolati incedere amant et in foris salutationes ³⁹et in collegiis primas sessiones et in cenis prima accubandi loca; ⁴⁰qui uiduarum domos deuorant et per ostentationem prolixè orant. His grauiore poenas dabunt ».

⁴¹Sedens autem Iesus e regione fisci spectabat, uti multitudo conferret aes in fiscum; ac, multis diuitibus multa conferentibus, ⁴²uenit quaedam uidua pauper quae duos teruncios contulit: est autem teruncius idem quod quadrans. ⁴³Tum ille aduocatis suis discipulis: « Certo scitote: — inquit iis — hanc pauperem uiduam plurimum omnium contulisse, qui contulerunt in fiscum. ⁴⁴Omnes enim ex eo, quod ipsis supererat, contulerunt; at haec, sua penuria, quidquid habebat, totum uictum suum contulit ».

CAPUT 13

Templi ruina. Pseudochristi. Orbis calamitates. Piorum aerumnae, consolatio. Familiae discidia, beati. Caeli prodigia, coacti pii. Christi ueritas perpetua. Iudicii hora cui nota. Vigilantia.

¹Exeunti autem ex fano, quidam eius discipulorum sic dixit: « Magister, uide quanti lapides et structurae ». ²Cui respondens Iesus: « Vides — inquit — has ingentes structuras? Ita dissoluentur, uti nullus lapidi lapidis impositus relinquatur ». ³Deinde sedentem eum in monte oliuarum e regione fani interrogarunt seorsum Petrus et Iacobus et Iohannes et Andreas, his uerbis: ⁴« Dic nobis, quando haec futura sint, et quod signum significabit haec, perficienda omnia? ».

⁵Et Iesus iis respondens, sic loquitur: « Videte, ne quis uos fallat. ⁶Venient enim multi in meo nomine dicentes se eum esse, multosque fallent. ⁷Cum autem bella bellicae rumores audietis, nolite turbari; oportet enim ea fieri sed nondum erit finis. ⁸Consurget enim gens in gentem, et regnum in regnum, eruntque terraemotus certis locis et fames et turbae; ea erunt dolorum principis.

⁹Sed prospicitote uos uobis ipsis: sistemini enim in consessus et collegia; uapulabitis et ad magistratus regesque ducemini mea causa, quod sit iis

testimonio. ¹⁰ Ac per omnes gentes oportet prius euangelium publica-
ri; ¹¹ Cum autem ducemini, ac sistemini, nolite prius cogitare aut prae-
meditari dicenda, sed, quod uobis eadem hora suggeretur, id dicitote:
non enim uos eritis qui loquimini, sed Spiritus Sanctus. ¹² Tradet autem
fratrem frater ad mortem, et pater filium; consurgentque in parentes
gnati et eos necabunt; ¹³ eritisque omnibus inuisi propter nomen meum.
Sed qui ad finem pertulerit, is seruabitur.

¹⁴ Cum autem *calamitosum nefas*, a Daniele uate praedictum, stare ui-
debitis, ubi non debet, qui legit, animaduertat: tum qui erunt in Iudaea,
fugiant in montes; ¹⁵ et qui erit in tecto, ne descendat in aedes nec in-
grediatur ad auferendum aliquid ex suis aedibus; ¹⁶ et qui ruri erit, ne
gradum referat, suae uestis auferendae gratia. ¹⁷ Hei uterum ferentibus
et lactantibus illo tempore! ¹⁸ Optate uero, ne accidat hieme uestra fu-
ga: ¹⁹ erit enim temporis illius *calamitas, quanta nec a rerum*, quas Deus
creauit, *creatione fuit adhuc*, nec postea futura est. ²⁰ Quod nisi Dominus
tempus illud decurtaret, nullus mortalium euaderet. Sed propter electos,
quod delegit, decurtabit id tempus. ²¹ Tum si quis uobis dixerit hic aut
illic adesse Christum, ne creditote. ²² Exsistent enim falsi christi falsi-
que uates, qui prodigiosa et portentosa designabunt, ad decipiendos, si
feri posset, etiam electos. ²³ Vos uero prospicite: en praedixi uobis om-
nia.

²⁴ Sed illo tempore post calamitatem illam *sol obscurabitur, et luna suum
splendorem non emittet*, ²⁵ *et caeli stellae decident, caelestesque potes-
tates commouebuntur*.

²⁶ Deinde cernetur *Filius hominis ueniens in nubibus* cum magna poten-
tia atque gloria. ²⁷ Ac tum, suis dimissis nuntiis, congregabit electos
suos a quattuor uentis, ab ultimis terris ad extremum caeli.

²⁸ A ficu autem discite exemplum: cum iam eius rami teneri sunt eaque
folia procreat, intellegitis instare aestatem. ²⁹ Sic et uos, cum haec fieri
uidebitis, scitote prope adesse pro foribus. ³⁰ Hoc uobis confirmo: non
ante praeteritum esse hoc saeculum, quam fiant haec omnia. ³¹ Cae-
lum licet et terra intereant, mea dicta non interibunt. ³² Ceterum, diem
illam et horam nullus scit, ne angeli quidem caelestes neque Filius, sed
tantum Pater.

³³Videte uti uigiletis et oretis; nescitis enim quando tempus futurum sit. ³⁴Quemadmodum peregrinans homo, qui suam domum reliquit suisque seruis potestatem, et suum cuique munus assignauit, et ianitori, uti uigilaret, mandauit. ³⁵Vigilate igitur; nescitis enim quando domus dominus uenturus sit: sero an media nocte an gallicinio an mane; ³⁶ne, si de improviso uenerit, offendant uos dormientes. ³⁷Quae autem uobis dico, omnibus dico: uigilate! ».

CAPUT 14

In Christum insidiae. Vnguentum apud Simonem; defensa mulier. Iudas proditor. Pascha. Cena dominica. Petri temeritas. Iesu angor, precatio terna, discipulorum sopor. Captus Iesus, suorum fuga. Falsi testes. Iesus de se ipso, spretus, ictus. Petrus deficiens, periurus, lugens.

¹Cum autem futurum esset Pascha et Azymalia post biduum, studebant pontifices et scribae eum fraudulenter captum interficere; ²sed id die festo faciendum negabant, ne quis fieret populi tumultus. ³Et dum erat Bethaniae in domo Simonis leprosi, eo accubante, uenit mulier habens alabastrum unguenti spicatae nardi pretiosi, quae, confracto alabastro, perfudit eius caput. ⁴Erant autem quidam qui apud sese indignabantur atque ita dicebant: « Quorsum haec unguenti iactura facta est? ⁵Poterat hoc plus quam trecentis denariis uendi et in pauperes erogari ».

Dum illi sic aduersus eam fremunt, ⁶Iesus dixit: « Sinite eam; quid negotium ei facessitis? Bono opere functa est erga me. ⁷Semper enim pauperes habebitis uobiscum, quibus, quandocumque uoletis, bene facere possitis; at me non semper habebitis. ⁸Quod potuit haec, fecit: anticipauit meum corpus ad sepulturam ungere. ⁹Hoc uobis confirmo: ubicumque toto orbe publicabitur hoc euangelium, etiam quid ea fecerit, dicetur ad eius memoriam ». ¹⁰Iudas autem Iscariota, unus ex Duodecim, pontifices adiit, ut eum illis traderet. ¹¹Quo illi audito laetati, promiserunt ei pecuniam se daturus. Itaque quaerebat quo pacto eum posset opportune prodere.

¹²Primo autem Azymalium die, cum Pascha immolandum foret, sic ei dicunt eius discipuli: « Vbi uis, uti tibi epulandum Pascha praeparatum eamus? ».

¹³Tum ille discipulorum suorum duos dimittit iisque dicit: «*Ite in urbem, occurret uobis quidam aquae fictile portans; eum sequemini* ¹⁴*et, quo intrauerit, sic dicitote patrifamiliae: «Quaerit magister, ubi sit mansio, ubi Pascha cum discipulis suis polluceat».* ¹⁵*Ipse uero uobis ingens cenaculum ostendet, instratum ac paratum; illic nobis praeparatote».* ¹⁶Ita profecti eius discipuli, uenerunt in urbem et nacti, quae ille iis dixerat, Pascha praepararunt.

¹⁷Deinde sub uesperum uenit Iesus cum Duodecim ¹⁸ac, discumbentibus et epulantibus iis, dicit: «*Certo scitote: fore, ut unus ex uobis me prodat, qui mecum epulatur».* ¹⁹Illi uero dolere coeperunt eique singuli dicere: «*Isne ego sum?*» et alius: «*Isne ego sum?*». ²⁰Quibus ille respondens: «*Vnus est ex Duodecim, — inquit — qui mecum intingit in catinum.* ²¹*Filius quidem hominis abit, quemadmodum de eo scriptum est; sed uae homini illi per quem Filius hominis prodendus est! Praestaret homini illi numquam esse natum».*

²²Epulantibus autem iis, Iesus sumptum panem, actis laudibus, fregit iisque dedit et dicit: «*Accipite, comedite: hoc est corpus meum».* ²³Deinde sumptum poculum, gratiis actis, dedit iis; biberuntque ex eo omnes. ²⁴Atque ille iis dicit: «*Hic est sanguis meus noui foederis, pro multis effundendus.* ²⁵*Hoc uobis certo dico: non me amplius bibiturum ex fetu uiteo usque ad illam diem, cum eum bibam nouum in regno Dei».* ²⁶Deinde, laudibus dictis, profecti sunt in montem oliuarum. ²⁷Iisque sic dicit Iesus: «*Vos me omnes hac nocte deseretis, siquidem scriptum est: «Percutiam pastorem, et dispergentur oues».* ²⁸*Sed postquam surrexero, praecedam uos in Galilaeam».* ²⁹At Petrus dicit ei: «*Etiam si omnes deserant, at ego non item».* ³⁰Cui Iesus: «*Hoc tibi confirmo: — inquit — fore, ut hodie in hac nocte, priusquam bis gallus cantet, tu me ter abneges».* ³¹At ille multo magis dicere: «*Immo etiamsi me una tecum mori oporteat, non abnegabo te».* Itidemque etiam omnes alii dicebant. ³²Deinde ubi uenerunt in locum, cui nomen est Gethsemani, dicit suis discipulis: «*Sedete hic, dum ego oratum eo».* ³³Assumptisque una secum Petro et Iacobo et Iohanne coepit turbari atque angī, ³⁴iisque dicit: «*Prae animi dolore emorior; manete hic et uigilate».* ³⁵Tum paululum progressus, procidit humi orauitque, uti, si fieri posset, horam illam declinaret; ³⁶et: «*Abba, Pater! — inquit — Omnia tu potes. Auerte hoc a me poculum; uerum non quod ego uolo, sed quod tu».* ³⁷Deinde uenit et eos dormientes nactus, dicit Petro: «*Simon, dormis? Non potuisti unam horam uigilare?* ³⁸*Vigilate et orate, ne ueniat in*

tentationem; spiritus quidem promptus est, sed caro infirma». ³⁹ Deinde rursus oratum iit eademque uerba dixit. ⁴⁰ Ac reuersus eos rursus dormientes offendit; eorum oculis ita grauatis, uti nescirent quid ei responderunt. ⁴¹ Deinde tertio uenit, et: «Dormite iam — inquit — et requiescite. Satis est, uenit hora: ecce traditur Filius hominis in manus improborum. ⁴² Surgite, eamus; en, qui me prodit, aduentat».

⁴³ Et protinus adhuc, eo loquente, aduenit Iudas, qui unus erat ex Duodecim, comitante frequenti multitudine cum gladiis et fustibus a pontificibus et scribis ac senatoribus. ⁴⁴ Dederat autem illis eius proditor signum dicens: «Quem osculatus fuero, is est; eum capite et tuto abducite». ⁴⁵ Igitur simul ac uenit, eum adit et ei dicit: «Magister, magister»; eumque deosculatus est. ⁴⁶ Illi uero in eum manu iniecerunt eumque ceperunt. ⁴⁷ Quidam autem eorum qui aderant, stricto ense, percussit pontificis seruum eique abstulit auriculam. ⁴⁸ Et Iesus illos sic est allocutus: «Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus ad me comprehendendum? ⁴⁹ Cottidie eram apud uos in fano docens, neque me cepistis; sed ea fieri oportet quae scripta sunt».

⁵⁰ Tum omnes, eo relicto, fugerunt. ⁵¹ Cumque adolescens quidam eum sequeretur, linteo nudum corpus indutus, adolescentes eum ceperunt. ⁵² Ille, uiro relicto linteo, nudus eos effugit.

⁵³ Abduxerunt autem Iesum ad pontificem; ad eumque conuenerunt omnes pontifices et senatores atque scribae. ⁵⁴ Eum procul secutus Petrus usque in pontificis atrium una cum famulis residet seque ad ignem calefacit. ⁵⁵ Pontifices uero totusque consessus quaerebant contra Iesum testimonium, ut eum necarent, nec inueniebant. ⁵⁶ Nam multi quidem aduersus eum falsa testificabantur, sed consentanea non erant testimonia. ⁵⁷ Et quidam exstiterunt, qui contra eum falsa testabantur, ita dicentes: ⁵⁸ «Nos eum audiuius dicentem, se templum hoc manu factum esse dissoluturum et triduo aliud non manu factum exstructurum». ⁵⁹ Sed ne sic quidem consentanea erant eorum testimonia. ⁶⁰ Tum pontifex in medium surrexit et Iesum sic interrogauit: «Nihilne respondes? Quid est, quod hi contra te testantur?». ⁶¹ At Iesus silebat nihilque respondebat. Rursum pontifex eum huiusmodi uerbis interrogauit: «Tune es Christus, celebrandi Dei Filius?». ⁶² Et Iesus: «Sum; — inquit — et uidebitis hominis Filium sedentem ad dextram potentiae et cum caelestibus uenientem nubibus».

⁶³ Tum pontifex lacerare suas uestes: « Quid adhuc nobis opus est testibus? — inquit — ⁶⁴ Audiuistis impiam uocem. Quid uobis uidetur? ». Illi uero eum omnes, uti morte dignum, damnarunt.

⁶⁵ Coeperuntque eum quidam conspuere eique faciem obuelare et colaphos impingere, ac dicere: « Diuina »; eique alapas impingebant ministri.

⁶⁶ Cum esset autem Petrus infra in atrio, uenit quaedam ancillarum pontificis ⁶⁷ et, uiso Petro sese calefaciente, intuita eum dicit: « Tu quoque cum Nazareno Iesu eras! ». ⁶⁸ At ille negauit, ita dicens: « Nescio nec intellego quid dicas! ». Deinde foras in uestibulum egressus est, et gallus cecinit. ⁶⁹ Et ancilla, eo uiso, rursum coepit dicere iis qui aderant, eum ex illis esse. ⁷⁰ At ille rursum negauit. Paulo post rursum, qui aderant, dicunt Petro: « Profecto tu ex illis es, nam Galilaeus es et locutio tua congruit ». ⁷¹ At ille coepit detestari et iurare, sese non nouisse hominem illum, quem illi dicerent. ⁷² Et iterum gallus cecinit; tum Petrus recordatus eius, quod ei dixerat Iesus: fore, uti priusquam bis caneret gallus, ter eum negaret, coepit flere.

CAPUT 15

Christus ad Pilatum. Iudaeorum rex. Barabbas absolutus. Iesu supplicium, titulus, dicteria, tenebrae. Christi gemitus, potatio, mors. Veli scissura, militum professio. Christi monumentum.

¹ Mane protinus inito consilio, pontifices una cum senatoribus et scribis, totusque consessus, Iesum colligant abductumque Pilato tradunt. ² Eum Pilatus interrogauit essetne Iudaeorum rex. Cui ille respondens: « **Vt tu dicis** », inquit. ³ Cumque eum uehementer accusarent pontifices, ⁴ Pilatus eum rursus his uerbis interrogauit: « Nihilne respondes? Vide quanta contra te testificentur ». ⁵ At Iesus nihil amplius respondit, adeo uti miraretur Pilatus.

⁶ Solebat autem in illis festis iis laxare unum uinctum, quemcumque postulassent. ⁷ Erat quidam nomine Barabbas cum seditiosis uinctus, qui in seditione caedem fecerant. ⁸ Itaque coeperunt uulgo clamantes id exigere, quod ille semper iis erat facere solitus. ⁹ Et Pilatus sic iis respondit: « Vultis uti uobis Iudaeorum regem soluam? ». ¹⁰ Sciebat enim, eum per

inuidiam a pontificibus esse traditum. ¹¹ Pontifices uero plebem instigant, uti sibi Barabban potius ab illo laxari postulare. ¹² Et Pilatus rursus eos alloquens: « Quid ergo uultis, — inquit — uti de eo faciam, quem Iudaeorum regem dicitis? ». ¹³ At illi denuo clamabant: « Crucifige eum! ». ¹⁴ Et Pilatus: « Quid enim mali fecit? », inquit iis. At illi eo acrius clamare: « Crucifige eum! ». ¹⁵ Igitur Pilatus, uolens plebi satisfacere, laxauit iis Barabban Iesumque uerberauit et iis crucifigendum tradidit.

¹⁶ Et milites eo extra atrium, hoc est praetorium, educto, totam cohortem conuocant, ¹⁷ eumque purpura induunt et ei implexam spineam coronam imponunt; ¹⁸ eumque sic salutare incipiunt: « Salue, rex Iudaeorum! », ¹⁹ eiusque caput arundine tundunt et eum conspuunt ac, positis genibus, uenerantur. ²⁰ Deinde, postquam ei illuserunt, spoliunt eum purpura, ipsiusque uestimentis induunt; tum crucifigendum educunt.

²¹ Et praetereuntem quemdam Simonem Cyrenaeum rure uenientem, Alexandri Rufique patrem, cogunt eius ferre crucem. ²² Eumque ad locum Golgotha ducunt, quod Caluariae locum significat. ²³ Et ei myrrinum uinum bibere dant, id quod ille non accepit.

²⁴ Eo autem crucifixo, *partiti sunt eius uestimenta, iacta super iis sorte*, quid quisque auferret. ²⁵ Erat hora tertia cum eum crucifixerunt, ²⁶ inscripto hoc eius criminis titulo: **Rex Iudaeorum**. ²⁷ Et cum eo latrones duos, alterum ad dexteram, alterum ad sinistram, crucifixerunt. ²⁸ Ita comprobatum est scriptum illud, quod sic habet: « *Et inter sceleratos habitus est* ».

²⁹ Praetereuntes autem ei maledicebant, *capita quassantes*, et dicentes: « Vah, qui templum dissoluis, et triduo instauras; ³⁰ serua te ipsum et de cruce descende! ». ³¹ Similiter et pontifices inter sese illudentes cum scribis dicebant: « Alios seruauit, se ipsum seruare non potest. ³² Christus ille Israelitarum rex descendat nunc de cruce, ut eo uiso credamus ». Item qui cum eo erant crucifixi, conuicium ei faciebant.

³³ Hora sexta autem exstiterunt per totam terram tenebrae, usque ad horam nonam. ³⁴ Ac hora nona exclamauit Iesus magna uoce dicens: « *Eli, Eli, lama sabachthani?* », quorum uerborum haec notio est: « *Mi Deus, mi Deus, cur me dereliquisti?* ». ³⁵ Quo audito, quidam eorum qui aderant, dicebant eum Elian uocare. ³⁶ Quidam autem accurrit, et, impleta *aceto* spongia arundinique affixa, ei *bibere dat* dicens: « Sinite,

uideamus an eum ereptum ueniat Elias ». ³⁷ Et Iesus, emissa magna uoce, expirauit.

³⁸ Et templi uelum a summo ad imum in duas partes fissum est.

³⁹ Ac uidens centurio, qui ei ex aduerso astabat, eum ita clamantem expirasse, dixit: « Profecto hic homo Filius erat Dei ».

⁴⁰ Erant etiam mulieres procul spectantes, in quibus erat Maria Magdalena et Maria Iacobi minoris Iosetosque mater et Salome. ⁴¹ Quae, etiam dum ille erat in Galilaea, eum sequi eique ministrare consueuerant; itemque aliae multae, quae cum eo Hierosolyma ascenderant.

⁴² Postquam iam aduesperauit, cum esset Praeparatio, hoc est, antesabbatum, ⁴³ uenit Iosephus ab Harimathaea honestus senator, qui et ipse Dei regnum exspectabat; et ad Pilatum ausus ingredi, petiit Iesu corpus.

⁴⁴ Pilatus miratus si iam mortuus esset, arcessito centurione, sciscitatus est ex eo, quam dudum esset mortuus; ⁴⁵ quo a centurione cognito, donauit Iosepho corpus. ⁴⁶ Et ille empto linteo eum demisit et inuolutum linteo posuit in monumento, quod ex petra excisum erat et monumendi ostium ingens saxum aduoluit, ⁴⁷ spectantibus Maria Magdalena et Maria Iosetos matre, ubinam poneretur.

CAPUT 16

Mulierum unguenta. Rediuiuus Iesus in Galilaeam. Idem ter uisus. Discipulorum incredulitas. Missio euangelii, et baptismi mandata. Notae credentium. In caelum Iesus. Apostolorum officium.

¹ Exacto Sabbato, Maria Magdalena et Maria Iacobi mater et Salome, emptis aromatis, ut eum unctum irent, ² ualde mane prima post Sabbatum die, ueniunt ad monumentum, orto iam sole. ³ Ac dum inter sese quaerunt, quis sibi saxum auolueret ab ostio monumenti, ⁴ intuitae uident auolutum esse saxum, quod erat permagnum. ⁵ Ac monumentum ingressae uiderunt adolescentem ad dexteram sedentem, alba stola uestitum, et expauerunt. ⁶ Et ille: « Ne expauescite! — inquit iis — Iesum quaeritis Nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic; en locus ubi positus fuit. ⁷ Sed ite nuntiatum eius discipulis et Petro eum praeire iis in

Galilaeam; illic eum esse uisuros, ut iis praedixit ». ⁸ Igitur illae egressae celeriter ex monumento, fugerunt, idque tremore correptae atque attonitae. Neque cuiquam quidquam dixerunt, utpote quae metuerunt.

⁹ Resurrexit autem mane, primo post Sabbatum die, et apparuit primum Mariae Magdalенаe, ex qua septem eiecerat daemonia; ¹⁰ id quod illa nuntiatum iit iis, qui cum eo fuerant, lugentibus atque plorantibus; ¹¹ at illi audientes eum uiuere, et ab ea uisum esse, non crediderunt. ¹² Postea duobus eorum ambulantiбus apparuit alia forma, rus euntibus; ¹³ id quod illi ceteris nuntiatum ierunt, sed ne illis quidem crediderunt.

¹⁴ Tandem discumbentibus illis Vndecim apparuit, et iis incredulitatem ac peruiaciam exprobrauit, quod iis, qui se resurrexisse uiderant, non credidissent. ¹⁵ Iisque dixit: « *Ite in totum orbem, praedicate euangelium omni creaturae.* ¹⁶ Qui crediderit, et baptizatus fuerit, seruabitur; qui uero non crediderit, condemnabitur. ¹⁷ Signa autem eos qui crediderint, haec sequentur: in nomine meo daemonia eicient, linguis loquentur nouis; ¹⁸ serpentes tollent, et si quid mortiferum biberint, non iis nocabit, cum aegrotis manus imponent, illi bene habebunt ».

¹⁹ Igitur Dominus postquam eos allocutus est, sublatus est in caelum, et ad Dei dextram sedit.

²⁰ Illi uero digressi, ubique praedicarunt, Domino adiuuante et orationem sequentibus signis confirmante.

IACOBI APOSTOLI EPISTOLA

ARGUMENTUM ATHANASII IN EPISTOLAM IACOBI

Ab auctoribus suis et ipsa nomina sortita sunt epistolae catholicae. Hanc enim Iacobus ad dispersas duodecim tribus in Christum credentes scripsit. Scripsit autem eam more et genere docendi, docens eas de tantationum discrimine, quaenam a Deo, quae uero ex proprio cuiusque mortalium corde sint; et quod non uerbis tantum, sed et ipso opere ostendenda sit fides, quodque non auditores legis, sed factores iustificentur.

Praecipit etiam de diuitibus, ne illi pauperibus in ecclesiis praeferantur, sed magis increpentur, tamquam superbi. Tandem ubi afflictos consolatus, et ad tolerantiam usque ad iudicis aduentum seruandum adhortatus est, deque patientia, ex iis quae Iob acciderunt, admonuit. Praecipit, uti seniores uocentur ad aegrotos, studeaturque, quomodo errantes ad ueritatem conuertantur, eo quod merces huius apud Dominum sit remissio peccatorum; atque ita terminat epistolam.

CAPUT 1

Disserit de patientia, de fide, de animi modestia ad diuites. Deinde ostendit, tentationes ad malum non ex Deo esse, cum omnis boni auctor sit. Qualiter recipiendus sit sermo uitae.

¹Iacobus, Dei et Domini Iesu Christi seruus, duodecim tribubus ultro citroque dispersis salutem.

²Summopere gaudendum existimare, fratres mei, cum in uarias incidistis periclitationes, ³intellegentes fidei uestrae exploratione patientiam gigni; ⁴patientia autem perfectam actionem habeat, uti perfecti integritate nulla re careatis.

⁵Quodsi quis uestrum sapientia caret, postulet a Deo, qui omnibus plane donat nec exprobrat, et ei donabitur. ⁶Postulet autem cum fiducia, nihil dubitans: qui enim dubitat, similis est fluctui maris, uentis acto et

excito. ⁷Neque uero se putet is homo quidquam a Domino impetraturum, ⁸homo duplicis animi, in omnibus suis actionibus inconstans.

⁹Glorietur autem frater humilis in sublimitate sua, ¹⁰et diues in humilitate sua: nam ut herbae flos, sic peribit. ¹¹Vt enim exortus cum ardore sol herbam arefacit, eiusque et flos decedit et decora species interit; ita diues cum suis copiis marcescet. ¹²Felix homo, qui tentationem sustinet: approbatus enim uitae coronam accipiet, quam promisit Dominus suis amatoribus.

¹³Nemo dum tentatur, dicat a Deo tentari se: Deus enim nec malis umquam tentatur nec tentat ipse quemquam. ¹⁴Sed a sua quisque cupiditate allectus ac inescatus tentatur; ¹⁵deinde cupiditas conceptum parit peccatum, peccatum porro perpetratum gignit mortem.

¹⁶Nolite errare, mei fratres carissimi. ¹⁷Omne bonum donum omneque perfectum munus superne est, descendens a Patre luminum, apud quem nulla est mutatio aut ulla conuersionis umbra. ¹⁸Is consulto nos genuit ueritatis oratione, ut essemus quaedam quasi primitiae suorum operum.

¹⁹Proinde, mei fratres carissimi, esto omnis homo ad audiendum celer, ad loquendum tardus, ad iram tardus: ²⁰nam hominis ira diuinae iustitiae non paret. ²¹Quamobrem, fratres, omnibus uitiorum sordibus excrementisque depositis, comiter accipite satium sermonem, qui uestras animas seruare potest. ²²Este autem ii, qui sermoni pareatis, non eum dumtaxat audiatis: alioquin uos ipsos decipitis. ²³Nam si quis sermonem audit nec exsequitur, is perinde est, acsi quis corporis sui faciem contempletur in speculo; ²⁴deinde seipsum speculatus abeat ac protinus, qualis sit, obliuiscatur. ²⁵Qui uero in perfectam libertatis legem penitus introspexerit et in ea manserit, is qui non sit obliuiosus auditor sed operis effector, suo facto beatus erit.

²⁶Si quis sibi uidetur esse religiosus apud uos, neque tamen linguam suam frenat sed animum suum fallit, huius uana est religio. ²⁷Religio pura et impolluta apud Deum et Patrem haec est: curam gerere pupillorum et uiduarum in eorum calamitate, et intaminatum se custodire a mundo.

CAPUT 2

Personarum acceptiones discrepare dicit a Christi fide, quam non satis est uerbis profiteri, nisi et operibus misericordiae et caritatis praestemus eandem. Abrahae exemplo.

¹Fratres mei, nolite ita fidem habere in glorioso Domino nostro Iesu Christo collocatam, uti personarum habeatis rationem. ²Nam si quis aureos gestans annulos in ueste splendida, in uestrum conuentum ingrediatur, eodemque intret etiam pauper in obsoleta ueste, ³et uos in eum, qui uestem gestat splendidam, intueamini eique dicatis: «Tu sede hic pulcre», pauperi autem dicatis: «Tu istic sta aut hic sub meo subsellio sede», ⁴nonne discrimen apud uos fecistis et male cogitantes iudices fuistis?

⁵Audite, mei fratres carissimi: nonne Deus elegit huius mundi pauperes, fide diuites, heredesque regni, quod suis promisit amatoribus? ⁶Et uos pauperem despicatui habetis. Nonne diuites uobis imperant et iidem uos in ius trahunt? ⁷Nonne iidem pulcro nomini maledicunt, a quo uos nuncupamini? ⁸Siquidem legi paretis regiae, quae sic litteris est prodita: «*Alterum uti teipsum diligito*», recte facitis; ⁹sin personis indulgetis, peccatum committitis, et a lege, uti qui contra eam faciatis, arguimini. ¹⁰Qui enim, quamuis alioquin totam legem obseruet, tamen in uno delinquit, is omnibus tenetur. ¹¹Nam qui dixit: «*Ne adulterato*», idem dixit: «*Ne occidito*»; quodsi non adulteras, sed occidis, contra legem committis. ¹²Sic loquimini et sic agite, uti libertatis lege iudicandi: ¹³nam iudicium erit inclemens in eum, qui pietatem non exercuerit, at pietas iudicio insultat.

¹⁴Quae est utilitas, mei fratres, si quis se fidem habere dicat, et opera non habeat? Num potest eum seruare fides? ¹⁵Si frater aut soror nudi sint cottidianoque alimento destituti, ¹⁶et eos uestrum aliquis bona cum pace abire calefierique et satiari iubeat, nec iis detis, quae corpus requirit, quid prodest? ¹⁷Ita fides eiusmodi per se est, uti, si opera non habeat, mortua sit. ¹⁸Itaque dicet aliquis: «Tu fidem habes, ego opera habeo»: ostende mihi tuam fidem sine tuis operibus, ego tibi ex meis operibus fidem meam ostendam. ¹⁹Tu Deum unum esse credis? Recte facis; et daemones credunt atque horrent! ²⁰Vis autem intellegere, o homo uane, fidem sine operibus mortuam esse? ²¹Abrahamus, parens ille

noster, nonne operibus factus est iustus, Isaaco filio suo in ara libando?
²²Vides, uti fides eius opera adiuuaret utique operibus fides perfecta sit. ²³Atque ita comprobatum est scriptum illud, quod sic se habet: «*Credidit Abrahamus Deo idque ei iustitiae ductum est*», et Dei amicus est appellatus. ²⁴Videtis ergo, operibus iustum reddi hominem, non solum fide. ²⁵Itidem Rachaba meretrix, nonne operibus iustificata est, admissis nuntiis et alia uia emissis? ²⁶Vt enim corpus absque spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est.

CAPUT 3

Vti doceat linguam homini Christiano esse coercendam fidei et caritatis sanctae repagulis, commoda et incommoda, quae ab ea proueniunt, ostendit, et quid humana sapientia a caelesti distet.

¹Nolite multi esse magistri, fratres mei, scientes nos esse grauiore poenas daturus: ²multa enim delinquimus omnes. Si quis in uerbis non delinquit, is perfectus homo est, qui possit etiam totum frenare corpus. ³Frenos quidem equorum oribus adhibemus, uti nobis parcant, eorumque totum corpus agimus. ⁴Itemque tantae naues, tam uehementibus impulsae uentis, tantulo gubernaculo, quocumque uult gubernatoris impetus, aguntur; ⁵sic et lingua, quae paruum membrum est, magnas uires habet. En quantulus ignis quantam materiam incendit! ⁶Et lingua ignis est, scelerum mundus. Sic se habet in nostris membris lingua, totum corpus contaminans et aeuī cursum inflammans et ipsa a gehenna inflammanda. ⁷Omnis enim et ferarum natura et uolucrum serpentumque et aquatiliū humano ingenio domatur domitaque est; ⁸at linguam nemo potest hominum domare, effrenatum malum, mortifero refertam ueneno. ⁹Ea Deum et Patrem collaudamus, eadem homines exsecramur ad Dei similitudinem factos, ¹⁰prodeunte ex eodem ore laudatione et exsecratione. Non decet, mei fratres, haec ita fieri. ¹¹Num fons ex eodem foramine dulci aqua manat et amara? ¹²Potestne, mei fratres, aut ficus oleas aut uites ficus edere? Sic nullus fons et falsam et dulcem aquam emittere.

¹³Qui in uobis sapiens est et intellegens, ostendat bonis moribus sua opera cum sapientiae mansuetudine. ¹⁴Quodsi amaram inuidiam et simultatem habetis in animo, nolite contra uerum iactare uos atque men-

tiri. ¹⁵Non ea est ista sapientia, quae superne proficiscatur, sed ter-
restris, humana, daemoniaca: ¹⁶ubi enim inuidia est et simultas, ibi
est inconstantia omnisque uitiosa res. ¹⁷At superne oriens sapientia,
primum casta est, deinde pacifica, aequa, obsequiosa, pietate bonisque
referta fructibus, seuera, et minime simulatrix; ¹⁸fructus uero iustitiae
in pace seritur colentibus pacem.

CAPUT 4

Enumerat incommoda, quae ex carnis operibus proueniunt. Animi submissionem subiungit et repurgationem a superbia, detractone, et ab obliuione propriae infirmitatis.

¹Vnde apud uos bella et pugnae? Nonne hinc, ex uestris libidinibus,
quae militant in uestris membris? ²Concupiscitis nec obtinetis; inui-
detis et aemulamini nec assequi potestis; pugnatu et belligeratis. Non
obtinete, quoniam non postulatis; ³postulatis et non adipiscimini, quia
male postulatis, ut in uestras impendatis libidines. ⁴O degeneres et uiri
et feminae! Nescitis mundi amicitias Dei esse inimicitias?

Qui uult amicus esse mundi, inimicus efficitur Dei. ⁵An putatis illud
inaniter esse litteris proditum, scilicet: «Ad inuidiam propensus est is,
qui in uobis habitat, Spiritus»? ⁶At maius confert beneficium; itaque
«Deus — inquit ille — et superbis aduersatur et modestorum fautor est».

⁷Quamobrem parete Deo, resistite Diabolo, et is uos fugiet. ⁸Accedite
Deum, et accedet uos. Purgate manus, o improbi, et animos lustrate!
⁹Qui estis animo duplici, afflicte uos, et lugete ac plorate; risus uest-
ter in luctum conuertatur, et gaudium in maerorem. ¹⁰Submittite uos
Domino, et uos euehet.

¹¹Fratres, nolite alius alii detrahere; qui fratri detrahit fratremque suum
damnat, legi detrahit legemque damnat. Quodsi legem damnas, non legis
exsecutor es, sed condemnator. ¹²Vnus est legislator atque iudex, qui
et seruare potest et perdere. Tu uero quis es, qui alterum damnas?

¹³Age iam, qui dicitis: «Hodie aut cras proficiscemur in illam urbem,
et illic unum annum agemus et mercabimur et lucrabimur», ¹⁴cum
nesciatis, quid sit cras futurum. Qualis enim est uita uestra! Vapor est,
qui paulisper exstat, deinde euanescit; ¹⁵cum dicere debeatis: «Si uolet

Dominus et si uiuemus, hoc aut illud faciemus». ¹⁶Nunc in uestris insolentiis uos iactatis; omnis eiusmodi iactantia praua est. ¹⁷Ergo qui recte facere nouit neque facit, is in uitio est!

CAPUT 5

Diuini iudicii seueritatem diuitibus denuntiat, enumerata eorum superbia, uti pauperes, audientes diuitum infelicem exitum, aequo animo afflictiones, uti Iob, etiam cum infirmantur, ferant.

¹Iam uero, o diuites, plorate eiulantes ob uestras miseras uobis euenturas. ²Diuitiae uestrae putruerunt, uestimenta uestra a tineis erosa sunt, ³aurum et argentum aeruginosum, eorumque aerugo contra uos testimonium dicet, uestrasque carnes ignis in morem consumet: L. poenam G. uobis congressistis in ultimum tempus. ⁴Merces ipsa mercenariorum, qui uestros messuerunt agros, a uobis retenta quiratur, messorumque querelae in Domini armipotentis aures penetrarunt. ⁵Luxuriastis ac lasciuiistis in terris, genio indulsistis, tamquam ad lanienae diem. ⁶Condemnastis, occidistis insontes, uobis non resistentes.

⁷Quamobrem durate, fratres, usque ad Domini aduentum. Ipse agricola exspectat eximium terrae fructum, et quidem in eo durat, dum *primorem serotinamque pluuiam* accipiat. ⁸Durate uos quoque, roborate uestros animos: nam Domini aduentus instat. ⁹Nolite alius aduersus alium gemere, fratres, ne damnemini: en iudex pro foribus adest. ¹⁰Exemplum capite, fratres mei, tolerantiae ac patientiae de uatibus, qui Domini nomine locuti sunt. ¹¹Equidem beatos iudicamus eos, qui patiuntur; Iobi patientiam audiuiistis, et quem ei finem Dominus — quippe *misericors et clemens* — dederit, uidistis.

¹²In primis autem, mei fratres, ne iuratote neque caelum neque terram nec aliud ullum iusiurandum, sed esto eiusmodi sermo uester, ut «Etiam» sit etiam, et «Non» non, ne in simulationem cadatis.

¹³Affligitur uestrum aliquis? Supplicet. Laetus est quis? Psallat. ¹⁴Aegrotat uestrum aliquis? Aduocet ecclesiae seniores, qui eum in Domini nomine ungant oleo pro eoque supplicent; ¹⁵et fidei supplicatio laborantem seruabit eumque allenabit Dominus et, si peccata commiserit, ignoscentur ei. ¹⁶Confitemini inuicem delicta et supplicate alius pro

alio, uti sanemini. Multum ualet efficitque uiri boni precatio. ¹⁷Elias homo erat iisdem, quibus nos, obnoxius. Et tamen, cum precibus petiisset, ne plueret, non pluit in terram per annos tres et sex menses; ¹⁸eodem rursum precatō, et caelum dedit imbrem et terra suum fructum genuit. ¹⁹Fratres, si quis uestrum a uero aberrauerit et eum quispiam reuocauerit, ²⁰intellegat eum, qui sontem ab erroris sui uia reuocauerit, animam ex morte uindicasse multitudinemque texisse peccatorum.

IOHANNIS APOSTOLI

EPISTOLA PRIMA

ARGUMENTUM ATHANASII IN PRIMAM IOHANNIS EPISTOLAM

Hoc nomine uocatur et ista epistola, propterea quod a Iohanne Euangelista scripta est, ut commonefaceret eos, qui iam Dominum crediderant. Et primum quidem perinde, atque in euangelio, ita et in hac epistola, de uerbi diuinitate disserit, ostendens illud in Deo semper esse ac docens Patrem esse lucem, ut uerbum ita cognoscamus ex Patre esse, tamquam fulgorem e luce. Disserens autem de diuinitate uerbi exponit fidei nostrae mysterium non esse rem nouiciam, sed esse sempiternum ab initio: nunc uero manifestatum in Domino, quia uita est sempiterna et uerus Deus. Causam etiam, ob quam uerbum ad nos uenerit et apparuerit, ponit hanc: uidelicet, ut opera Diaboli dissolueret ac nos a morte liberaret efficeretque, uti Patrem agnosceremus et Filium, Dominum nostrum Iesum Christum.

Scribit igitur ad quamuis aetatem: ad pueros, ad adolescentes, ad senes, quod Deus innotuerit; Diabolica uero operatio deinceps, deleta morte, deuicta sit. Quod relicum est per totam epistolam, dilectionem docet uolens, ut nos inuicem alius alium diligamus, propterea quod et Christus dilexit nos. Disserit itaque de differentia spirituum discernitque quisnam spiritus ex Deo, quis uero seductionis sit, et quando cognoscamur filii Dei, quando uero Diaboli. Item cuius peccati gratia orandum sit pro his qui deliquerunt, et pro quo non sit et quod uocatione indignus sit, nec Christi esse dici possit, qui proximum non diligit.

Vnitatem etiam Filii cum Patre ostendit, et quod qui Filium negat, nec Patrem habeat; decernit quoque in hac epistola, quod sit proprium antichristi: nempe hoc, si dicat Iesum non esse Christum, ita ut quasi ille non sit, se ipsum mentiendo dicat esse Christum.

Hortatur autem per totam epistolam Christo credentes, ne animo sint abiecto, si odio habeantur in hoc mundo, sed magis gaudeant: ob id quod odium mundi huius declaret credentes migrasse ex hoc mundo et posthac conuersari in caelis; et in calce epistolae iterum admonet Filium Dei esse uitam aeternam ac uerum Deum, et ut illi seruiamus, nosque ipsos a simulacris custodiamus.

CAPUT 1

Sermonem illum aeternum, in quo est uita et lux, annuntiare se testatur et propitium fidelibus Deum fore, si gementes sub uitiorum onere confugere discant ad ipsius misericordiam.

¹Quod fuit a principio, quod audiuius, quod uidimus oculis nostris, quod et spectauimus et nostris ipsi manibus tetigimus, — ²de sermone uitae loquor, quae uita patefacta est — id, inquam, et uidimus et testamur et uobis uitam nuntiamus aeternam, quae apud Patrem erat, et nobis patefacta est. ³Quod et uidimus et audiuius, id uobis annuntiamus, ut et uos nobiscum communitatem habeatis. Est autem nobis communitas cum Patre cumque eius Filio Iesu Christo. ⁴Atque haec uobis scribimus, uti plena afficiamini laetitia. ⁵Est autem hoc nuntium, quod et ab illo audiuius et uobis nuntiamus: Deum esse lumen, nec ullas in eo tenebras esse.

⁶Si nobis cum Deo communionem esse dicimus, et tamen in tenebris degimus, mentimur nec uerum facimus. ⁷Si in luce uersamur, ut ipse in luce est, nobis est inter nos communitas: nosque Iesu Christi sanguis, eius Filii, expurgat ab omni peccato.

⁸Si nos peccati expertes esse dicimus, fallimus nos ipsos nec est in nobis ueritas. ⁹Si confitemur peccata nostra, ille ita fidelis et iustus est, uti nobis peccatorum ueniam det nosque ab omni culpa expiet. ¹⁰Si nos peccasse negamus, mendacem facimus eum, nec est in nobis eius sermo.

CAPUT 2

Proposito Christo mediatore et aduocato, docet in uitae sanctimonia sitam esse Dei cognitionem, quam cuiusuis aetatis et conditionis hominibus communem facit, modo uni Christo adhaereant. Tandem ubi ad contemptum mundi hortatus est, suadet antichristos fugiendos esse, inhaerendum autem agnitae ueritati.

¹Filioli mei, haec uobis scribo, uti non peccetis; quodsi quis peccauerit, patronum habemus ad Patrem, Iesum Christum iustum. ²Qui idem piaculum est peccatorum nostrorum: nec solum nostrorum, sed etiam totius mundi.

³ Ac in eo nobis eum esse notum intellegimus, si eius praeceptis paremus.

⁴ Qui eum sibi notum esse dicit, et tamen eius praeceptis non paret, mendax est, nec est in eo ueritas; ⁵ qui uero eius dictis paret, is uere Dei amore perfecto praeditus est. Hac re nos in eo esse cognoscimus. ⁶ Quod qui se in eo manere dicit, debet, ut ille se gessit, ita ipse se gerere.

⁷ Carissimi, non nouam praeceptionem scribo uobis sed ueterem praeceptionem, quam a principio habuistis: praeceptio uetus est sermo, quem audiulistis principio. ⁸ Rursus nouam praeceptionem uobis scribo, quae res et in se et in uobis uera est: uidelicet tenebras praeterire iamque uerum lumen apparere. ⁹ Qui se in lumine esse dicit, et tamen fratrem suum odit, is adhuc in tenebris est. ¹⁰ Qui fratrem suum amat, is in luce manet, et is est, qui non impingat; ¹¹ qui uero fratrem suum odit, is in tenebris est et in tenebris graditur neque scit quo eat, quippe cum eius oculos occaecauerint tenebrae.

¹² Scribo uobis, filioli, quod uobis ignoscuntur peccata per eius nomen.

¹³ Scribo uobis, patres, quod eum, qui a principio est, nouistis. Scribo uobis, iuuenes, quod Malum uicistis. ¹⁴ Scribo uobis, gnati, quia Patrem nostis. Scripsi uobis, patres, quia eum, qui a principio est, nostis. Scripsi uobis, adolescentes, quoniam fortes estis, in uobisque manet Dei sermo, et Malum uicistis.

¹⁵ Ne amate mundum neque mundana. Si quis mundum amat, is non est Patris caritate praeditus: ¹⁶ nam quidquid in mundo est, uidelicet carnis et oculorum cupiditas et uitae adrogantia, non a Patre, sed a mundo est. ¹⁷ Et mundus abit et eius cupiditates; sed qui Dei uoluntati paret, is manet in sempiternum.

¹⁸ Gnati, ultimum tempus est; et quemadmodum uenturum audiulistis antichristum, nunc quoque multi sunt antichristi: unde ultimum tempus esse intellegimus. ¹⁹ A nobis profecti sunt, sed non erant ex nobis: si enim ex nobis fuissent, nobiscum mansissent; sed declarandum fuit, non omnes ex nobis esse. ²⁰ Et uos a Sancto uncti nouistis omnia. ²¹ Non ideo uobis scripsi, quod uerum nesciatis, sed quod uerum scitis et quod nihil falsum ex uero est. ²² Qui est mendax, nisi qui negat, Iesum esse Christum? Is antichristus est, qui et Patrem negat et Filium. ²³ Quisquis Filium negat, ne Patrem quidem habet.

²⁴Quod ergo uos ab initio audiulistis, id in uobis maneat; si in uobis manserit, quod initio audiulistis, et uos in Filio ac Patre manebitis. ²⁵Ac quod nobis promisit, id uita aeterna est.

²⁶Haec uobis de uestris deceptoribus scripsi. ²⁷Et tamen ii estis, in quibus unctio, quam ab eo accepistis, maneat; neque uobis opus est, uti quisquam uos doceat, quippe cum eadem unctio uos de cunctis doceat, ueraque sit et falsitatis expers; ac quemadmodum ille uos docuit, sic maneatis in eo.

²⁸Et nunc, filioli, manete in eo, uti, cum existet, confidentiam habeamus nec eum in eius aduentu erubescamus. ²⁹Si scitis eum esse iustum, cognoscite, quicumque iusta faciat, ex eo esse natum.

CAPUT 3

Inaestimabilem diuinae adoptionis honorem commendans, testandam esse bonis operibus uitae nouitatem docet, cuius certum symbolum est caritas. Deinde fiduciam et Dei inuocationem subnectit.

¹Videte quanto nos persecutus sit amore Pater, uti Dei filii uocemur, [et sumus!] Ideo nos mundus non cognoscit, quod eum non cognoscit.

²Carissimi, nos nunc Dei filii sumus, tametsi nondum patet, quid simus futuri; scimus autem, cum id patefactum fuerit, nos eius fore similes: utpote quem cernemus, ut est.

³Ac quisquis hanc in eo spem habet, is seipsum expurgat, quemadmodum ille purus est. ⁴Quisquis peccatum committit, is crimen committit, et peccatum crimen est. ⁵Et scitis, illum ideo aduenisse, uti peccata nostra auferret, nec ullum in eo esse peccatum. ⁶Quisquis in eo manet, non peccat; quisquis peccat, eum non didicit neque nouit.

⁷Filioli, nemo uos decipiat. Qui iusta facit, iustus est, quemadmodum ille iustus est. ⁸Qui peccatum committit, ex Diabolo est: siquidem a principio Diabolus peccat. Ideo patefactus est Dei Filius, uti Diaboli opera aboleret. ⁹Quisquis ex Deo natus est, peccatum non committit, quod Dei semen in eo manet; ideoque peccare nequit, quod ex Deo natus est.

¹⁰In eo manifesti sunt Dei filii et Diaboli filii, quod quisquis iusta non facit, is Dei non est; itemque qui fratrem suum non amat.

¹¹Nam haec est, quam principio audiistis, denuntiatio, ut amemus inter nos: ¹²non uti Cainus, qui, cum a Malo esset, fratrem suum interemit. Cuius autem gratia eum interemit? Quoniam eius opera erant mala, cum fratris essent iusta.

¹³Nolite mirari, fratres mei, si uos odit mundus. ¹⁴Nos scimus nos a morte ad uitam migrasse, quoniam fratres amamus; qui fratrem non amat, manet in morte: ¹⁵Quisquis fratrem suum odit, homicida est; scitis autem, neminem esse homicidam, qui aeternam uitam habeat in se manentem.

¹⁶Inde amorem cognoscimus, quod et ille pro nobis animam suam posuit; et nos debemus pro fratribus animas ponere. ¹⁷Iam qui, cum huius uitae facultates habeat, et fratrem suum egere uideat, tamen non eius uicem miseratur, qui fieri potest, uti sit Dei caritate praeditus? ¹⁸Filioli mei, non uerbis aut lingua, sed re ac ueritate amemus. ¹⁹Ita fiet, uti nos a ueritate esse intellegamus, et id in eius conspectu animis persuasum habeamus; ²⁰quodsi nos damnat animus noster, maior est Deus quam noster animus et cuncta nouit. ²¹Carissimi, si noster animus nos non damnat, confidentiam habemus ad Deum; ²²ac quidquid postulamus, id ab eo impetramus, quoniam eius praeceptis obtemperamus eique morem gerimus.

²³Atque haec est eius praeceptio, ut eius Filii Iesu Christi nomini credamus et inter nos amemus, quemadmodum praeceptum dedit. ²⁴Ac qui eius praeceptis oboedit, et ipse in illo, et ille in ipso manet; atque hinc eum in nobis manere cognoscimus, uidelicet ex Spiritu, quo nos donauit.

CAPUT 4

Vbi quaedam inseruit de probandis spiritibus, quia alii ex mundo alii ex Deo loquuntur; ad caritatem redit et Dei exemplo ad fraternum amorem hortatur.

¹Carissimi, ne cuius spiritui credite, sed spiritus explore an ex Deo sint: nam multi falsi uates in mundum prodierunt. ²Hinc cognoscite Dei spiritum: quisquis spiritus Iesum Christum in carne uenisse confitetur,

is a Deo est. ³ Quisquis autem spiritus Iesum Christum in carne uenisse non confitetur, is a Deo non est; atque hoc illud est de Antichristo, quod audiulistis uenturum esse, qui iam nunc in mundo est. ⁴ Vos a Deo estis, filii, et eos uicistis, quoniam maior est qui in uobis quam qui in mundo est. ⁵ Illi a mundo sunt: itaque a mundo loquuntur eosque mundus audit. ⁶ Nos a Deo sumus: Deum qui nouit, nos audit; qui a Deo non est, non audit nos. Inde quis ueritatis, quis sit erroris spiritus, dignoscimus.

⁷ Carissimi, amemus nos inter nos: nam caritas a Deo est; ac quisquis amat, ex Deo natus est Deumque nouit. ⁸ Qui non amat, non nouit Deum: nam Deus amor est. ⁹ In eo patuit Dei erga nos amor, quod Filium suum unicum misit Deus in mundum, uti per eum uiuamus. ¹⁰ In eo amor est, quod Deus, non quod nos eum amauerimus, sed quod ipse nos amauerit, misit Filium suum, pro peccatis nostris piaculum.

¹¹ Carissimi, si sic nos amauit Deus, nos uicissim debemus amare nos mutuo. ¹² Deum nemo umquam uidit; si alius alium amamus, manet in nobis Deus sumusque eius perfecta caritate praediti. ¹³ Hinc et nos in eo et in nobis eum manere intellegimus, quod nobis suum Spiritum impertiuit; ¹⁴ et nos uidimus et testamur a Patre legatum esse Filium, seruatorem mundi. ¹⁵ Quisquis Iesum Dei esse Filium confessus fuerit, et in eo Deus, et is in Deo manet. ¹⁶ Et nos amorem, quo nos Deus prosequitur, nouimus ac credimus. Deus amor est; et qui in amore manet, in Deo manet, et Deus in eo.

¹⁷ In eo perfecta amore praediti sumus, si de iudicii die confidimus: quod qualis ille est, tales nos simus in hoc mundo. ¹⁸ In caritate metus non est, quin perfecta caritas foras quatit metum: quoniam metus cruciatum habet, quique metuit, perfecta caritate non est.

¹⁹ Nos eum amamus, quoniam prior ipse nos amauit. ²⁰ Si quis a se Deum amari dicit, et tamen fratrem suum odit, mendax est: qui enim fratrem suum, quem uidit, non amat, Deum, quem non uidit, quo pacto potest amare? ²¹ Atque hoc ab eo praeceptum habemus, uti Deum qui amat, suum quoque fratrem amet.

CAPUT 5

Ostendit fraternum amorem et fidem esse res coniunctas: nullam autem haberi posse fidem Deo, nisi credendo in Christum. Hinc certa est inuocatio, uti pro fratribus etiam ualeant preces nostrae.

¹Quisquis Iesum credit esse Christum, ex Deo natus est; et quisquis genitorem amat, etiam ex eo natum amat. ²Hinc intellegimus amari a nobis Dei filios, si Deum amamus eiusque praeceptis obtemperamus. ³Is enim Dei amor est, si eius praeceptis obtemperamus: quae sane eius praecepta grauius non sunt. ⁴Nam quidquid ex Deo natum est, uincit mundum, et haec uictoria est, quae uicit mundum: fides nostra.

⁵Quis est, qui uincit mundum, nisi qui credit Iesum esse Dei filium? ⁶Hic est, qui uenit per aquam et sanguinem, Iesus Christus; non in aqua solum, sed in aqua et sanguine. Et Spiritus est, qui testatur, siquidem Spiritus est ueritas. ⁷Quoniam tres sunt, qui testantur in caelo: Pater, sermo, et Spiritus Sanctus; et hi tres unum sunt. ⁸Item tres sunt, qui testantur in terra: Spiritus et aqua et sanguis; qui tres unum sunt. ⁹Si hominum testimonium admittimus, Dei testimonium maius est.

Atque hoc est, quod Deus de Filio suo testimonium dixit: ¹⁰qui Dei Filio fidem habet, is in se Dei testimonium habet; qui Deo non credit, mendacem facit eum, quod testimonio fidem non habeat, quod dixit Deus de Filio suo. ¹¹Est autem hoc testimonium, quod aeterna uita donauit nos Deus, quae uita in eius Filio est: ¹²qui Dei Filium habet, uitam habet; qui Dei Filium non habet, uitam non habet.

¹³Haec uobis, nomini Filii Dei fidem habentibus, ideo scripsi, uti uos aeternam habere uitam sciatis utique nomini Filii Dei fidem adiungatis.

¹⁴Atque ea est, quam ad eum habemus, confidentia, quod si quid ex eius uoluntate postulamus, audit nos. ¹⁵Quodsi nos ab eo audiri scimus, quidquid poscimus, scimus, ea obtinuisse nos, quae ab eo poposcimus.

¹⁶Si quis fratrem suum peccatum non letale committere uiderit, si is Deum poscat, Deus illi uitam dabit, uidelicet peccantibus non letaliter. Est letale peccatum pro quo orandum esse non dico. ¹⁷Omnis iniustitia est peccatum; est et peccatum non letale.

¹⁸ Scimus, quisquis ex Deo natus est, eum non peccare: nam ex Deo natus seipsum seruat, nec eum Malus attingit. ¹⁹ Scimus nos a Deo esse, totumque mundum in Malo iacere. ²⁰ Scimus item Dei Filium uenisse et nos eo ingenio donasse, uti uerum cognoscamus Deum; sumusque in uero, in eius Filio Iesu Christo. Is uerus est Deus aeternaque uita. ²¹ Filioli, caute deastros! Amen.

IOHANNIS APOSTOLI EPISTOLA SECUNDA

ARGUMENTUM ATHANASII IN SECUNDAM IOHANNIS EPISTOLAM

Hanc senior factus dominae scribit et liberis eius. Est autem argumentum epistolae tale: cum uideret liberos huius recte in fide conuersari, multos autem seductores circuire, qui dicerent aduentum Christi in carne non esse factum, epistolam hanc scribit; et principio quidem laudat, quod liberi eius bene conuersarentur, deinde docet fidei nostrae mysterium non esse recens. Hortatur iterum ad dilectionem et ut maneant in doctrina, quae ipsis erat tradita. Deinceps docet eos antichristum esse qui Christum in carne non uenisse dicat. Denuntiat autem illis, ne eos, qui huiusmodi sunt, in domum suam quisquam recipiat, neque salutem illis dicat; atque ita terminat epistolam.

CAPUT 1

Inscribitur haec epistola eximiae ac praestanti dignitate feminae, quae filios in Dei timore recte educatos habebat. Hanc orat, ut in caritate Christiana perseueret, ne in antichristos incidat, quin potius eos omnino uitet.

¹Senior electae dominae, eiusque liberis, quos ego uere amo; nec ego solus, sed etiam omnes, qui ueritatem nouerunt, ²propter ueritatem, quae et in nobis manet, et nobis aderit in sempiternum. ³Assit uobis fauor, misericordia, pax a Deo Patre, et a Domino Iesu Christo, Patris Filio, cum ueritate ac caritate.

⁴Laetatus sum magnopere, quod liberos tuos ex ueritate uiuere comperi, sicuti praeceptum accepimus a Patre. ⁵Et nunc rogo te, domina, non quo tibi nouum scribam praeceptum, sed quod habuimus ab initio, ut amemus nos mutuo. ⁶Est autem in eo situs amor, ut ex eius praeceptione nos geramus; haec est praeceptio, quemadmodum audiistis ab initio, ut ex ea uiuatis:

⁷ Quoniam multi impostores in mundum introiuerunt, qui Iesum Christum in carne uenisse non confitentur; hic ille impostor et antichristus est. ⁸ Date operam, ne perdamus, quod elaborauimus, sed mercedem plenam accipiamus. ⁹ Quisquis delinquit neque manet in doctrina Christi, Deum non habet; qui manet in doctrina Christi, is et Patrem habet et Filium.

¹⁰ Si quis uenit ad uos, qui hanc doctrinam non ferat, eum domum ne accipite neque saluere iubete. ¹¹ Qui enim saluere iubet, participat eius prae facta.

¹² Cum multa uobis haberem scribenda, nolui charta et atramento: spero enim, me uenturum ad uos, et coram collocuturum, uti plenam percipiat laetitiam.

¹³ Salutant te liberi tuae sororis electae. Amen.

IOHANNIS APOSTOLI

EPISTOLA TERTIA

ARGUMENTUM ATHANASII IN TERTIAM IOHANNIS EPISTOLAM

Ista quoque Iohannis est, ut et inscriptio habet, missa est autem ad Gaium. Et primum quidem laudat eum propter testimonium hospitalitatis, quod habebat ab omnibus, hortaturque eum, ut in proposito persistat, ac fratres recipiat ac deducat. Accusat autem Diotrephe, quod is non solum nihil praebebat pauperibus, sed etiam aliis prohibebat ac multa nugabatur. Tales alienos esse dicit a ueritate neque cognoscere Deum; Demetrium uero laudat, optimum illi testimonium impendens.

CAPUT 1

Hospitalitatem Gaii laudat et, Diotrephus petulantiam accusans, Gaium monet, uti benefaciendo perseueret. Postremo Demetrium commendat.

¹Senior Gaio carissimo, quem ego uere amo.

²Carissime, cupio te ante omnia feliciter agere ac ualere, quemadmodum animo feliciter agis. ³Laetatus sum enim uehementer, cum uenissent fratres et tuam ueritatem testati essent, ut ex ueritate uiuas. ⁴Maio-rem laetitiam nullam habeo, quam ut audiam, meos gnatos ex ueritate uiuere.

⁵Carissime, feliciter agis, quidquid erga fratres et hospites facis, ⁶qui tuam caritatem in ecclesiae conspectu testati sunt. Quos, recte facies, si, uti Deo dignum est, deduxeris. ⁷Nam pro eius nomine profecti sunt: nihilque ab extraneis acceperunt. ⁸Nos uero tales accipere debemus, uti ueritatis simus adiutores.

⁹Scripsi ecclesiae; sed qui uult eorum esse primarius, Diotrephe, non admittit nos. ¹⁰Itaque, si uenero, commemorabo, qualia patret facinora,

qui in nos uerbis improbis garriat; nec his contentus, nec ipse fratres admittat, et uolentes prohibeat exque ecclesia eiciat.

¹¹ Carissime, ne imitare malum, sed bonum. Qui bene facit, a Deo est; qui uero male facit, Deum non nouit.

¹² Demetrius et omnium et ipsius ueritatis testimonio commendatus est; et nos idem testamur, et uos, uerum esse testimonium nostrum, scitis.

¹³ Multa haberem scribenda tibi, sed nolo tibi charta et atramento scribere; ¹⁴ breui te, uti spero, uidebo, et praesentes colloquemur.

¹⁵ Vale. Salutant te amici. Saluta amicos nominatim.

IUDAE APOSTOLI EPISTOLA

CAPUT 1

Admonet pios, uti sibi caueant ab eo hominum genere, qui ex Christi gratia lasciuiendi praetextum captant, quos non impune laturos eius gratiae contemptum, tribus exemplis demonstrat, et uaticinium Henochi profert. Modum denique piis ostendit, quo omnes eorum machinas disicere queant.

¹Iudas, Iesu Christi seruus, Iacobi frater, sanctificatis in Deo Patre, et in Iesu Christo reseruatis, uocatis: ²misericordiam et pacem et caritatem plurimam dicit.

³Carissimi, cum uobis de communi salute scribere summo studio contenderem, necesse habui uos scribendo cohortari, uti fide, quae semel sanctis est tradita, certetis. ⁴Irrepserunt enim homines quidam, olim ad hoc ipsum supplicium designati, Dei nostri beneficium transferentes in libidinem, et Deum, qui solus herus est, Dominumque nostrum Iesum Christum negantes.

⁵Illud autem uobis, quod semel didicistis, commemorare uolo, quod Dominus, cum populum ex Aegypto seruasset, rursum eos, qui non confiderant, perdidit; ⁶angelosque, qui suam originem non retinuissent, sed suum domicilium reliquissent, ad magni diei iudicium aeternis uinculis sub tenebris seruandos curauit. ⁷Vti Sodoma et Gomorrha finitimaeque urbes, quoniam consimili modo meretricatae, impudici corporis libidinibus obsecutae sunt, iacent ad exemplum, poenas igne luentes sempiterno.

⁸Similiter hi quoque somniantes, corpora habent polluta, et dominatum repudiant, dignitatibusque maledicunt. ⁹Atqui Michael ille princeps angelus, cum disceptans cum Diabolo de Moysis corpore disputaret, non ausus est sententiam ferre maledicam, sed dixit: «*Increpet te Dominus!*». ¹⁰Isti uero et quae ignorant, de illis maledicunt; et quae naturaliter, brutorum animalium more, intellegunt, in iis corrupti sunt. ¹¹Vae iis, quoniam Cainiana uia grassantur et erroris Balaamici mercede profligati sunt Corachanaque coniuratione pereunt! ¹²Hi sunt in uestris

caritatibus labes, irreligiose conuiuantes, seipsos pascentes; siccae nubes uentis circumactae; arbores auctumnales infructuosae bis mortuae ac eradicatae. ¹³Feri fluctus maris, spumantes suas foeditates; stellae errantes, quibus reseruatur caligo sempiterna tenebrarum.

¹⁴De his etiam uaticinatus est septimus ab Adamo Henochus, dicens: ¹⁵«Venturus est Dominus cum suis sanctis legionibus, ut in omnes iudicium exerceat omnesque eorum impios conuinciat omnium, quae patrauerint, impie factorum, omniumque, quae contra eum atrociter dixerint sotes impii». ¹⁶Hi sunt oblocutores, queruli, cupiditatibus suis obsequentes, et ore loquentes praetumida, personas admirantes utilitatis gratia.

¹⁷Vos uero, carissimi, recordamini ea, quae a Domini nostri Iesu Christi apostolis praedicta sunt, ¹⁸qui uobis dixerunt futuros postremo tempore illusores, ex suis impiis cupiditatibus uiuentes. ¹⁹Hi sunt, qui seipsos secernunt: animales Spiritum non habentes.

²⁰Vos uero, carissimi, in sanctissima uestra fide uos ipsos exaedificantes, sacro afflatu Deo supplicantes, ²¹uos in Dei caritate conseruate, expectantes Domini nostri Iesu Christi misericordiam ad aeternam uitam. ²²Et alios miseramini, delectum habentes; ²³alios religiose seruare, ex igne rapientes, exosi etiam carne coninquinatam uestem.

²⁴Ei uero, qui uos expertes delicti seruare, et in gloriae suae conspectu inculpatos cum laetitia sistere potest, ²⁵soli sapienti Deo seruatori nostro gloria et magnitudo, imperium et potentia, nunc et in omnia saecula. Amen.

APOCALYPSIS IOHANNIS

THEOLOGI

ANNOTATIO INTERPRETIS

De huius auctore libri dubitatur, titulus Iohannem Theologum nominat. Quis fuerit aut quando fuerit, non magis sum sollicitus, quam de uini dolio aut tempore, dum uinum sit bonum. Fuisse quidem huius libri auctorem uerum uatem Deique discipulum, persuasum habeo; nec de eo magis dubito, quam de Iohannis euangelio. Et tamen huius libri uix millesimam partem intellego.

ARGUMENTUM ATHANASII IN APOCALYPSIN IOHANNIS

Hoc nomine uocatur hic liber, propterea quod hanc reuelationem ipse Iohannes Euangelista et Theologus in Patmo insula dicta, Dominico die uidit, iussusque conscripsit, ut ad septem ecclesias mitteret, uidelicet istas: Ephesum, Smyrnam, Pergamon, Thyatira, Sardis, Philadelphiam, et Laodiceam; quae uero in hac uisione uidit, multa sunt ac differentia. Circa finem perditionem etiam Antichristi cum Diabolo uidit.

Iubetur autem primum scribere singulis praedictarum ecclesiarum angelis, secundum cuiusque actiones. Multas itaque et admirabilis uisiones uidit, utpote septem candelabra aurea et in medio illorum similem Filio hominis; et interpretationem accepit: candelabra illa esse septem ecclesias, et eum qui in medio erat esse Dominum.

Deinde ianuam uidit apertam in caelo et Dominum in throno sedentem et uiginti quatuor seniores, sedentes super thronos et adorantes Dominum. Vidit etiam septem sigilla aperiri, et unoquoque aperto, uisio quaedam apparebat. Vidit item septem angelos habentes septem tubas, et unoquoque illorum clangente, fiebat signum; septimo uero clangente, audiuit dicentes: «Regnum mundi, Domini factum est». Et Arcam Testamenti uidit in caelo.

Deinde mulierem parturientem uidit, et draconem ignitum, qui illam persequabatur. Mulier quidem seruata est in solitudine, draco uero abiectus in ignem. Post ista, bestiam uidit habentem cornua decem et capita septem, et diadema eius blasphemia plenum erat.

Nomen uero eius non patefecit, sed numerum nominis eius, nempe sescenti sexaginta sex.

Et uirgines audiuit canentes et Agnum sequentes. Vidit etiam angelum per medium caeli uolantem, et post hunc alterum, post alterum tertium quoque. Deinde et nubem candidam uidit, et insidentem illi similem Filio hominis, in capite coronam auream habentem, et in manu sua falcem auream. Denique septem angelos uidit, habentem septem plagas nouissimas, et phialas aureas plenas ira Dei.

Posthac ablatu est Spiritu in solitudinem, et uidit mulierem sedentem super bestiam coccinam, habentem capita septem, et indicatum est ei ex hac futurum esse Antichristum. Vidit etiam bestiam ac reges terrae bellum facere colentes cum eo, qui sedebat super equum album; et apprehensa est bestia, et cum ipso pseudopropheta, qui est Antichristus, et uidit eos abici in stagnum ignis. Post ista uidit angelum descendentem de caelo, et abicientem Satanan cum his qui characterem ipsius habebant in abyssum, et cludentem superne, ne posthac amplius seducat gentes, donec consumpti sint mille anni. Martyres deinde uidit cum gloria in Christo regnantes, et quod Satanas post mille annos soluendus sit, et abiciendus in stagnum ignis cum Antichristo in saecula saeculorum.

Posthac uidit caelum nouum, terram nouam, ac Ierosolymam nouam, et fluuium aquae uiuae, ac seruos Dei contemplantis faciem eius, et habentes nomen eius in frontibus suis. Cum haec uidisset Iohannes, procidit uolens adorare angelum, qui sibi hac omnia ostenderat; at angelus prohibuit illius conatum dicens: « Non me, sed Deum adora! Ego enim conseruus tuus sum ».

Postquam autem ista uidit, audiuit ab ipso nostro Domino Iesu, quod existens sit, et idem ipse sit uerbum Dei, quod posterioribus temporibus propter nos caro factum est. Homo, inquam, perfectus est, et Filius hominis uocatus est.

Sunt et alii quidem libri uarii, praeter praedictos utriusque tum Veteris tum Novi Instrumenti, quorum aliis contradicitur, alii apocryphi uocantur.

CAPUT 1

Indicat doctrinae genus, quod hic tractatur: nempe illius, qui est principium et finis. Deinde septem candelabrorum et stellarum mysterium explicat.

¹Iesu Christi patefactio, quam dedit ei Deus, uti seruis suis ostenderet, quae breui futura sunt, et misso angelo suo, per eum significauit seruo

suo Iohanni, ² qui Dei sermonem et Iesu Christi testimonium ac quaecumque uidit, testatus est. ³ Felix, qui legit quique oraculi dicta audiunt, et quae in eo scripta sunt, exsequuntur: nam tempus instat.

⁴ Iohannes septem Asianis ecclesiis fauorem et pacem, ab eo, qui est, et qui fuit, et qui uenturus est, et a septem spiritibus, qui sunt ante eius solium, ⁵ et a Iesu Christo, teste illo fidei, primogenito ex mortuis, et regum terrae principe.

Ei, qui nos amauit suoque sanguine a peccatis abluit, ⁶ et reges ac sacerdotes Deo et Patri suo fecit, ei gloria et imperium in perpetua saecula. Amen.

⁷ *Venturus est cum nubibus, eumque cernet omnis oculus, et qui eum compunxerunt, deque eo plangent omnes terrarum nationes.* Etiam, profecto.

⁸ « Ego sum A et Ω, principium et finis », inquit Dominus[Deus], qui est, qui fuit, et qui uenturus est, omnipotens.

⁹ Ego Iohannes, qui et frater sum uester et socius in calamitate inque regno et patientia Iesu Christi, cum in insula nomine Patmo, propter Dei sermonem propterque Iesu Christi testimonium, essem, ¹⁰ diuinitus afflatus die Dominico, audiui post me magnam quasi tubae uocem dicentis: ¹¹ « Ego sum A et Ω, primus et ultimus. Tu, quod cernis, scribe in libro et mitte [septem] Asianis ecclesiis: Ephesum et Smyrnam et Pergamum et Thyatira et Sardes et Philadelphiam et Laodiceam ». ¹² Tum ego me conuerti, uti uiderem, quae uox esset allocuta me; conuersusque uidi septem aurea candelabra ¹³ et in medio septem candelabrorum *similem hominis Filio, indutum ueste talari, et ad mammas cinctum aureo cingulo;* ¹⁴ *eius autem caput et crines erant albi, ut alba lana aut nix, oculi ut ignis flamma;* ¹⁵ *pedes chalcolibano similes,* tamquam in fornace igniti; *uox eius qualis est aquarum multarum uox.* ¹⁶ Habebat in sua manu dextera septem stellas, exque eius ore gladius anceps acutus prodibat; eius aspectus erat qualis micat cum sua uirtute sol.

¹⁷ Eum conspicatus ego, ad eius pedes paene mortuus cecidi; at ille, dextera sua manu mihi imposita, dixit: « Ne metue! Ego sum primus et ultimus, qui uiuo ¹⁸ et fui mortuus et iam sum uiuus in perpetua saecula. Ita est: et habeo Orci clauis atque mortis. ¹⁹ Scribe, quae uideris

quaeque sunt et quae sunt posthac futura. ²⁰ Arcanum septem stellarum, quas in mea dextera uidisti, et septem aureorum candelabrorum est hoc: septem stellae angeli sunt septem ecclesiarum; septem autem candelabra, quae uidisti, septem ecclesiae sunt.

CAPUT 2

Iubetur Iohannes scribere, quae Dominus necessaria nouerat ecclesiis: Ephesiorum, Smyrnsensium, Pergamenorum, Thyatirensium; uti, quae ab apostolis acceperunt, teneant.

¹ Ephesinae ecclesiae angelo sic scribito:

Haec dicit, qui septem stellas sua dextera tenet, qui in medio septem aureorum candelabrorum ambulat: ² Noui tua facta, laborem, et patientiam, utique malos ferre nequeas, et eos exploraueris, qui se profitentur apostolos, nec sunt, quos tu falsos deprehendisti; ³ et tolerasti patientiaque uteris et propter meum nomen laboras inde fessus. ⁴ Sed habeo de te, quod expostulem, quod caritatem tuam pristinam omisisti. ⁵ Quamobrem memento, unde excideris, et ad sanitatem redi ac priora opera facito; alioquin adoriar te breui tuumque candelabrum ex suo loco transmouebo, nisi ad sanitatem redieris. ⁶ Quamquam id habes, quod Nicolaitarum facta odisti, quae ego quoque odi.

⁷ Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Victori dabo uesci arbore uitali, quae in medio est diuini pomarii.

⁸ Item angelo ecclesiae Smyrnaeorum scribito:

Haec dicit primus et ultimus, qui fuit mortuus, et reuixit: ⁹ Noui tua facta et calamitatem et pauperiem — cum tamen diues sis — eorumque impium dictum, qui se Iudaeos esse dicunt nec sunt, sed Satanae caterua. ¹⁰ Noli metuere, quae passurus es. Daturus est quidem Diabolus uestrum nonnullos in custodiam, ut exploremini; feretisque decem dierum afflictionem. Esto fidelis ad mortem usque, et tibi dabo uitae coronam. ¹¹ Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Qui uicerit, non laedetur a secunda morte.

¹² Item Pergamensae ecclesiae angelo scribito:

Haec dicit, qui gladium habet ancipitem acutum: ¹³Noui tua facta, et ubi habites, ubi Satanae solium est; tenesque meum nomen nec meam fidem negasti, etiam iis temporibus, quibus Antipas, fidus ille testis meus, apud uos interfectus est, ubi Satanahabitat. ¹⁴Sed habeo contra te pauca, quod habes istic, qui Balaami doctrinam teneant, qui propter Balacum docebat Israelitis detrimentum afferre, quo immolata deastris uescerentur ac scortarentur; ¹⁵item habes tu idem, qui Nicolaitarum doctrinam teneant, id quod ego odi. ¹⁶Corrige te; alioquin aggrediar te breui et cum istis oris mei gladio depugnabo. ¹⁷Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Victori dabo occulto manna uesci ei-que dabo calculum album et in calculo nouum nomen scriptum, quod nullus nouit, nisi qui accipit.

¹⁸Item angelo Thyatirensis ecclesiae scribito:

Haec dicit Dei Filius, qui oculos habet igneae flammae similes cuiusque pedes similes sunt chalcobano: ¹⁹Noui tua facta et caritatem et administrationem et fidem et patientiam et postrema plura prioribus. ²⁰Sed habeo contra te pauca, quod mulierem Iezabelem, quae se uatem esse dicit, docere sinis seruosque meos decipi et scortari et deastris immolata uesci. ²¹Cui cum ego tempus dederim, quo ab impudicitia sua recederet, non uult recedere. ²²Ego uero eam in lectum et cum ea adulterantes in magnam calamitatem prosternam, nisi a suis operibus destiterint. ²³Eiusque liberos morte multabo et efficiam, ut intellegant omnes ecclesiae eum esse me qui renes et corda scruter, et uos pro suis quemque factis remunerabor. ²⁴Vobis autem dico reliquisque Thyatirensibus, quotquot hanc disciplinam non habent, et qui Satanae calliditates non norunt, ut aiunt: non imponam uobis aliud onus; ²⁵ac quod habetis, tenete, donec ueniam. ²⁶Qui uero uicerit operaque mea ad extremum retinuerit, *huic ego dabo in gentes eam potestatem,* ²⁷*ut eos uirga ferrea pascat, quomodo fictilia uasa conteruntur,* ut ego a Patre meo accepi; ²⁸eique stellam dabo matutinam.

²⁹Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

CAPUT 3

Sequitur epistola quinta ad pastores ecclesiis Sardensium, Philadelphiensium, et Laodicensium, ne tepidi sint, sed gloriae Dei promouendae operam dent.

¹Item angelo Sardensis ecclesiae scribito:

Haec dicit, qui septem Dei spiritus et septem stellas habet: Noui tua facta, qui, cum uiuentis nomen habeas, mortuus es. ²Praesta te uigilantem et cetera moritura confirma: non enim inueni tua opera erga Deum officiosa. ³Reminiscere igitur, quomodo acceperis audiuerisque, et serua ad frugemque redi; quod nisi uigilaueris, adoriar te uti fur neque scies, qua te adoriar hora. ⁴Sed habes pauca nomina etiam Sardis, quae sua uestimenta non contaminarunt: ii mecum in albis uestibus ambulabunt, utpote digni. ⁵Qui uicerit, is albis induetur uestibus nec eius nomen ex libro uitae delebo et eius nomen coram meo Patre coramque eius angelis confitebor. ⁶Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

⁷Item angelo Philadelphiensis ecclesiae scribito:

Haec dicit Sanctus, Verus, qui Daudis *clauim habet, quo aperiente nullus claudit, claudente nullus aperit*. ⁸Noui tua facta. Ego tibi apertam proposui portam, quam claudere nullus queat Quoniam exiguas uiris habens, meis dictis paruisti neque meum nomen negasti, ⁹ego cogam nonnullos ex Satanae caterua, — qui se Iudaeos esse dicunt nec sunt, sed mentiuntur — eos, inquam, eo adigam, uti te ante pedes tuos ueneratum ueniant teque mihi carum esse intellegant. ¹⁰Quoniam meum patientiae sermonem conseruasti, ego quoque te aduersus tentationis horam conseruabo euenturam toti orbi, quo tententur incolae terrarum. ¹¹Ego breui uenturus sum; tene quod habes, ne quis tibi coronam praeripiat. ¹²Qui uicerit, eum ego columnam faciam in templo Dei mei, quae deinceps inde non exibat; eique Dei mei nomen inscribam et nomen urbis Dei mei, nouae Ierosolymae, de caelo a Deo meo descendentes, itemque meum nomen nouum.

¹³Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

¹⁴Item angelo Laodicensis ecclesiae scribito:

Haec dicit Amen, testis fidus atque uerus, opificii Dei caput: ¹⁵Noui tua facta, quod neque frigidus sis neque feruidus. Vtinam aut frigidus esses aut feruidus! ¹⁶Ergo quia tepidus es neque frigidus neque feruidus, euomam te ex ore meo. ¹⁷Quoniam te diuitem ditatumque esse dicis nec ulla re indigere, neque scis, te esse aerumnosum et miserum et pauperem et caecum et nudum, ¹⁸suadeo tibi, ut a me aurum igni candens emas, quo ditiescas; et uestimenta candida, quo induare, ne appareat tuae

nuditatis obscenitas; et collyrio illine tuos oculos, uti cernas. ¹⁹Ego, quos amo, arguo et castigo: quamobrem uehementior esto teque corripere. ²⁰Equidem pro foribus asto atque pulso. Si quis, audita uoce mea, ianuam aperuerit, ingrediar ad eum et cum eo cenabo, et ipse mecum. ²¹Qui uicerit, ei dabo mecum in meo sedere solio, ut ego quoque uictor consedi cum meo Patre in eius solio.

²²Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis ».

CAPUT 4

Alia narratur uisio, diuinæ maiestatis gloriam continens, quæ a quattuor animalibus et uiginti quattuor senioribus celebratur.

¹Postea animaduerti apertam in caelo portam, uoxque illa prima — quam perinde acsi mecum tuba loqueretur, audiueram — dixit: « Ascende huc, et tibi ostendam, quæ posthac futura sunt ». ²Hic ego continuo diuinitus afflatus, uideo positum in caelo solium et in solio sedentem quemdam. ³Qui sedens aspectu similis erat iaspidi gemmae et sardio; solium circumdabat iris, aspectu smaragdum referens. ⁴Idemque solium circumstabant uiginti quattuor solia, in quibus soliis uidi sedentes uiginti quattuor senatores, uestibus indutos candidis, qui in capitibus coronas habebant aureas. ⁵Ex solio prodibant fulgura et tonitrua et fragores; et septem faces igneae, et ante solium ardentes, quæ sunt septem Dei spiritus. ⁶Ante solium erat mare uitreum, crystalli simile; et in medio solii circumque solium quattuor animalia, oculis et a fronte et a tergo referta: ⁷*primum* animal erat *leoni* simile, *alterum* animal erat *uitulo* simile, *tertium* animal *faciem* habebat *hominis*, *quartum* animal simile erat *aquilæ* uolanti. ⁸Haec quattuor animalia habebant *singula senas alas* per circuitum, et intus erant oculis referta. Ea sine ulla intermissione dies et noctes dicunt:

« *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus, Deus armipotens,*
qui fuit, qui est, et qui uenturus est! ».

⁹Cum autem tribuunt animalia gloriam et honorem et gratiarum actionem sedenti in solio, uiuenti in perennia saecula, ¹⁰procumbunt uiginti quattuor senatores ante sedentem in solio et adorant uiuentem in perennia saecula abiciuntque suas coronas ante solium, dicentes: ¹¹

« Dignus es, Domine [et Deus noster],
qui gloriam et honorem et potestatem accipias:
quoniam tu omnia condidisti,
eaeque tua uoluntate et sunt et condita sunt ».

CAPUT 5

Librum septem sigillis obsignatum, quem nemo aperiri poterat, Agnus ille Dei, dignus qui aperiat, omnium caelestium decantatur uoce.

¹Item uidi ad sedentis in solio dexteram librum intus et extra scriptum, septem sigillis obsignatum. ²Vidique ualidum angelum magna uoce pronuntiantem: « Quis dignus est, qui librum aperiat et eius sigilla resignet? ». ³Sed nullus nec in caelo nec in terra nec sub terra librum aperire aut inspicere poterat. ⁴Ego uero multum plorare, quod nullus inuentus esset dignus, qui librum aperiret et legeret aut inspiceret. ⁵Tum senatorum quidam me alloquens: « Ne plora: — inquit — en uicit leo, qui est ex tribu Iudae, Daudica stirps, qui librum aperiat eiusque septem sigilla referet ».

⁶Tum ego aspiciens animaduerti in medio solii et quattuor animalium inque medio senatorum astantem Agnum tamquam mactatum, habentem septem cornua septemque oculos, qui sunt septem Dei spiritus in omnes dimissi terras. ⁷Is uenit accepitque librum de dextera sedentis in solio. ⁸Postquam is librum accepit, quattuor animalia et uiginti quattuor senatores procidere ante Agnum, habentes singuli citharas aureasque phialas suffimentorum plenas, quae sunt sanctorum supplicationes, ⁹nouumque carmen canere, dicentes:

« Dignus es, qui librum accipias
eiusque sigilla resoluas:
quoniam mactatus es nosque Deo sanguine tuo comparasti
ex omni natione, lingua, populo, gente;
¹⁰nosque fecisti Deo nostro reges et sacerdotes
regnaturos in terra ».

¹¹Deinde aspiciens audiui multorum angelorum uocem circum solium et animalium ac senatorum, quorum numerus erat distributus in miliens centena milia, ¹²qui magna uoce dicebant:

« Dignus est mactatus Agnus,
qui potestatem accipiat
et diuitias et sapientiam
et uim et honorem
et gloriam et laudem ».

¹³ Tum omnem rerum naturam, quae et in caelo est et in terra et sub terra et in mari, haec et quae in iis sunt omnia, audiui dicere:

« Sedit in solio et Agno
laus et honos
et gloria et imperium
in sempiterna saecula ».

¹⁴ Et quattuor animalia dixerunt: « Amen »; et uiginti quattuor senatores procubuerunt et uiuentem in sempiterna saecula uenerati sunt.

CAPUT 6

Aperit Agnus primum libri sigillum, secundum, tertium, quartum, quintum et sextum; quibus apertis, caedes, fames, pestis, sanctorum querelae, terraemotus, et uaria caeli prodigia oriuntur.

¹ Deinde aspiciens, cum aperuisset Agnus unum de septem sigillis, audiui unum de quattuor animalibus dicens quasi uoce tonitru: « Veni spectatum ». ² Ego aspiciens animaduerti equum album, cui qui insidebat, arcum habebat, eique data corona est, isque prodiit uincens et uti uinceret.

³ Deinde ubi sigillum secundum aperuit, audiui secundum animal dicens: « Veni spectatum ». ⁴ Tum prodiit alius equus rufus, quem insidenti commissum est, ut ex terris auferret pacem, ita ut alii alios necarent; eique datus est magnus gladius.

⁵ Postquam tertium aperuit sigillum, audiui tertium animal dicens: « Veni spectatum ». Hic ego aspicio nigrum equum, cui qui insidebat, libram habebat in manu; ⁶ audiuique uocem in medio quattuor animalium dicentem: « Choenix tritici denario, et tres choenices hordei denario; et oleum et uinum ne laeseris ».

⁷ Vbi quartum aperuit sigillum, audiui uocem quarti animalis dicentem: « Veni spectatum ». ⁸ Animaduertique pallidum equum, cui qui insidebat, nomen habet Mors, quam simul comitatur Orcus; his data potestas est interficiendi ad quartam partem terrae gladio, fame, leto, ferisque terrestribus.

⁹ Deinde ubi quintum aperuit sigillum, uidi sub ara animas necatorum propter Dei sermonem propterque testimonium, quod habebant. ¹⁰ Qui ingenti uoce sic clamabant: « Quousque tandem, o Domine sancte atque uere, non ulcisceris ac uindicas sanguinem nostrum de terrae incolis? ».

¹¹ Sed iis singulis datae sunt albae stolae; iisque dictum est, uti quiescerent adhuc paulisper, donec plenus esset numerus etiam conseruorum eorum atque fratrum, qui interficiendi essent ut et ipsi.

¹² Deinde aspiciente me, ubi sextum sigillum aperuit, exstitit magnus terraemotus, factusque est sol tam ater quam est saccus cilicinus, et luna facta est sanguinea, ¹³ et caeli stellae ceciderunt ad terram, sicuti ficus abicit suas grossos, cum uehementi uento quatitur, ¹⁴ et caelum recessit, perinde acsi scheda conuoluatur, omnesque et montes et insulae ex suis locis motae sunt, ¹⁵ et terrarum reges et summates et diuites et tribuni et potentes et omnes — tum serui, tum liberi — seipsos in specus rupesque montium abdere, ¹⁶ *et montibus rupibusque dicere: « obruite nos et abdite ex conspectu sedentis in solio et ab ira Agni: »* ¹⁷ quoniam uenit magna dies eius irae, quam quis possit subsistere? ».

CAPUT 7

Grassantes in orbe angeli inhihentur, donec electi Domini ex omnibus tribubus signentur. Deinde eorum, qui Christi causa persecutionem sustinuerunt, felicitas et gaudium describitur.

¹ Postea uidi quattuor angelos stantes ad quattuor terrae angulos, tenentes quattuor terrae uentos, ne uentus terram aut mare aut ullam arborem afflaret. ² Item uidi alium angelum ab ortu solis ascendentem, habentem uiuentis Dei sigillum; qui ad quattuor angelos — quibus, uti terram et mare laederent, commissum erat — magna uoce clamauit his uerbis: ³ « Ne laeditote terram nec mare nec arbores, donec Dei nostri

seruos in eorum frontibus consignemus». ⁴ Audiui autem consignatorum numerum, qui consignati erant: centum quadraginta quattuor milia ex omnibus Israelitarum tribubus: ⁵ ex tribu Iudae consignata erant duodecim milia, ex Rubenis duodecim milia, ex Gadi duodecim milia, ⁶ ex Aseris duodecim milia, ex Nephtalis duodecim milia, ex Manassis duodecim milia, ⁷ ex Simeonis duodecim milia, ex Leuis duodecim milia, ex Issacharis duodecim milia, ⁸ ex Zabulonis duodecim milia, ex Iosephi duodecim milia, ex Beniaminis duodecim milia.

⁹ Postea animaduerti tantam turbam, ut eam numerare nullus posset, ex omnibus gentibus, nationibus, populis, et linguis; qui ante solium et Agnum stabant, stolis amicti candidis, palmas gestantes in manibus, ¹⁰ et magna uoce clamantes in hunc modum: «Salus sedenti in solio Dei nostri et Agno».

¹¹ Omnes autem angeli senatoresque et quattuor animalia solium circumstantes procubuerunt ante solium proni Deumque uenerati sunt dicentes: ¹²

« Amen!

Faustitas et gloria et sapientia

et gratiarum actio et honos

et potentia et uires,

Deo nostro in perpetua saecula. Amen ».

¹³ Tum unus de senatoribus sic me affatus est: «Hi, stolis albis amicti, quinam sunt et unde uenerunt?». ¹⁴ Cui ego: «Domine, tute scis». Et ille: «Hi sunt — inquit — qui ex magna calamitate ueniunt stolasque suas Agni sanguine perluerunt ac dealbarunt. ¹⁵ Propterea sunt ante Dei solium eumque dies et noctes in eius templo colunt; apud eosque deget is, qui sedet in solio. ¹⁶ *Non amplius esurient, nec amplius sitient, nec eos sol aut ullus aestus feriet.* ¹⁷ quoniam Agnus, qui est inter solium, *pascet eos et ad uiuos aquae fontes ducet, abstergetque Deus ex eorum oculis omnem lacrimam*».

CAPUT 8

Septimo sigillo aperto, offeruntur sanctorum preces per suffitus. Procedunt septem angeli cum tubis et, quattuor primis clangentibus, ignis decedit, mare turbatur, aquae amarescunt, et stellas obtenebrantur.

¹ Vt autem septimum aperuit sigillum, exstitit in caelo silentium fere dimidiam horam. ² Vidique septem angelos, qui in Dei conspectu astiterant, quibus septem tubae datae sunt. ³ Alius item angelus uenit et ad aram constitit thuribulum habens aureum, eique data sunt multa suffimenta, uti sanctorum omnium supplicationes ad auream aram ante solium positam obmoueret; ⁴ asscenditque fumus suffimentorum supplicationum sanctorum ex angeli manu in Dei conspectum. ⁵ Deinde sumpsit angelus thuribulum et altaris igni repleuit ad terramque deiecit; et exstiterunt fragores et tonitrua et fulgura et terraemotus.

⁶ Itemque septem angeli, qui septem tubas habebant, sese ad clangendum pararunt.

⁷ Cumque primus angelus clanxisset, exstitit grando et ignis permixta sanguini. Quibus ad terram deiectis, tertia pars arborum combusta est et omnes uirentes herbae conflagrarunt.

⁸ Deinde ubi secundus clanxit angelus, quidam quasi mons ingens igni flagrans in mare deiectus est conuersaque est pars tertia maris in sanguinem; ⁹ et mortua est tertia pars rerum, quae in mari animatae sunt, tertiaque nauium pars corrupta.

¹⁰ Vti tertius clanxit angelus, cecidit de caelo magna stella, facis in morem ardens, quae in tertiam fluuiorum partem et in aquarum fontes delapsa est — ¹¹ est autem stellae nomen *Absinthium* — et conuersa est tertia pars in absinthium; multique hominum ab aquis interierunt, quod amarae factae essent. ¹² Ad quarti angeli clangorem icta est solis tertia pars et lunae tertia pars et stellarum tertia pars, adeo ut, offuscata eorum parte tertia, dies tertia parte sui non luceret itidemque nox. ¹³ Tum aspiciens audiui quemdam angelum uolantem per medium caeli, magna uoce dicentem: «Vae, uae, uae terrae habitatoribus a reliquis tubarum sonis trium angelorum, qui iam clangent!».

CAPUT 9

Quinto angelo clangente, locustae uastatrices prodeunt. Sextus autem clangens equites producit, humanum genus deuastantes.

¹ Tum ubi clanxit quintus angelus, uidi stellam de caelo delapsam ad terram, cui data clauis est putei Tartari. ² Quae postquam Tartareum

puteum aperuit, exhalauit ex puteo talis fumus, qualis est magnae fornacis; quo putei fumo sol est et aer obscuratus. ³Ex eo fumo prodierunt in terram locustae, quibus talis est data uis, qualem habent terrestres scorpiani: ⁴Iisque praeceptum est, ne terrestres herbas laederent neue ullam uiriditatem ullamue arborem, sed solos homines, qui Dei signum in frontibus suis non haberent. ⁵Est autem mandatum iis, ne eos interficerent, sed uti quinque menses cruciarentur; ita ut essent eorum cruciatus, qualis scorpiani cruciatus est, cum hominem pupugit. ⁶Atque illa tempestate quaerent homines mortem nec inuenient; cupientque mori, et eos fugiet mors.

⁷Erat autem locustarum ea species, uti similes essent equis ad proelium paratis, erantque in earum capitibus quaedam quasi coronae auri similes, uultus erant uti uultus hominum; ⁸capillos habebant muliebrium similes, dentes erant quales sunt leonum; ⁹habebant et loricas, cuiusmodi sunt ferreae loricae, eratque earum alarum sonitus qualis est curruum sonitus multorum equorum ad pugnam currentium. ¹⁰Caudas habebant scorpionum similes et in caudis erant aculei: earum potestas est homines laedere per quinque menses. ¹¹Habentque sibi praefectum regem angelum Tartari, cui nomen est Hebraece *Abaddon*, Graeco autem sermone *Apollyon*.

¹²Vna miseria praeteriit. Venturae sunt adhuc posthac duae miseriae.

¹³Deinde ubi sextus clauisit angelus, audiui ex quattuor altaris aurei cornibus ante Deum positos uocem quamdam ¹⁴dicentem sexto angelo, qui tubam habebat: «Solue quattuor angelos ad magnum flumen Euphraten colligatos». ¹⁵Itaque soluti sunt quattuor angeli, qui ad horam et diem et mensem et annum parati erant ad hominum tertiam partem necandam. ¹⁶Erat autem exercitus equitum numerus bis miliens centena milia, eorumque numerum audiui. ¹⁷Atque ita uisus sum uidere equos et in iis equitantes, qui loricas habebant igneas et hyacinthinas ac sulphureas; equorum capita erant leoninorum capitum similia exque eorum oribus manabat ignis et fumus et sulpur. ¹⁸Ab his tribus cladibus interfecta est hominum pars tertia, uidelicet igni et fumo et sulphure, quae prodibant ex eorum oribus. ¹⁹Potestas enim eorum in ore eorum erat: siquidem eorum caudae erant anguium similes capita habentes, quibus nocerent.

²⁰Reliqui hominum, qui his calamitatibus occisi non sunt, non destiterunt a suis actionibus, ne daemonia uenerarentur et *simulacra aurea*,

argentea, aerea, lapidea, lignea, quae nec uidere possunt nec audire nec ingredi, ²¹*nec sua homicidia nec ueneficia nec stupra nec furta omiserunt.*

CAPUT 10

Alius apparet angelus amictus nube, libellum apertum tenens. Inclamat et Iohanni, oraculi iussu, deuorandum tradit.

¹Deinde uidi alium angelum ualidum de caelo descendentem indutum nube, cuius capiti iris incumbibat, facies erat soli similis, pedes ut igneae columnae. ²Habebat autem in manu libellum apertum, posuitque pedem suum dextrum in mari, sinistrum in terra, ³et magna uoce clamaui, quomodo rugit leo. Postquam clamaui, locuta sunt septem tonitrua suas uoces. ⁴Quibus septem tonitruis suas uoces locutis, cum ego scripturus essem, audiui uocem dicentem mihi: « Consigna, quae locuta sunt septem tonitrua, et ea ne scripseris ».

⁵Tum angelus, quem in mare et in terra stantem uideram, *sublata in caelum sua manu,* ⁶*iurauit per Viuentem in perpetua saecula,* qui caelum et caelestia, terram et terrestria, mare et marina condidit, futurum esse, uti tempus deinceps non sit, ⁷uidelicet diebus uocis septimi angeli, cum clanxerit, peractumque fuerit arcanum Dei, uti suis seruis uatibus nuntiauit.

⁸Atque eadem uox, quam de caelo audiueram, rursus mecum locuta est in hunc modum: « I, sume libellum apertum, qui est in manu angeli in mare terraeque stantis ». ⁹Tum ego angelum aggressus: « Da mihi libellum », inquam. Et ille: « Accipe — inquit — eumque deglutti; et tibi uentrem amaritudine torquebit, quamquam in ore tuo erit tam dulcis quam est mel ». ¹⁰Hic ego sumptum de angeli manu libellum degluttii, quod mihi in ore quidem tam dulce fuit, quam est mel; sed ubi id comedi, amaruit mihi uenter. ¹¹Et ille me alloquens: « Vaticinandum tibi rursus est — inquit — super populis et gentibus et linguis regibusque multis ».

CAPUT 11

Templum metiri iubetur. Dominus testis duos excitat, quos a bestia laniatos nemo terrae mandat; Deus autem in uitam reuocatos ad caelum euocat. Terrentur impii; et septimi angeli tuba, resurrectionis et iudicii nuntia describuntur.

¹Tum datus est mihi calamus uirgae similis. Et angelus stans: «Surge — inquit — et Dei metire templum aramque et adorantes in eo. ²Ac exterius atrium, templi foris, exclude neque id metire, quippe datum extraneis, qui sanctam urbem conculcabunt menses quadraginta duos. ³Mandaboque duobus meis testibus, uti uaticinentur dies mille ducentos sexaginta, centonibus amicti». ⁴*Hi sunt oliuae duae duoque candelabra in conspectu Dei terrae stantia.* ⁵Quodsi quis eos laedere uult, manat ex eorum ore ignis, qui eorum hostis conficit; et si quis eos laedere uult, sic interficiendus est. ⁶Hi potestatem habent claudendi caeli, ne pluatur imber tempore suae uaticinationis; habentque in aquas potestatem eas in sanguinem conuertendi, et terrae quamlibet cladem infligendi, quotiens uelint. ⁷Cum autem suum testimonium peregerint, bestia ex Tartaro asscendet; quae eos aggressa, bello uincet ac interficiet. ⁸Iacebuntque eorum corpora in urbis magnae foro, quae uocatur spiritualiter Sodoma et Aegyptus, ubi etiam Dominus noster crucifixus est; ⁹et aspicient homines de populis et nationibus, linguisque et gentibus eorum corpora tres dies et dimidium, nec sinent eorum corpora monumentes mandari. ¹⁰Gaudebunt autem terrae incolae super iis, laetique dona mittent inter sese, quod hi duo uates cruciauerint incolas terrae.

¹¹Verum post dies tres et dimidium, uitali spiritu a Deo in eos ingresso, constiterunt in pedes suos, magno timore correptis iis, qui eos spectabant. ¹²Audiuique uocem magnam de caelo dicentem iis: «Asscendite huc»; atque illi in caelum in nube asscenderunt, spectantibus eos hostibus eorum. ¹³Ac eadem hora tantus exstitit terraemotus, uti collapsa sit urbis pars decima, occisis in eo motu humanorum capitum septem milibus. Reliqui timore perculsi, tribuerunt caelesti Deo gloriam.

¹⁴Miseria secunda praeteriit, ecce tertia miseria mox aderit.

¹⁵Deinde septimus clauisit angelus, exstiteruntque magnae uoces in caelo dicentes: «Facta sunt mundi regna Domini nostri eiusque Christi, qui regnabit in omnem perpetuitatem».

¹⁶Et uiginti quattuor senatores, ante Deum suis in solis sedentes, proni procubuerunt Deumque uenerati sunt, dicentes: ¹⁷

« Agimus tibi gratias,
Domine, Deus omnipotens,
qui es, qui fuisti, quique futurus es,
quod magnam tuam potestatem adeptus regnum iniisti.

¹⁸Et gentes iratae sunt,
et uenit ira tua tempusque, quo mortui iudicentur,
et merces detur tuis seruis uatibus et sanctis,
tuumque nomen reuerentibus — tum paruis, tum magnis
— et corrumpantur corruptores terrae ».

¹⁹Tum, aperto Dei templo in caelo, uisa est Arca foederis eius in eius templo; exstiteruntque fulgura et sonitus et tonitrua et terraemotus et magna grando.

CAPUT 12

Mulier parturientis signum apparet, cuius filio insidiatur draco, qui a Michaele deuictus, deicitur; et quo magis uincendus excluditur, eo acrius suas non definit multiplicare uersutias.

¹Visumque est ostentum ingens in caelo: mulier amicta sole, eius pedibus subiecta luna, capiti autem imposita duodecim stellarum corona; ²ea in aluo gestans uociferabatur, et parturiens pariendi doloribus cruciabatur. ³Item conspectum est aliud ostentum in caelo: draco erat ingens, rufus, habens septem capita et decem cornua, et in captibus diademata septem; ⁴cuius cauda tertiam caelestium siderum partem detraxit ad terramque deiecit. Is draco stetit ante mulierem, quae paritura erat, uti, cum ea suum Filium peperisset, ipse eum deuoraret. ⁵Peperit autem Filium marem, qui *gentes omnes ferreo sceptro rectorus est*; qui eius Filius raptus est ad Deum eiusque solium. ⁶Mulier autem fugit in solitudinem, ubi locum habet a Deo paratum, ut illic alatur dies mille ducentos sexaginta.

⁷Factum est autem in caelo proelium: Michael et eius angeli aduersus draconem pugnabant. ⁸Et draco eiusque angeli pugnarunt, et uicti sunt, nec ullus exstitit iam eorum locus in caelo. ⁹Itaque deiectus est draco ille

magnus, serpens antiquus, qui Diabolus et Satanus appellatur, qui totum orbem decipit; deiectus est, inquam, ad terram, eiusque angeli deiecti sunt. ¹⁰Deinde magnam uocem audiui dicentem:

«In caelo nunc facta est salus et potestas et regnum Dei nostri
et potentia Christi eius,
quoniam deiectus est fratrum nostrorum accusator, qui eos apud
Deum nostrum dies ac noctes accusabat.

¹¹Eum illi Agni sanguine
suique testimonii sermone uicerunt;
animamque suam usque adeo non amarunt,
uti mortem oppetierunt.

¹²Propterea laetamini caeli et caelicolae.

Vae terrae et maris incolis!

Quandoquidem descendit Diabolus ad uos, magno furore percitus,
sciens habere se breue tempus ».

¹³Vbi draco se ad terram deiectum uidit, mulierem persecutus est, quae marem pepererat. ¹⁴Sed mulieri datae sunt alae duae ingentis aquilae, uti solitudinem in locum suum auolaret; illic alenda tempus et tempora et dimidium temporis ad uitandum serpentem. ¹⁵Iecit autem serpens post mulierem ex ore suo aquam fluminis instar, quo eam flumine submergeret. ¹⁶Verum terra mulieri succurrit, apertisque suis faucibus, flumen hausit, quod draco ore suo eiacularatus erat.

¹⁷Tum iratus mulieri draco, iit illatum bellum reliquis eius seminis, qui Dei praeceptis oboedirent et Iesu Christi testimonium haberent. ¹⁸Ego in maris harena stabam.

CAPUT 13

Describitur bestia illa multiceps, quae maximam mundi partem in idololatriam seducit, quae ab alia bestia ascendente confirmatur.

¹Vidi ascendentem ex mari bestiam, habentem capita septem et cornua decem, et in cornibus diademata decem, et super capita nomen contumeliosum. ²Erat autem bestia, quam uidi, pardali similis, pedibus ursinis, ore leonino simili. Ei draco suas uiris suumque solium

et magnam dedit potentiam. ³Deinde uidi unum eius capitum paene morte exstinctum, sed cuius letiferum uulnus sanatum est.

Itaque tantae fuit per totam terram admirationi bestia, ⁴uti draconem uenerarentur, qui potentiam dedisset bestiae, et bestiam item uenerarentur dicentes: « Quis par est bestiae? Quis cum ea pugnare possit? ».

⁵Ei autem datum est os magna et infanda loquens, et potestas agendi menses quadraginta duos, ⁶eaque os suum aperuit in contumeliam aduersus Deum, in eius nomen inque tabernaculum et caelicolas, contumeliose loquens. ⁷Item ei datum est bellum cum sanctis gerere eosque uincere, eidemque potestas est data in omnes nationes et linguas atque gentes, ⁸Ita ut eam adoraturi sint omnes terrarum incolae, quorum nomina ab orbe condito scripta non sunt in uitae libro Agni mactati. ⁹Si quis aurem habet, audiat:

¹⁰*si quis captiuos abigit,
in captiuitatem abit;
si quis gladio occiderit,
eum gladio oportet occidi.*

Hic est patientia fidesque sanctorum.

¹¹Item uidi aliam bestiam ex terra asscendentem, quae duo cornua habebat agni similia, et loquebatur uti draco. ¹²Ea omnem prioris bestiae potestatem exercebat in eius conspectu; efficiebatque, uti terra et eius incolae priorem bestiam, cuius mortiferum uulnus erat sanatum, uenerarentur. ¹³Magnaue ostenta faciebat, adeo ut etiam ignim de caelo ad terram deuocaret in hominum conspectu, ¹⁴et terrae incolas ostentis, quae ei in bestiae conspectu facere datum erat, fallebat, iubens terrae incolis, uti simulacrum facerent bestiae, quae gladio uulnerata reuauerat. ¹⁵Atque ei datum est spiritu donare simulacrum bestiae, adeo uti loqueretur simulacrum bestiae; efficeretque, uti quicumque non uenerarentur bestiae simulacrum occiderentur. ¹⁶Atque eo adigebat omnes: paruos iuxta ac magnos, diuites ac pauperes, liberos ac seruos, ut eorum manui dexteræ aut frontibus notam inureret; ¹⁷neue cui emere liceret aut uendere, nisi qui notam aut nomen haberet bestiae aut eius nominis numerum. ¹⁸Hoc est acumen: qui habet ingenium, computet bestiae numerum. Numerus enim hominis est: estque eius numerus sexcenti sexaginta sex.

CAPUT 14

Agno stante super montem Sion una cum castis suis cultoribus, angelus unus euangelium nuntiat; alius Babylonis casum praedicit; tertius bestiam uitari monet. Vox e caelo beatos illos pronuntiat, qui Domini causa moriuntur. Mittitur postea falx Domini in messem et in vindemiam.

¹Deinde animaduerti Agnum stantem in Sione monte, et cum eo centum quadraginta quattuor milia, Patris eius nomen in suis frontibus scriptum habentia. ²Audiuique de caelo sonitum, qualis multarum aquarum ingentisque tonitruui sonitus est; itemque uocem audiui citharoedorum, citharis suis canentium, ³qui ueluti nouum carmen canebant ante solium et ante quattuor animalia ac senatores, quod carmen nullus discere poterat, nisi illa centum quadraginta quattuor milia redemptorum a terra. ⁴Hi sunt, qui cum seminis non sunt polluti: sunt enim uirgines. Hi sunt, qui Agnum, quocumque uadat, sequuntur. Hi ex hominibus redempti sunt, primitiae Deo et Agno; ⁵quorum in ore nulla reperta fraus est: sunt enim inculpati coram Dei solio.

⁶Vidi item alium angelum medio caelo uolantem, euangelium aeternum habentem, quod terrae incolas gentesque et nationes et linguas et populos omnes doceret, ⁷dicentem magna uoce: « Timete Deum eique gloriam tribuite: nam uenit hora eius iudicii; et adorete caeli, terrae, maris, et fontium aquarum conditorem ».

⁸Item alius angelus secutus est, dicens: « Cecidit, cecidit Babylon, urbs illa magna, quoniam saeuo impudicitiae suae uino gentes omnes potio-nauit ». ⁹Item tertius angelus eos secutus est, magna uoce dicens: « Si quis bestiam et eius imaginem ueneratur, notamque in frontem manum-ue suam admittit, ¹⁰is etiam saeuum Dei uinum mixtum merumque potabit in eius irae poculo, et igni ac sulphure torquebitur in sanctorum angelorum Agnique conspectu. ¹¹Eorumque tormenti fumus exhalabit in omnem perpetuitatem nec ullam die nocteue requietem habebunt, qui bestiam et eius imaginem uenerantur, aut si quis eius nominis notam accipit ».

¹²Hic est sanctorum patientia, hi sunt, qui Dei praecepta, Iesuque fidem tuentur. ¹³Tum uocem audiui de caelo dicentem mihi: « Scribe: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Ii deinceps — affirmat Spiritus — a

suis requiescent laboribus et sua eos comitantur opera ». ¹⁴ Praeterea animaduerti nubem candidam, et nubi insidentem quemdam homine Filio similem, habentem in capite coronam auream et in manu falcem acutam. ¹⁵ Tum alius angelus exiit ex fano, magna uoce clamans ad eum, qui nubi insidebat: « Immitte falcem tuam et mete: nam tibi uenit hora metendi, quandoquidem aruit terrae seges ». ¹⁶ Itaque immisit, qui in nube sedebat, falcem suam in terram; messaque terra est.

¹⁷ Item alius prodiit ex fano, quod in caelo erat, angelus habens et ipse falcem acutam. ¹⁸ Et alius prodiit angelus ex ara, ignipotens, qui magna uoce clamans, eum, qui falcem habebat, sic allocutus est: « Inice tuam istam falcem acutam, et terrae uuas uindemia, quoniam eius maturuerunt racemi ». ¹⁹ Ita angelus ille, sua falce in terram iniecta, terrae uineam uindemiauit et uuas in ingens saeuitiae Dei torcular coniecit. ²⁰ Quo torculari extra urbem calcato, manauit ex torculari sanguis usque ad frenos equorum per mille sescenta stadia.

CAPUT 15

Apparent septem angeli, habentes plagas septem ultimas. Victores bestiae Deum laudant. Angelis septem, septem dantur diuini furoris phialae.

¹ Vidi et aliud in caelo ostentum ingens ac mirabile: angelos septem habentes septem clades ultimas, in quas Dei saeuitia absumatur.

² Itemque uidi quasi mare uitreum igni mixtum; et ex bestia eiusque simulacro et nota et nominis numero, uictores, stantes super mare uitreum, diuinas habentes citharas, ³ et Moysis, Dei serui, carmen Agni-que carmen ita cantantes:

« Magna et mirabilia sunt opera tua,
Domine, Deus omnipotens;
iusta ueraque sunt instituta tua,
sanctorum Rex!

⁴ Quis te non metuat, Domine,
tuumque nomen celebret?
Nam tu solus Sanctus,
nam te gentes omnes coram

adoratum uenient, quod tua iura patefacta sint ».

⁵Postea uidi fanum aperiri oracularis tabernaculi in caelo, ⁶et ex fano prodire septem angelos, septem ultimas clades habentes, puro nitidoque uestitos lino, et pectora cingulis aureis cinctos. ⁷His septem angelis dedit unum quattuor animalium septem phialas aureas, plenas saeuitia Dei uiuentis in omnem saeculorum seriem; ⁸estque fanum tanto fumo prae Dei splendore atque potentia completum, uti nullus posset in fanum intrare, donec septem angelorum septem clades peractae forent.

CAPUT 16

Effundunt angeli septem commissas sibi furoris diuini phialas, quibus effusis uariae plagae in orbe terrarum exoriuntur ad terrendos improbos et magnae urbis incolas.

¹Tum magnam ex fano uocem audiui, dicentem septem angelis: «Ite, effundite phialas Dei saeuitiae in terram ».

²Itaque primus abiit, et phialam suam in terram effudit; diroque et taetro uulnere affecti sunt homines bestiae notam habentes et eius simulacrum colentes.

³Deinde secundus angelus effudit suam phialam in mare; idque in cruorem, qualis mortuorum esse solet, mutatum est, omnesque animantes mortuae sunt in mari.

⁴Item tertius angelus phialam suam in fluuios et aquarum fontes effudit; iique mutati sunt in sanguinem. ⁵Tum aquarum angelum audiui dicentem: «Iustus es, Domine, qui es quique fuisti quique Sanctus es, qui haec ita facienda iudicaueris, ⁶uti, qui sanctorum uatumque sanguinem effundebant, iis sanguinem potandum dederis, uti digni sunt!» ⁷Deinde alium audiui ex ara dicentem: «Etiam, Domine, Deus omnipotens: uera iustaque sunt tua iudicia!».

⁸Item quartus angelus effudit phialam suam in solem; eique mandatum est, ut homines igni ureret. ⁹Itaque magno ardore usti sunt homines; Deique nomini contumeliam dixerunt, qui haberet in eas cladis potestatem, nec ad frugem redierunt, ut ei gloriam tribuerent.

¹⁰Deinde quintus angelus phialam suam effudit in bestiae solium; adeoque obscuratum est eius regnum, ut ipsi suas prae dolore linguas morderent; ¹¹caelique Deo prae doloribus uulneribusque suis conuiciarentur, nec a suis actionibus desisterent.

¹²Deinde sextus angelus phialam suam effudit in magnum flumen Euphraten; et aruit eius aqua, uti pararetur uia regum, qui essent a solis ortu. ¹³Item uidi ex ore draconis et ex ore bestiae et ex ore falsi uatis tres spiritus immundos, ranarum similes; ¹⁴sunt autem daemonum spiritus, qui spiritus efficiunt, ut edantur ostenta ad terrarum et totius orbis reges, quo eos congregent in proelium illius magnae diei omnipotentis Dei.

¹⁵Venturus sum uti fur: felix, qui uigilat, suaque uestimenta seruat, ne nudus incedat, eiusque obscena cernantur.

¹⁶Congregauit autem eos in locum, qui Hebraece uocatur *Harmageddon*.

¹⁷Deinde septimus angelus phialam suam in aerem effudit; et prodiit magna uox ex caeli fano, ex solio, dicens: «Factum est!». ¹⁸Exstiteruntque sonitus et tonitrua ac fulgura; tantusque terraemotus factus est, uti post homines in terris natos tantus, tam ingens terraemotus nullus exstiterit. ¹⁹Diuisaque est urbs magna in tres partes, et gentium urbes corruerunt: et Babylon magna Deo uenit in mentem, ut ei poculum daret uini suae saeuae iracundiae. ²⁰Et omnes insulae fugerunt, et montes nusquam exstiterunt. ²¹Et ingens grando ad talenti magnitudinem de caelo delata est in homines, feceruntque homines conuicium Deo ob grandinis cladem: tam grauis erat illa clades grandinis.

CAPUT 17

Describitur meretrix illa magna, cum qua reges terrae scortantur, ebria piorum sanguine, et bestia, quae portat illam, mysterium utriusque et exitium, postremo Agni uictoria.

¹Venit autem unus septem angelorum, septem phialas habentium, qui me sic allocutus est: «Ades, ostendam tibi supplicium meretricis magnae, sedentis in multis aquis, ²cum qua scortati sunt reges terrae, cuiusque impudicitiae uino inebriati sunt incolae terrae». ³Deinde me diuino afflatu abstulit in solitudinem, ubi mulierem uidi insidentem beluae

coccinae, nefariis nominibus plenae, habenti septem capita et decem cornua. ⁴ Erat ea mulier induta purpura et coccino, auroque deaurata et gemmis ac margaritis, habens aureum poculum in sua manu, flagitiis et turpitudine eius stuprorum refertum; ⁵ et inscriptum suae fronti nomen, mysterium: « Babylon magna, meretricum flagitiorumque terrae mater ».

⁶ Eam ego mulierem uidi sanguine sanctorum testiumque Iesu ebriam. Qua uisa, cum uehementer admirarer, angelus sic mecum loquitur: ⁷ « Quid miraris? Ego tibi mulieris mysterium eloquar et portantis eam beluae, habentis septem capita et cornua decem: ⁸ belua, quam uidisti, fuit et non est, et asscensura est ex Tartaro et in perniciem abitura; mirabunturque terrae incolae, quorum nomina in uitae libro ab orbe condito scripta non sunt, uidentes beluam fuisse, nec esse, tametsi est. ⁹ Hic est sententia, quae acumen habet: septem capita septem sunt montes, in quibus sedet mulier; ¹⁰ septemque reges sunt, quorum quinque ceciderunt, et unus est; alius nondum uenit, et cum uenerit, paululum duraturus est. ¹¹ Bestia autem, quae fuit et non est, is est octauus et ex septem est inque perniciem abit. ¹² Decem autem, quae uidisti, cornua, decem reges sunt, qui regnum nondum adepti sunt; sed potestatem uti reges eadem hora adipiscentur cum belua. ¹³ Ii eumdem animum habebunt, suasque uiris ac potestatem beluae tradent; ¹⁴ ii cum Agno bellum gerent, eosque uincet Agnus, utpote dominorum Dominus et regum Rex, necnon uocati cum eo electique ac fidentes.

¹⁵ Quas autem aquas uidisti — inquit me alloquens — ubi sedet meretrix, populi sunt et plebes et gentes et linguae. ¹⁶ Item decem cornua, quae super belua uidisti, ii meretricem oderint, eamque desertam ac nudam reddent, et eius carnes comedent, et eam igni comburent: ¹⁷ iis enim Deus eam mentem iniecit, ut eius sententiam exsequantur, eodemque animo agant, et regnum suum beluae tradant, donec Dei mandata peragantur. ¹⁸ Mulier autem, quam uidisti, est urbs magna, regnum in reges terrae obtinens ».

CAPUT 18

Horrendum Babylonis excidium proponitur, lugent negotiatores terrae, qui ex pompa et luxu ipsius ditati sunt. Exsultant uero omnes electi ex tam iusta Dei ultione.

¹Postea uidi alium angelum de caelo descendentem, magna potestate praeditum, cuius splendore collustrata terra est. ²Is uehementer, magna uoce clamans, dixit: «Cecidit, cecidit magna Babylon, factaque est daemonum domicilium et omnium impurorum spirituum omniumque obscenarum et inuisarum uolucrum custodia! ³Quoniam taetro stuprorum suorum uino gentes omnes potionauit, regesque terrarum cum ea scortati sunt, et terrarum mercatores eius deliciarum copia locupletati».

⁴Item aliam uocem audiui de caelo dicentem: «Migrate ex ea, mi popule, ne sitis eius peccatorum participes neue eius cladibus afficiamini: ⁵quoniam eius peccata ad caelum usque pertigerunt, eiusque scelera recordatur Deus. ⁶Afficite eam, ut et ipsa uos affecit, eique duplicem pro eius factis gratiam referte; eodem poculo, quo miscuit, miscete ei duplum. ⁷Quantum ipsa se honorauit et luxuriata est, tantum ei cruciatum luctumque date. Quoniam ipsa sic cum animo suo cogitat: «Sedeo regina neque uidua futura sum neque luctu afficiar», ⁸propterea uno die uenient eius clades, mors, luctus, fames, eaque igni cremabitur: quoniam potens est Dominus Deus, qui eam ulciscetur».

⁹Eamque terrarum reges, qui cum ea scortati luxuriatique fuerint, deplorabunt ac lamentabuntur, cum eius incendii fumum uidebunt, ¹⁰procul, metu eius cruciatus, absistentes ac dicentes: «Eheu, urbs illa magna Babylon, urbs illa potens, cuius supplicium una uenit hora!».

¹¹Item eam terrarum mercatores deflebunt ac lugebunt, quod eorum mercem nemo iam emet: ¹²mercem auri et argenti et gemmarum et margaritarum, et byssi et purpurae et serici et coccini, et omnis generis lignum thyinum, eburneaeque et ex pretiosissimis lignis confecta uasa et aere et ferro et marmore, ¹³et cinnamomum et odores et unguentum et thus, et uinum et oleum et similam et triticum, et iumenta et oves et equorum et raedarum, et corporum et animas hominum. ¹⁴Discesserunt a te cupita animo tuo poma, omnia denique opima et praeclara a te discesserunt, nec ea amplius inuenies.

¹⁵Horum mercatores ab ea locupletati, procul, prae eius cruciatus metu, astabunt, plorantes ac lugentes, ¹⁶et ita dicentes: «Heu, heu, urbs illa magna, induta byssino et purpureo et coccino, et auro deaurata gemisque et margaritis! ¹⁷Vna hora depopulatae sunt tantae opes!».

Item omnes nauicularii omnisque copia naualis et nautae et quicumque in mari negotiantur, procul astiterunt, ¹⁸et eius incendii fumum

spectantes, ita uociferari institerunt: « Ecquae par fuit urbi illi magnae? ». ¹⁹ Tum sparso super capita sua puluere, flentes ac lugentes ita quiritari: « Heu, heu, urbs magna, in qua omnes habentes in mari nauigia, ditati sunt eius pretiis! Ea una hora depopulata est! ²⁰ Laetare super ea caelum, sanctique apostoli atque uates, quoniam Deus uestras iniurias in eam ultus est! ».

²¹ Deinde sustulit robustus quidam angelus saxum ingens uti molam, et in mare deiecit dicens: « Tali impetu iacietur Babylon urbs illa magna nec amplius exstabit, ²² nec amplius in te citharoedorum et musicorum et tibicinum et tubicinum uox audietur, nec amplius in te ullius artis artifex exstabit, nec amplius in te molae sonus audietur, ²³ nec amplius in te lucernae lumen lucebit, nec amplius in te sponsi sponsaeue uox audietur! Tui mercatores erant hominum optimates, tuis ueneficiis deceptae sunt gentes omnes, ²⁴ et in eadem te uatum sanctorumque cruor inuentus est, et omnium in terris occisorum! ».

CAPUT 19

Laudant caelestes Deum, quod uindicauit sanguinem suorum e manu meretricis. Beati describuntur, qui ad cenam nuptiarum Agni uocati sunt. Angelus adorari se prohibet. E caelo summus ille Rex regum apparet, bellum oritur in quo apprehenditur bestia, et in stagnum ardens deicitur.

¹ Postea audiui magnam ingentis multitudinis uocem in caelo dicentis:

« Halleluia!

Salus et gloria et honos et potestas Domino, Deo nostro,

² cuius uera iustaque sint iudicia,

qui magnam illam meretricem,

quae terram impudicitia sua corrumpibat,

damnauerit et ab ea poenas sanguinis suorum repetiuerit! ».

³ Iterumque dixerunt: « Halleluia! Eius autem fumus exhalat in omnia saecula! »

⁴ Tum uiginti quattuor senatores, et quattuor animalia procubuerunt, Deumque in solio sedentem uenerati sunt, dicentes: « Amen. Halleluia! ».

⁵ Et uox ex solio prodiit dicens:

« Laudate Deum nostrum omnes eius serui
eumque metuentes, parui iuxta ac magni! ».

⁶Item audiui quasi ingentis multitudinis uocem quasique multarum
aquarum et uehementium tonitruorum sonitum, qui dicebant:

« Halleluia!

⁷Regnum enim adeptus est Dominus, Deus omnipotens.

Gaudeamus et exsulemus eique gloriam tribuamus,
quoniam Agni uenerunt nuptiae eiusque coniunx sese parauit.

⁸Eique mandatum est, uti byssino puro splendidoque induatur;
est autem byssinum uirtutes sanctorum.

⁹Scribe: — inquit me alloquens — Beati, qui ad nuptiarum Agni cenam
uocati sunt! Haec sunt — inquit mihi — uera dicta Dei ». ¹⁰Hic ego ei ad
pedes accidi, eius uenerandi gratia. Sed ille: « Caue — inquit — ne facias!
Conseruus tuus sum tuorumque fratrum, Iesu testimonium habentium.
Deum uenerator: nam Iesu testimonium, oraculi spiritus est ».

¹¹Deinde uidi apertum caelum: et ecce albus equus, cui qui insidebat
uocatur Fidelis et Verus, iusteque et iudicat et belligerat.

¹²Eius oculi sunt igneae flammae similes, in capite insunt multa
diademata; habet nomen scriptum, quod nullus nouit, nisi ipse; ¹³ind-
utus est pallio tincto sanguine, et nomine uocatur Sermo Dei. ¹⁴Eumque
sequuntur in equis albis exercitus, candido mundoque byssino induti.

¹⁵Ex eius ore prodit gladius acutus, quo gentes feriat, *quos ipse fer-
reo baculo reget*; idemque calcabit torcular uini saeuitiae iraeque Dei
omnipotentis. ¹⁶Habet autem in pallio et femine suo scriptum nomen:
regum Rex et dominorum Dominus.

¹⁷Praeterea uidi alium angelum in sole stantem, qui magna uoce cla-
mans, omnes medio caelo uolantes aues sic allocutus est: « Adeste et
coite ad magni Dei cenam: ¹⁸uti regum, uti tribunorum, uti potentium,
ut equorum equitumque, ut omnium — tum liberorum, tum seruorum,
tum paruorum, tum magnorum — carnes comedatis ».

¹⁹Vidi et beluam, terraeque reges et eorum exercitus congregatos, ad
bellum gerendum cum equi equite ac eius exercitu. ²⁰Verum com-
prehensa est belua, et cum ea falsus uates, qui in eius conspectu fece-
rat ostenta, quibus deceperat eos, qui bestiae notam acceperant quique

eius uenerabantur imaginem; duo illi uiui coniecti sunt in stagnum ignis ardens sulphure. ²¹ Reliqui gladio necati sunt sedentis in equo, qui gladius ex eius ore prodibat, eorumque carnibus satiatae sunt omnes alites.

CAPUT 20

Angelus Satanam uinculis constringit ad mille annos; quibus solutus, Gog et Magog, id est, occultos et apertos hostes in sanctos concitat. Sed Domini uindicta coërcet illorum insolentiam. Aperiuntur libri ex quibus iudicantur mortui.

¹ Deinde uidi angelum de caelo descendentem, clauim habentem Tartari et ingentem catenam in manu sua. ² Is cepit draconem, serpentem antiquum, qui est Diabolus et Satanas, eumque colligauit in mille annos; ³ et in Tartarum coniecit conclusitque et insuper obsignauit, ne deinceps gentes deciperet, donec peracti forent mille anni, post quos soluendus est ad exiguum tempus. ⁴ Tum sellas uidi in quibus consessum est, illisque iudicium datum est; itemque uidi animos decollatorum propter Iesu testimonium propterque Dei sermonem, et qui neque bestiam aut eius imaginem uenerati sunt, neque notam in suam frontem aut manum acceperunt: ii reuixerunt et cum Christo mille annos regnarunt. ⁵ Reliqui mortuorum non reuixerunt, donec transacti forent mille anni. Haec est prima resurrectio. ⁶ Felices sanctique sunt, qui sunt primae resurrectionis compotes! In eos secunda mors potestatem non habet, quia erunt Dei et Christi sacerdotes et cum eo regnabunt mille annos.

⁷ Peractis iis mille annis, soluetur Satanas ex suo carcere ⁸ et proficiscetur ad decipiendas gentes, quae quattuor terrae angulis continebuntur, Gogum et Magogum, ut eos ad bellum conuocet, quorum tantus erit numerus, quantus est harenae maris. ⁹ Hi, facta, quam late tellus patet, expeditione, sanctorum castra et urbem amatam circumsederunt. Sed eos delapsus a Deo ignis de caelo confecit; ¹⁰ et Diabolus, qui eos decipiebat, deiectus est in igneum sulphureumque stagnum, ubi erat belua falsusque uates; cruciabunturque dies ac noctes in omnem perennitatem.

¹¹ Item uidi solium album ingens et quemdam in eo sedentem, cuius ex conspectu terra caelumque fugit, nec ullo iam loco exstiterunt. ¹² Vidi item mortuos, paruos iuxta ac magnos, ante Deum astantes; apertique sunt libri, et alius liber apertus, qui est uitae liber, et iudicati sunt mortui ex librorum scriptis pro suis factis; ¹³ reddiditque mare suos

mortuos, et Mors et Orcus mortuos reddidere suos: de quibus, ut erant cuiusque facta, ita iudicatum est.

¹⁴Mors autem et Orcus coniecti sunt in stagnum igneum. Haec est secunda mors. ¹⁵Quodsi quis in uitae libro scriptus inuentus non est, is in igneum stagnum coniectus est.

CAPUT 21

Nouam Ierosolymam descendentem e caelo sponsam, uxorem Agni, ac illius structuram describit pretiosis lapidibus ornatam, cuius templum est Agnus.

¹Vidi autem nouum caelum, nouamque terram: nam prius caelum priorque terra perierat, nec usquam iam erat mare. ²Ego Iohannes uidi urbem sanctam Ierosolymam nouam a Deo de caelo descendentem, paratam uti sponsam uiro suo ornatam. ³Audiuique magnam uocem de caelo dicentem: «*Ecce Dei apud homines tabernaculum! Quid apud eos habitabit, et ipsi eius populus erunt, et ipse Deus erit apud eos Deus eorum;* ⁴*abstergetque Deus omnem lacrimam ex eorum oculis, nec amplius mors erit neque luctus neque quiritatus neque labor erit amplius, quod priora abierint.*

⁵Ego — inquit is, qui in solio sedebat — facturum sum omnia noua ». Tum me alloquens: «*Scribe — inquit — haec dicta uera fidaque esse.*» ⁶Tum mihi dixit: «*Factum est! Ego sum A et Ω, principium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aquae uitae gratis.* ⁷*Victor possidebit omnia, eique ego Deus ero et ipse mihi filius erit.* ⁸*Sed ignauos et infidelis et execrabilis et homicidas et impudicos et ueneficos et deastricolos et omnes mendaces: hos, inquam, sua sors manet in stagno quod igni ardet et sulphure, quae secunda mors est.*»

⁹Tum uenit ad me unus septem angelorum, qui septem phialas habebant septem postremarum cladum plenas, qui me sic allocutus est: «*Ades, monstrabo tibi sponsam, Agni uxorem.*» ¹⁰Deinde me diuino afflatu in magnum arduumque montem sustulit et mihi monstrauit urbem magnam, sanctam Ierosolymam de caelo a Deo descendentem, diuina gloria praeditam; ¹¹eius luminare simile erat lapidi pretiosissimo, ueluti iaspidi crystallum imitanti; ¹²habebatque murum ingentem et altum, et *portas*

duodecim, superque portis angelos totidem, et inscripta *nomina*, uidelicet duodecim *Israeliticarum tribuum*. ¹³ *Ab oriente tres erant portae, a borea tres, ab austro tres, ab occidente tres;* ¹⁴ *urbis murus habebat fundamenta duodecim, et in iis nomina duodecim apostolorum Agni.*

¹⁵ *Qui autem mecum loquebatur, calamum habebat aureum, quo urbem eiusque portas et murum metiretur.* ¹⁶ *Cuius urbis is situs erat, ut esset quadrata: tanta longitudine, quanta latitudine. Hanc urbem calamo dimensus est ad stadiorum duodecim milia, pari longitudine et latitudine ac altitudine.* ¹⁷ *Eius murum centum quadraginta quattuor cubitis dimensus est, hominis, hoc est angeli, mensura.* ¹⁸ *Eius muri structura erat ex iaspide, urbs ipsa ex auro puro, puri uitri similis.* ¹⁹ *Muri urbis fundamenta omnibus ornata gemmis: primum fundamentum erat iaspis, alterum sapphirus, tertium chalcedonius, quartum smaragdus,* ²⁰ *quintum sardonyx, sextum sardius, septimum chrysolithus, octauum beryllus, nonum topazus, decimum chrysoprasus, undecimum hyacinthus, duodecimum amethystus.* ²¹ *Duodecim portae duodecim erant uniones, ex singulis unionibus singulae constantes; urbis area erat aurum purum, perlucida uti uitrum.*

²² *In ea fanum non uidi: nam Dominus, Deus omnipotens, eius fanum est, et Agnus.* ²³ *Vrbs sole non eget neque luna, qui in ea luceant: nam Dei splendor eam collustrat, eiusque lucerna Agnus est.* ²⁴ *Atque in eius urbis lumine gentes seruatorum ingredientur, in eamque conferent terrarum reges suam gloriam ac honorem;* ²⁵ *nec eius portae claudentur interdium: nam nox quidem ibi nulla erit,* ²⁶ *et in eam conferetur gentium gloria et honos,* ²⁷ *nec in eam intrabit quidquam profanum quodue scelus committat aut mendacium, sed dumtaxat scripti in Agni libro uitae.*

CAPUT 22

Ostenditur aquae uiuae fluuius et arbor uitae. Sequitur prophetiae huius conclusio, in qua Iohannes ostendit uerissima esse quae hic continentur. Et iam tertio repetit, dictata haec omnia ab eo esse, qui est A et Ω.

¹ *Deinde mihi monstrauit uitalis aquae purum fluuium, limpidum uti crystallum, ex Dei et Agni solio manantem.* ² *Et in medio eius areae et fluuii hinc atque hinc uitae arborem, fructus duodecim parientem,*

singulis *mensibus suum fructum* edentem. Arboris *folia ad gentium curationem* pertinent. ³In ea nec ulla deinceps erit deuotio et Dei Agni-que solium erit; eumque sui serui colent ⁴et eius faciem uidebunt et eius nomen gestabunt in suis frontibus. ⁵Nec erit ibi nox, nec lucerna solisue lumine indigebunt, quippe quos collustrabit Dominus Deus, et regnabunt in omnia saecula.

⁶«Haec sunt — inquit me alloquens — certa ueraque dicta»; et Dominus, sanctorum uatum Deus, angelum suum misit ad monstrandum suis seruis, quae breui futura sunt. ⁷«Ego breui uenturus sum: felix, qui uerbis pareat oraculi huius libri».

⁸Ego uero Iohannes, qui haec et aspexi et audiui, cum audiuissem aspexissemque, angelo, qui haec mihi monstrabat, ad pedes accidi, ut eum uenerarer. ⁹Sed ille: «Caue, ne facias: — inquit — tuus enim conseruus sum tuorumque fratrum uatum et eorum, qui istius libri dictis parent. Deum uenerator!».

¹⁰Tum illud addidit: «Oraculi istius libri dicta ne obsignato: nam tempus in propinquo est! ¹¹Qui nocet, nocere pergat; et qui sordet, sordere pergat; et iustus, iustus esse pergat; et sanctus, sanctus esse pergat».

¹²«Equidem breui uenturus sum, meam mecum mercedem ferens, uti pro suo quemque merito remunerer. ¹³Ego sum A et Ω, primus et ultimus, principium et finis». ¹⁴Beati, qui eius praecepta obeunt, uti potestatem habeant in arborem uitae, et per portas intrent in urbem. ¹⁵Foris quidem erunt canes et uenefici et impudici et homicidae et deastricolae et quisquis falsa amat atque facit!

¹⁶«Ego Iesus meum angelum misi, qui uobis haec super ecclesiis testaretur. Ego sum Dauidis stirps atque genus, stella clara et matutina».

¹⁷Et Spiritus et sponsa dicunt: «Veni!»; et qui audit, dicat: «Veni!»; et qui sitit, ueniat; et qui uult, sumat aquam uitae gratis.

¹⁸Testificor autem omnibus oraculi huius libri dicta audientibus: si quis ad haec addiderit, addet ei Deus cladis in hoc libro scriptas; ¹⁹et si quis de uerbis libri huius oraculi ademerit, adimet Deus sortem eius de libro uitae deque sacra urbe, et scriptis in hoc libro.

²⁰Dicit, qui haec testatur: «Etiam, ueniam breui». Amen: etiam ueni, Domine Iesu!

²¹ Domini nostri Iesu Christi fauor assit uobis omnibus. Amen.

NOVI TESTAMENTI FINIS

Habes, lector, quae nos in praesentia potuimus. Quodsi quid bene dictum est, Deo tribui laus debet, omnium bonorum datori; sin quid erratum est, ignosce nobis, ut ipse tibi uelles ignosci. Deinceps si uoluerit Deus, uti plura et meliora discamus, plura et meliora dabimus, uolente Deo.

BIBLIOGRAPHIA

1. S. Castellio, *Biblia interprete Sebastiano Castellione*, Iohannes Oporinus, Basilea, 1551.
2. S. Castellio, *Biblia Sacra ex Sebastiani Castellionis interpretatione*, Thomas Fritsch, Lipsia, 1697.
3. E. Schick, editor, *Noua Vulgata* (2 ed.), Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1998.
4. E. Nestle, K. Aland, editores, *Nouum Testamentum Graece* (28 ed.), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2012.
5. M. A. C. de Vaan, *Etymological Dictionary of Latin and the other Italic Languages*, Brill, Leiden, 2008.
6. P. G. W. Glare, editor, *Oxford Latin Dictionary* (2 ed.), Oxford Vniuersity Press, Oxford, 2012.
7. F. Gaffiot, *Dictionnaire illustré latin-français*, Gérard Gréco, 2016.

QUOD IN LIBRO CONTINETUR

Euangelium auctore Marco	1
Iacobi Apostoli Epistola	35
Iohannis Apostoli Epistola Prima	42
Iohannis Apostoli Epistola Secunda	50
Iohannis Apostoli Epistola Tertia	52
Iudae Apostoli Epistola	54
Apocalypsis Iohannis Theologi	56

